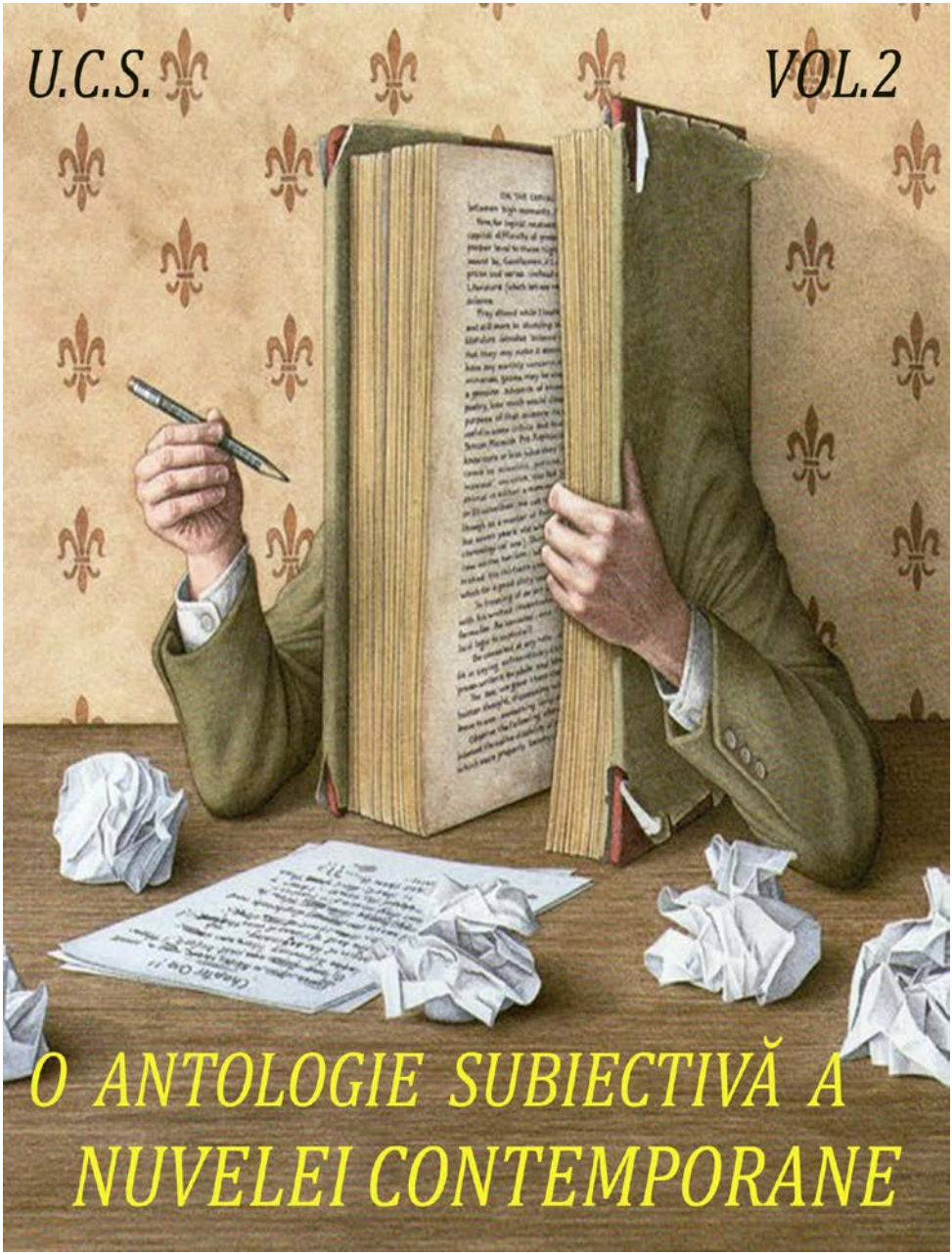
U.C.S.
VOL.2
O ANTOLOGIE SUBIECTIVĂ A
NUVELEI CONTEMPORANE

Cuprins

YASUNARI KAWABATA : LUNA ÎN APĂ..... 2

BORIS VIAN: FURNICILE 14

ALICE MUNRO: CE RĂMÂNE ÎN AMINTIRE..... 25

CHUCK PALAHNIUK: ZOMBI..... 51

SAUL BELLOW: VASUL DE ARGINT..... 62

LUDMILA ULIȚKAIA: RUDE SĂRMANE..... 101

Yasunari KAWABATA

LUNA ÎN APĂ

Într-o bună zi, lui Kyōko îi veni ideea să-i arate grădina ei de zarzavat, cu ajutorul unei oglinzi, soţului ei ţintuit la pat în camera de la etaj. Doar cu atât, bolnavului în permanenţă culcat, parcă i s-ar fi deschis o nouă viaţă. Şi, cu siguranţă, lucrurile nu s-au oprit doar la „atât”.

Era oglinda de mână inclusă în setul mesei de toaletă din zestrea ei, o masă nu prea mare, dar făcută din lemn de dud, ca şi rama oglinzii. Îşi amintea cum se simţea jenată când, proaspăt căsătorită, o folosea împreună cu oglinda mare pentru a-şi privi părul de la ceafă, iar mâneca kimonoului aluneca, lăsând cotul la vedere. De acea oglindă era vorba.

„Neîndemânatică mai eşti! Hai că ţi-o ţin eu!”, i-o lua soţul din mână când

ea ieşea din baie. Se pare că îi făcea plăcere să-i reflecte ceafa din diverse unghiuri în oglinda mesei. Kyōko nu era neîndemânatică, dar devenea mai rigidă când el o privea din spate.

Nu trecuse de atunci suficient timp ca rama de dud să-şi schimbe culoarea în sertar. Dar venise războiul, evacuarea, boala grea a bărbatului, iar când îi trecu ei prin cap să-i arate grădina de zarzavat, spatele oglinzii arăta ca înnorat, iar marginea era murdară de pudră albă şi de praf. Desigur, nu atât cât să împiedice să poţi vedea în ea, aşa că mai degrabă decât că nu i-ar fi păsat, Kyōko nu-şi prea dădu seama de asta. Dar soţul ei, care începând de atunci păstră în permanenţă oglinda alături de pernă, îi lustrui în plictiseala sa cu grijă şi sticla, şi rama, cu nervozitatea specifică unui bolnav. Kyōko îl zărea deseori aburind-o şi ştergând-o, deşi acum sticla nu mai avea nicio umbră. Şi se gândea că probabil crăpăturile invizibile ale ramei unde era montată erau pline de bacili de tuberculoză. După ce ea îl dădea pe păr cu puţin ulei de camelie şi îl pieptăna, el îşi trecea uneori palma pe cap şi freca apoi rama. Dacă lemnul de dud al mesei de toaletă arăta destul de tern, cel al oglinzii de-a dreptul strălucea.

Kyōko păstră masa de toaletă şi când se recăsători.

Însă oglinda de mână o puse în sicriu şi o arse împreună cu acesta. În locul ei, completă setul cu o alta, de tip *Kamakura-bori*[1]. Nu-i spuse nimic despre asta soţului de acum.

Deoarece imediat după ce murise, conform obiceiului, bărbatului ei îi fuseseră împreunate mâinile, cu degetele încrucişate, nu mai putea să-i pună oglinda între ele. I-o aşeză întâi pe piept considerând că fusese un obiect important în viaţa lor de cuplu.

[1] (Stil de sculptură în lemn specific oraşului Kamakura. Constă, de obicei, dintr-un fel de basorelief acoperit cu lac natural negru şi roşu închis – *n.t.*)

„Ah, ai suferit atât de mult cu pieptul, o să ţi se pară grea!”, murmură Kyōko şi o mută pe abdomen. Voia să facă astfel încât nici măcar rudele soţului ei să nu dea cu ochii de oglindă, aşa că îngrămădi crizanteme albe peste ea. Nimeni nu o remarcă. La recuperarea osemintelor după incinerare, o găsiră topită în cea mai mare parte, formând un bulgăre neregulat, vag rotund, cu zone negricioase sau bătând în galben.

„E sticlă! Oare de la ce o fi?”, exclamă cineva.

De fapt, deasupra oglinzii de mână fusese aşezată încă una, mai mică, provenind de la o trusă de toaletă. Era dreptunghiulară, lungă şi îngustă, cu oglindă pe ambele feţe. Kyōko visase să o ia cu ea în călătoria de nuntă. Însă, din cauza războiului, nu mai putuseră pleca. Şi cât timp a trăit primul ei soţ, nu apucase s-o folosească în călătorie nici măcar o dată.

Cu al doilea bărbat fusese însă în voiaj de nuntă. Cum pielea primei truse mucegăise teribil, cumpără o alta. Bineînţeles, şi asta avea o oglindă.

În prima zi a călătoriei, soţul, mângâind-o, îi spuse:

„Eşti ca o fată tânără! Biata de tine…” Nu avea nicio umbră de ironie, mai degrabă spusele sale conţineau o bucurie neaşteptată. Era vorba de al doilea soţ şi poate că era mai bine că ea arăta aproape ca o adolescentă. Însă, auzind cele câteva cuvinte, Kyōko fu cuprinsă brusc de o tristeţe violentă. Fiind un sentiment inexprimabil, o podidiră lacrimile şi se făcu mică. Soţul ei şi-o fi zis poate că şi asta e ceva cam imatur.

Kyōko nu-şi dădea bine seama dacă plânge pentru ea însăşi sau pentru fostul ei soţ. Nici nu putea să facă bine diferenţa între cele două. Se simţea însă foarte nelalocul ei faţă de actualul ei bărbat şi se gândi că ar trebui să fie mai cochetă cu el.

„Nici vorbă!… Dar n-ai oare totuşi puţină dreptate?…”, spuse ea după un timp. Şi imediat, ruşinată, se făcu roşie ca focul, dar el îi răspunse mulţumit:

„Se vede că n-ai avut nici copii!”

Remarca asta îi sfâşie iarăşi sufletul.

În faţa unei virilităţi total deosebite de a primului ei soţ, se simţea umilită, de parcă s-ar fi râs de ea.

„Bine, da' a fost ca şi cum m-aş fi îngrijit de un copil!…"

Doar atât rosti, în ideea de a riposta.

Chiar după ce soţul său bolnav aşa mult timp se sfârşise, era ca şi cum l-ar fi purtat ca pe un copil în interiorul său.

Însă, oricum ar fi fost, din moment ce murise, ce sens ar mai fi avut stricta abstinenţă?

„N-am văzut Mori[1] decât de la fereastra unui tren de pe linia Jōetsu…", rosti noul său soţ numele orăşelului ei natal şi o luă iar în braţe.

„Pare un oraş frumos, în mijlocul pădurilor, după cum îl arată şi numele. Până la ce vârstă ai stat acolo?"

„Până am terminat şcoala de fete. Apoi am fost concentrată la o fabrică de muniţie, la Sanjō[2]…"

„Aha, era lângă Sanjō. E o vorbă despre fetele frumoase din Sanjō, în provincia Echigo! D-asta ai tu un corp atât de frumos!"

„Ba nu sunt deloc frumoasă!" Kyōko îşi duse mâna la rever, pe piept.

„Pentru că ai mâini şi picioare frumoase, mi-am zis că şi corpul e frumos!"

„Nici vorbă!"

Cum mâna de pe piept devenea un impediment, Kyōko şi-o retrase uşor.

„Cred că te-aş fi luat de soţie chiar dacă ai fi avut un copil. L-aş fi putut adopta şi iubi. Cel mai bine ar fi fost o fată", îi spuse el la ureche. Era probabil din cauză că avea el însuşi unul, dar, chiar considerând-o o expresie a

---

[1] (Linie de tren care străbate prefecturile Gunma şi Niigata. Apare şi în romanul *Yukiguni (Ţara zăpezilor)*. Textual, numele localităţii Mori înseamnă „pădure" – *n.t.*)

[2] Oraş de mărime medie în prefectura Niigata – *n.t.*

afecţiunii, lui Kyōko îi sună straniu. Totuşi, faptul că prelungise călătoria de nuntă la zece zile era un semn că luase în consideraţie copilul aflat acasă.

Soţul ei avea o trusă de toaletă, pentru voiaj, din piele de foarte bună calitate. Nici nu se compara cu cea a lui Kyōko. Era mare şi părea foarte solidă. Ori călătorea el mult, ori o îngrijea bine, avea un lustru patinat. Kyōko şi-o aminti pe cea veche a ei, de care până la urmă nu se servise niciodată şi care mucegăise groaznic. Doar oglinda din ea i-o dăduse fostului soţ să o folosească şi i-o lăsase ca tovarăş de drum pe lumea cealaltă.

Această oglinjoară se topise peste cealaltă, mai mare, se contopise cu ea, şi nimeni în afară de Kyōko nu avea cum să-şi dea seama că fuseseră iniţial două obiecte. Pentru că ea nu suflase o vorbă despre originea straniului bulgăre de sticlă, cum ar fi putut-o bănui vreuna dintre rude?

Totuşi, Kyōko avea senzaţia că mare parte din lumea reflectată de cele două oglinzi fusese implacabil distrusă prin foc. Simţea aceeaşi pierdere ca atunci când trupul soţului ei dispăruse, devenind cenuşă. Oglinda folosită ca să-i arate soţului ei grădina de zarzavat era cea din setul mesei de toaletă, iar el imediat nu s-a mai despărţit de ea. Dar cum pentru bolnav era prea grea, Kyōko trebuia să-i maseze braţul şi umărul. Aşa că i-a mai dat una, mai mică şi mai uşoară.

Ceea ce a mai privit soţul ei atât cât a mai trăit, folosindu-se de cele două oglinzi, nu se rezuma doar la grădina de legume a lui Kyōko. Reflecta în ele şi cerul, şi norii, şi zăpada, şi munţii din depărtare, şi crângul din preajmă. Reflecta şi luna. Privea lung în oglindă şi florile de pe câmp şi păsările călătoare. Pe drumul din oglindă treceau oameni, în grădina din oglindă se jucau copii.

Kyōko fu uimită de vastitatea, de bogăţia lumii care se vedea în modesta suprafaţă de sticlă. Deşi considera oglinda cea mică doar un instrument cosmetic, un obiect pentru a-ţi pune la punct aspectul feţei, iar pe cea mai

mare doar ceva util pentru a-ţi putea vedea spatele capului şi ceafa, pentru bolnav ele deveniră un nou univers şi o nouă viaţă. Kyōko se aşeza la căpătâiul soţului şi discutau amândoi despre lumea pe care o vedeau în oglindă. După un timp, ea însăşi ajunse să nu mai identifice bine lumea pe care o percepea direct şi lumea reflectată, să considere că există două universuri diferite, că în oglindă fusese creată o lume nouă, cea adevărată.

„Uite, în oglindă cerul străluceşte argintiu", spuse Kyōko. Şi apoi, privind în sus afară, pe fereastră: „Deşi cerul e înnorat şi gri!"

Atmosfera sumbră şi apăsătoare nu exista în oglindă. Acolo strălucea.

„Asta o fi pentru că ai lustruit-o atât de bine!"

Culcat cum era, soţul său îşi întoarse capul şi privi spre cer.

„Ai dreptate. E un cenuşiu greu. Dar asta nu înseamnă că noi vedem culoarea cerului la fel cu, să zicem, un câine sau o vrabie. Nu ştiu cu care ochi se vede ce e adevărat."

„Poate cu ăsta, al oglinzii?..."

Kyōko ar fi vrut să-l numească ochiul dragostei lor. În oglindă, verdele copacilor se revărsa mai viu decât în realitate, albul florilor de crin era mai proaspăt şi mai pur.

„Asta e amprenta degetului tău mare, Kyōko, de la mâna dreaptă!", îi arătă soţul marginea oglinzii. Ea avu o tresărire şi încercă să şteargă urma suflând asupra ei.

„Nu-ţi face griji! Şi când mi-ai arătat prima dată grădina de legume, pe oglindă erau amprentele tale!"

„Nici nu mi-am dat seama!..."

„Normal. Dar datorită oglinzii ăsteia eu am învăţat pe dinafară amprentele tale de la degetul mare şi de la arătător. Hm, ca să memorezi astfel amprentele digitale ale soţiei, trebuie să zaci bolnav mult timp!..."

După ce se căsătorise cu Kyōko, bărbatul ei nu prea mai făcuse altceva în afară de a boli. Nu luase parte nici chiar la faimosul război. Aproape de încheierea ostilităţilor, fusese şi el chemat, dar se prăbuşise numai după câteva zile de muncă la amenajarea unei piste de aviaţie şi se întorsese acasă o dată cu sfârşitul războiului. Pentru că nu se mai putea ţine pe picioare, Kyōko se dusese să-l ia împreună cu fratele lui mai mare. După concentrarea lui, ea se dusese să stea în locul de refugiu al familiei ei şi lucrurile lor fuseseră deja transportate în mare parte acolo. Casa în care stătuseră după căsătorie arsese – închiriară o cameră în casa unei prietene a lui Kyōko, iar soţul se ducea la serviciu. Timp de o lună după căsătorie în prima casă, apoi două luni în casa prietenei ei, atât îl avusese Kyōko pe soţul său alături fără ca el să fie suferind.

El închirie o căsuţă la munte şi începu să se trateze. Locuise acolo o familie în refugiu, dar cum războiul se terminase, se întorseseră la Tōkyō. Kyōko preluă şi grădina lor de legume. Era doar un pătrat cu latura de vreo cinci-şase metri, săpat în curtea plină de tot felul de ierburi.

Nu că n-ar fi putut să cumpere legume pentru două persoane, doar se aflau la ţară, dar erau timpuri când cu greu lăsai în părăsire o grădină creată cu trudă: Kyōko începu să o lucreze. Începu să simtă un viu interes faţă de zarzavaturile crescute cu propriile mâini. Nu că ar fi vrut să stea departe de bolnav, însă cusutul sau împletitul o deprimau. Deşi se gândea tot timpul la soţul său, atunci când lucra pământul îşi putea face speranţe cu inima mai uşoară. Ca să se cufunde liber în sentimentele nutrite faţă de el, Kyōko ieşea în grădină. Şi în privinţa lecturilor, cât îi citea ea la capul patului era deja mult. Poate obosită din cauza îngrijirii permanente a bolnavului, Kyōko simţea că se pierde pe ea însăşi şi încerca să se regăsească prin munca în grădina de zarzavat.

Se mutaseră la munte pe la mijlocul lui septembrie, după ce vilegiaturiştii se întorseseră acasă, la vremea când ploile reci de început de toamnă se ţineau lanţ. Într-o zi, puţin înainte de amurg, cerul se însenină, iar ciripitul păsărelelor se auzea limpede. Kyōko ieşi în grădina scăldată în razele puternice ale soarelui, unde verdele plantelor strălucea. Fu fascinată de norii roz de lângă creasta munţilor. Auzind deodată vocea soţului ei, urcă în grabă la etaj, cu mâinile pline de pământ. El respira cu dificultate.

„Nu mă auzi deloc atunci când te strig?"

„Iartă-mă. Nu te-am auzit."

„Renunţă la grădina aia! În stilul ăsta, dacă trebuie să te chem nu ştiu cât, pot să şi mor. Şi, în primul rând, nu văd unde eşti şi ce faci!"

„În grădină eram! Dar n-o să mai lucrez acolo."

Soţul se linişti.

„Ai auzit cântând sturzul?"

Doar pentru atât o strigase. Între timp, pasărea se auzi din nou în crângul din preajmă, profilat pe cerul roşu strălucitor. Kyōko află astfel cum cântă sturzul.

„Ţi-ar fi mai uşor dacă ai avea ceva ca un clopoţel, cu care să-mi dai de ştire. Până o să cumpăr unul, ce-ar fi să-ţi pun lângă pernă un obiect pe care să-l arunci?"

„Să arunc de la etaj cu un bol de ceai? Ar fi amuzant!..."

Kyōko putu astfel să-şi continue lucrul în grădina de zarzavat, dar nu-i dădu prin minte să i-o arate cu ajutorul oglinzii decât după ce trecuse iarna aspră de pe platoul înalt şi se instalase primăvara.

Bolnavul se bucură ca şi cum, doar cu o simplă oglindă, lumea vegetală s-ar fi întors la viaţă pentru el. Desigur, nu putea să distingă insectele pe care Kyōko le culegea de pe legume, aşa că ea trebuia să i le aducă la etaj ca să le vadă, dar când ea săpa pământul, „Se zăresc râmele în oglindă!", exclama el.

Când soarele bătea oblic, lui Kyōko i se întâmpla uneori să fie atinsă pe neaşteptate de o rază de lumină: soţul ei o reflecta cu oglinda. El îi spusese să-şi facă nişte pantaloni de lucru din *kimono*-ul lui bleumarin din vremea studenţiei şi se pare că îi făcea plăcere să se uite la ea în oglindă, cum muncea în grădină îmbrăcată cu ei.

Kyōko ştia că e privită în oglindă de către soţul ei şi lucra pământul pe jumătate conştientă de asta, pe jumătate uitând-o. Sufletul i se încălzi dându-şi seama cât se schimbase faţă de perioada imediat de după căsătorie, în care se simţea intimidată doar dacă i se dezgolea cotul atunci când, folosind oglinzile, îşi privea ceafa.

Totuşi, deoarece pe atunci erau în plin război, nu folosea niciodată farduri la modul serios. Cum au urmat apoi perioada de îngrijire a bolnavului şi doliul, Kyōko a ajuns să se machieze după cum dorea de abia după a doua căsătorie. Că devenea vizibil mai atractivă, îşi dădea şi singură seama. Soţul de acum îi spusese în prima zi că are un corp frumos, iar ea ajunse în timp să creadă că e adevărat.

Acum nu-i mai era ruşine să-şi privească pielea în oglindă la ieşirea din baie. Îşi putu constata propria frumuseţe. Însă, în frumuseţea din oglindă, lui Kyōko îi fusese sădit de către fostul său soţ sentimentul că diferă de ceilalţi, senzaţie care nici acum nu dispăruse. Nu însemna că nu avea încredere în acea frumuseţe. Era mai degrabă invers, nu se îndoia de faptul că în oglindă există o lume diferită. Totuşi, diferenţa dintre cerul gri de afară şi cel argintiu care strălucea în oglindă nu se regăsea şi între pielea văzută direct şi cea reflectată în panoul mesei de toaletă. Nu era doar o deosebire de distanţă. Se simţea poate influenţa dorinţelor şi aspiraţiilor fostului său soţ, întins permanent în pat. Dar cât de frumoasă îi apărea ea în grădină bărbatului care o privea în oglindă de la etaj, Kyōko nu mai avea cum să afle. Nu ştiuse nici pe vremea când fostul soţ mai trăia.

Mai degrabă decât un regret, Kyōko simţea un dor faţă de propria ei înfăţişare lucrând în grădina de legume, reflectată în oglinda din mâna soţului ei înainte ca el să moară, faţă de tot ce se vedea acolo, indigoul florilor de *hotarugusa*[1] sau albul florilor de crin, cetele de copii din sat zbenguindu-se pe câmp, soarele de dimineaţă urcând pe munţii înzăpeziţi din depărtare, pe scurt faţă de acea lume deosebită pe care o împărţise cu fostul ei bărbat. Din respect pentru actualul ei soţ, Kyōko nu lăsa însă acest sentiment să devină o dorinţă vie şi se străduia să-l considere doar perspectiva îndepărtată asupra unei lumi a zeilor.

Într-o dimineaţă de mai, ea auzi la radio nişte glasuri de păsări sălbatice, transmise de pe un munte din apropierea locului unde stătuse cu primul soţ până la sfârşitul lui. După ce-şi conduse până la poartă actualul bărbat care pleca la serviciu, scoase oglinda de mână din setul mesei de toaletă şi reflectă în ea cerul senin. Îşi privi apoi şi propria faţă. Făcu o descoperire stranie. Nu-ţi poţi zări faţa decât reflectată într-o oglindă. Tu eşti singurul care nu-ţi vezi propria faţă. Îţi atingi zilnic figura convins fiind că imaginea reflectată ar fi cea pe care o vezi direct. Kyōko rămase un timp pe gânduri, întrebându-se ce sens o avea oare faptul că Dumnezeu i-a făcut pe oameni astfel încât să nu-şi poată vedea chipul.

„Oare am înnebuni, dacă ne-am vedea propria faţă? Am ajunge să nu mai putem face nimic?”

Totuşi, probabil omul însuşi evoluase către o formă în care să nu-şi poată percepe propria faţă. Foarte posibil ca libelula sau călugăriţa să fie în stare să-şi vadă chipul, se gândi Kyōko.

Faţa, care îţi aparţine în cea mai mare măsură, părea cumva să fie destinată

[1] Plantă numită şi *tsuyukusa (Commelina communis*), frecventă şi în România. Se târăşte pe sol, are maxim 40-50 de centimetri înălţime şi face flori mici frumoase, albastru-indigo – *n.t.*

pentru a fi arătată celorlalţi. O semăna oare asta cu dragostea?

În timp ce punea oglinda la loc în masa de toaletă, observă şi de data asta că lemnul de dud şi Kamakura-*bori* nu se potriveau deloc. Deoarece oglinda de mână îl urmase pe lumea cealaltă pe fostul soţ, se putea spune că setul mesei de toaletă era văduvul. Dar faptul că, pe lângă acea oglindă, îi dăduse soţului încă una, mai mică, avusese şi părţi bune, şi rele. El îşi putuse privi oricând faţa. Teama continuă produsă de înrăutăţirea bolii, pe care o putea astfel urmări, nu era oare ca şi cum ar fi stat mereu faţă în faţă cu zeul morţii? Dacă s-ar fi putut vorbi de o sinucidere psihologică prin mijlocirea oglinzii, atunci Kyōko ar fi comis o crimă psihologică. Dându-şi seama de răul potenţial, încercase să ia înapoi oglinda, dar soţul său nu mai voise să se despartă de ea.

„Vrei să nu mai pot vedea nimic? Cât timp trăiesc, doresc să iubesc lucrurile pe care le văd", îi spuse el. Poate că, pentru a face să existe lumea din oglindă, soţul său îşi jertfise propria viaţă. Odată, după o ploaie puternică, priviră în oglindă luna reflectată în bălţile din grădină; luna aceea, a cărei imagine nu era decât umbra unei umbre, plutea şi acum vie în sufletul lui Kyōko.

„O dragoste sănătoasă nu sălăşluieşte decât într-un corp sănătos, să ştii!" Când îl auzea pe soţul actual spunând aşa ceva, Kyōko aproba cu timiditate, natural, dar în fundul sufletului nu era cu totul de acord. După moartea primului său soţ se întrebase la ce-i servise acea abstinenţă sexuală totală, dar nu după mult aceasta deveni amintirea unei iubiri inocente, a unei perioade pline de afecţiune, şi ea nu regreta nimic. Bărbatul ei actual nu avea cumva o viziune cam simplistă asupra dragostei femeii?

„Eşti o persoană atât de blândă, cum de te-ai despărţit de soţia ta?", îl întrebă Kyōko. El nu îi dădu nicio explicaţie. Kyōko se căsătorise cu el la insistenţele fratelui mai mare al fostului ei bărbat. Se văzuse cu el ceva mai

mult de patru luni. Era cu cincisprezece ani mai mare decât ea.

Când rămase însărcinată, Kyōko se sperie atât de tare, că până şi fizionomia i se schimbă.

„Mi-e frică! Mi-e frică!", se agăţa ea de soţul său. Avea dimineaţa stări foarte proaste şi mintea i se tulbura. Ieşi o dată în grădină în picioarele goale, ca să smulgă ace de pin. Altădată îi dădu fiului vitreg pentru la şcoală două cutii cu mâncare, dar amândouă pline cu orez. Se uita fix la oglinda Kamakura-*bori* din setul mesei de toaletă, crezând dintr-odată că are proprietăţi de clarviziune. Când se trezea noaptea, stătea în capul oaselor şi privea în jos către faţa soţului ei adormit. Deşi cuprinsă de frică în faţă precarităţii vieţii umane, îşi desfăcu cordonul de la pijama. Era, se pare, pe punctul de a-l strangula. Pe neaşteptate, scoase o exclamaţie şi se prăbuşi plângând. Soţul se trezi şi îi legă cu blândeţe cordonul la loc. Era o noapte din toiul verii, dar ea frisona.

„Kyōko, ai încredere în copilul pe care-l porţi!", o încurajă soţul scuturând-o uşor de umeri.

Doctorul o sfătui să se interneze. Lui Kyōko îi displăcea ideea, dar în final se lăsă convinsă:

„Bine, mă duc la spital, dar înainte de asta lasă-mă să stau două-trei zile cu părinţii mei."

Soţul o conduse până acolo. A doua zi, Kyōko plecă de acasă şi se duse pe platoul înalt unde locuise cu fostul soţ. Era începutul lui septembrie, cu vreo zece zile mai devreme decât atunci când se mutase acolo cu primul ei bărbat. În tren avu greţuri, avu ameţeli, resimţi o anxietate aproape s-o facă să sară din mers, dar când ieşi din gara de munte şi simţi aerul proaspăt şi răcoros, îşi reveni imediat. Se regăsi pe sine, ca şi cum un rău inseparabil ar fi părăsit-o. Se opri în loc, surprinsă de acest gând, şi îşi roti privirile asupra

munţilor care înconjurau podişul. Conturul verde al crestelor, bătând puţin în bleumarin, se profila clar pe cer şi Kyōko percepu lumea vie în jurul său. Ştergându-şi ochii umeziţi, o luă pe jos spre fosta locuinţă. Din pădurea care în acea zi plutea pe cerul roz în amurg, şi acum se auzea glasul sturzului.

Casa părea locuită. La ferestrele de la etaj se zăreau nişte perdele albe de dantelă. Kyōko o privi fără să se apropie prea mult.

„Copilul, dacă o să-ţi semene, ce-o să mă fac?" Ea însăşi fu uimită de cuvintele care-i scăpaseră, dar o porni înapoi cu un sentiment cald, de linişte.

(Traducere: Flavius FLOREA)

Boris VIAN

FURNICILE

I

Am ajuns azi-dimineaţă şi nu am fost bine primiţi, fiindcă pe plajă nu era nimeni decât grămezi de tipi morţi sau grămezi de bucăţi de tipi, de tancuri şi de camioane distruse. De peste tot veneau gloanţe şi nu îmi place această dezordine de dragul dezordinii. Am sărit în apă, dar era mai adâncă decât părea şi am alunecat pe o cutie de conserve. Tipului care era chiar în spatele meu i-a luat trei sferturi din faţă glonţul care venea şi am păstrat cutia de conserve ca amintire. I-am pus bucăţile de faţă în casca mea şi i le-am dat, a plecat să se îngrijească, dar pesemne că nu a luat-o pe drumul cel bun, pentru că a intrat în apă până când n-a mai ajuns cu piciorul la fund şi nu cred că vede suficient prin apă ca să nu se piardă.

Apoi am alergat în sensul cel bun şi am ajuns la timp pentru a primi un

picior în plină faţă. Am încercat să mă iau de tip, dar mina nu lăsase din el decât bucăţi greu de manevrat, aşa că i-am ignorat gestul şi am continuat.

Zece metri mai departe, am întâlnit alţi trei tipi care erau în spatele unui bloc de beton şi care trăgeau într-un colţ de perete, mai sus. Erau transpiraţi şi uzi şi trebuia să fiu ca ei, aşa că am îngenuncheat şi am tras şi eu. Locotenentul s-a întors, îşi ţinea capul cu ambele mâini şi ceva roşu curgea din gura lui. Nu părea mulţumit şi s-a dus repede să se întindă pe nisip, cu gura deschisă şi braţele în faţă. Probabil că a murdărit nisipul. Era unul dintre puţinele locuri ce rămăseseră curate.

De aici, vaporul nostru naufragiat arăta mai întâi complet aiurea şi pe urmă nici nu a mai arătat a vapor, când cele două obuze au căzut peste el. Asta nu mi-a plăcut, fiindcă mai rămăseseră doi prieteni înăuntru, care au încasat gloanţe pe când se ridicau să sară. I-am bătut pe umăr pe cei trei care trăgeau împreună cu mine şi le-am spus: „Hai să mergem”. Bineînţeles, i-am lăsat să o ia înainte şi am avut fler pentru că primul şi al doilea au fost doborâţi de alţi doi care trăgeau asupra noastră. Nu mai rămăsese decât unul în faţa mea. Bietul bătrân nu a avut noroc; de îndată ce s-a debarasat de cel mai rău, celălalt a avut timp să îl ucidă înainte să mă ocup eu de el.

Aceşti doi nemernici din spatele colţului de zid aveau o mitralieră şi o mulţime de cartuşe. Am îndreptat-o în celălalt sens şi am apăsat pe trăgaci, dar m-am oprit repede pentru că îmi spărgea urechile şi tocmai se înţepenise. Probabil că sunt reglate să nu tragă în sensul greşit.

Acolo eram aproape liniştit. Din înaltul plajei, puteai profita de privelişte. Pe mare, de peste tot ieşea fum şi apa ţâşnea foarte sus. Se vedeau luminile salvelor trase de marile cuirasate şi obuzele lor treceau pe deasupra capului cu un ciudat zgomot surd, ca un cilindru de sunet grav forat în aer.

A venit căpitanul. Rămăseserăm exact unsprezece. A zis că nu e mult, dar că ne vom descurca şi aşa. Mai târziu, ni s-au trimis întăriri. Pentru moment,

ne-a pus să săpăm tranşee; ca să dormim în ele, credeam, dar nu, a trebuit să ne băgăm în ele şi să continuăm să tragem.

Din fericire, se lumina. Acum debarcau în serii mari de pe vapoare, dar peştii le treceau printre picioare ca să se răzbune pentru talmeş-balmeş, iar majoritatea cădeau în apă şi se ridicau urlând ca smintiţii. Unii nu se mai ridicau şi plecau plutind pe valuri, iar căpitanul ne-a zis imediat să neutralizăm cuibul de mitraliere, care tocmai începuse să lovească, avansând în spatele tancului.

Ne-am aşezat în spatele tancului. Eu ultimul, pentru că nu mă încred prea mult în frânele maşinăriilor ăstora. Este mai comod să mergi în spatele unui tanc, totuşi, pentru că nu mai trebuie să te împiedici în sârmă ghimpată şi ţăruşi care cad singuri. Dar nu îmi plăcea felul în care strivea cadavrele, cu un fel de zgomot pe care ţi-l aminteşti cu greu – pe moment este destul de caracteristic. După trei minute a sărit peste o mină şi a început să ardă. Doi dintre tipi nu au putut să iasă, al treilea a reuşit, dar un picior îi rămăsese în tanc şi nu ştiu dacă şi-a dat seama înainte de a muri. În sfârşit, două dintre aceste obuze căzuseră deja peste cuibul de mitraliere, spărgând ouăle şi soldaţii. Cei care debarcau au găsit o ameliorare; atunci o baterie antitanc a început să scuipe la rândul ei şi douăzeci au căzut în apă. M-am aşezat pe burtă. Din locul în care eram îi vedeam trăgând dacă mă aplecam puţin. Carcasa tancului flambat mă proteja puţin şi am ochit cu grijă. Ochitorul a căzut zbătându-se mult. Trebuie să fi lovit puţin cam jos, dar nu am putut să îl termin, trebuia mai întâi să îi dobor pe ceilalţi trei. Mi-a fost greu; din fericire, zgomotul tancului care ardea m-a împiedicat să îi aud mugind – l-am ucis cu greu şi pe al treilea. În rest, totul continua să sară în aer şi să fumege din toate părţile. M-am frecat ceva vreme la ochi ca să văd mai bine, fiindcă transpiraţia mă împiedica să văd şi căpitanul s-a întors. Nu îşi folosea decât braţul drept. „Poţi să îmi bandajezi braţul drept foarte strâns lângă

corp?" Am spus da şi am început să îl înfăşor în pansament, apoi s-a desprins de pământ cu ambele picioare deodată şi a căzut peste mine pentru că o grenadă căzuse în spatele lui. A înţepenit instantaneu, se pare că aşa se întâmplă când mori foarte obosit, în orice caz era mult mai uşor să îl dau jos de pe mine. Apoi probabil că am adormit, iar când m-am trezit, zgomotul venea de mai departe, iar unul dintre tipii ăia cu cruci roşii pe cască îmi turna cafea.

II

Apoi, ne-am dus spre interior şi am încercat să punem în practică sfaturile instructorilor şi chestiile pe care le-am învăţat la manevre. Jeepul lui Mike s-a întors mai devreme. Fred conducea, iar Mike era pe din două, împreună cu Mike dăduseră peste o sârmă ghimpată. Suntem pe cale să echipăm celelalte hodoroage cu o lamă de oţel în faţă, pentru că este prea cald ca să mergem cu parbrizele ridicate. Se scuipă foc încă din toate părţile şi facem patrulă după patrulă. Cred că am înaintat puţin prea repede şi ne este greu să ţinem legătura cu aprovizionarea. Ne-au rasolit cel puţin nouă tancuri în dimineaţa asta şi s-a întâmplat ceva ciudat: bazuca unui tip a luat-o din loc odată cu rafala şi i s-a agăţat în spate de bretea. A aşteptat să ajungă la patruzeci de metri şi a coborât cu paraşuta.

Cred că vom fi obligaţi să cerem întăriri pentru că tocmai am auzit ceva ca un zgomot puternic de foarfece de grădinărit; probabil că ne-au tăiat liniile de comunicaţie…

Asta îmi aminteşte de acum şase luni când tocmai ne tăiaseră liniile de comunicaţie. Trebuie să fim complet încercuiţi acum, dar nu mai este vară. Din fericire, ne-au mai rămas de-ale gurii şi muniţie. Trebuie să ne schimbăm la fiecare două ore ca să facem de gardă, devine obositor. Ceilalţi iau

uniformele alor noştri pe care îi iau prizonieri şi încep să se îmbrace ca noi şi trebuie să fim atenţi. În plus, nu mai avem lumină electrică şi primim obuze din patru părţi deodată. Pentru moment, încercăm să reluăm legătura cu liniile de comunicaţie; trebuie să ne trimită avioane, începem să ducem lipsă de ţigări. E zgomot afară, pesemne că se pregăteşte ceva, nu mai avem timp nici să ne dăm jos căştile.

III

Chiar se pregătea ceva. Patru tancuri au ajuns aproape până aici. L-am văzut pe primul când am ieşit, s-a oprit imediat. O grenadă distrusese una dintre şenile, care s-a desfăcut cu un zgomot îngrozitor de fierătanii, dar ţeava tancului nu s-a înecat doar din atât. Am luat un aruncător de flăcări; este neplăcut că la acest sistem trebuie să tai cupola tancului înainte să te foloseşti de aruncătorul de flăcări, altfel sare în aer ca nişte castane coapte, iar tipii dinăuntru sunt prăjiţi. La trei, am tăiat cupola cu un ferăstrău de metale, dar veneau alte două tancuri şi a trebuit să le aruncăm în aer fără să le tăiem. Al doilea a sărit şi el în aer, iar al treilea a făcut cale întoarsă, dar era o fentă, pentru că venise în marşarier; aşa că ne cam mira să îi vedem trăgând în tipii care îi urmau. Ne-a trimis, cadou de aniversare, doisprezece obuze de 88; va trebui să reconstruim casa dacă vrem să ne mai folosim de ea, dar ar merge mai repede dacă am lua alta. Am sfârşit prin a ne debarasa şi de al treilea tanc încărcând o puşcă antitanc cu pudră de strănutat, iar cei din interior s-au dat într-atât cu capul de blindaj că n-am mai scos decât cadavre. Doar conducătorul mai trăia, dar îşi prinsese capul în volan şi nu mai putuse să îl scoată, aşa că, în loc să distrugem tancul care nu avea nimic, am tăiat capul tipului. În spatele tancului, nişte motociclişti cu puşti-mitraliere au venit făcând un scandal al dracului, dar am reuşit să o scoatem

la capăt graţie unei batoze vechi. În acest timp ne cădeau şi câteva bombe în cap, ba chiar un avion pe care DEA-ul nostru tocmai îl doborâse fără să vrea, pentru că, în principiu, trăgea asupra tancurilor. I-am pierdut pe Simon, Morton, Buck şi P.C., dar ne-au rămas ceilalţi şi un braţ al lui Slim.

IV

Tot încercuiţi. Acum plouă fără încetare de două zile. Acoperişul nu mai are decât o ţiglă din două, dar picăturile cad exact unde trebuie şi nu suntem chiar uzi. Nu ştim cât va mai dura. Mereu patrule, dar este destul de greu să priveşti printr-un periscop dacă nu ai antrenament şi e obositor să stai cu noroi deasupra capului mai mult de un sfert de oră. Ieri am întâlnit o altă patrulă. Nu ştiam dacă erau ai noştri sau cei din faţă, dar în noroi nu riscam nimic dacă trăgeam, fiindcă este imposibil să îţi faci rău, puştile explodează imediat. Am încercat totul pentru a scăpa de noroi. Am vărsat benzină peste el; prin ardere se usucă, dar apoi îţi frigi picioarele dacă treci pe acolo. Adevărata soluţie este să sapi până la pământul tare, dar este şi mai greu să faci patrulă pe pământ tare decât în noroi. Vom sfârşi prin a ne acomoda, de bine, de rău. Necazul e că a venit atât de mult noroi încât au început mareele. Deocamdată este bine, a ajuns la gard; din nefericire, mai târziu va urca din nou la primul etaj şi e neplăcut.

V

În dimineaţa asta mi s-a întâmplat ceva rău. Eram în hangarul din spatele barăcii, încercând să le pregătesc o glumă bună celor doi tipi care se văd foarte bine prin binoclu şi care încearcă să ne repereze. Aveam un mic aruncător de mine de 81 şi îl aranjam într-un cărucior de copil, iar Johnny

trebuia să se deghizeze în ţărancă şi să îl împingă, dar mai întâi mi-a căzut pe picior aruncătorul; doar asta mi se întâmplă mereu în ultima vreme, şi apoi, lovitura a bubuit în timp ce cădeam cât eram de lung ţinându-mi piciorul, făcând să explodeze una dintre maşinăriile cu aripioare de la etajul doi, chiar în pianul căpitanului care cânta Jada. A fost un zgomot infernal, pianul a fost distrus, dar, cel mai neplăcut, căpitanul nu a păţit nimic, în orice caz nimic aşa de rău ca să îl împiedice să lovească tare. Din fericire, imediat după aceea a ajuns un 88 în aceeaşi cameră. Nu s-a gândit că fuseserăm reperaţi după fumul primei lovituri şi mi-a mulţumit, spunând că i-am salvat viaţa doborându-l; pentru mine nu mai conta, din cauza celor doi dinţi rupţi şi pentru că toate sticlele erau chiar sub pian.

Suntem încercuiţi tot mai mult, cad asupra noastră fără încetare. Din fericire, începe să se însenineze, nu mai plouă decât nouă ore din douăsprezece, într-o lună putem conta pe întăriri par avion. Nu mai avem alimente decât pentru trei zile.

VI

Avioanele încep să ne lanseze cu paraşute tot felul de chestii. Am avut o decepţie când am deschis-o pe prima: înăuntru erau o grămadă de medicamente. Am făcut schimb cu doctorul pe două tablete de ciocolată cu alune, bună, nu porcăria primită la raţie, şi o jumătate de coniac, dar şi-a luat revanşa aranjându-mi piciorul strivit. A trebuit să îi dau înapoi coniacul, altfel nu aş mai fi avut decât un picior la ora actuală. Sus începe din nou să huruie, s-a luminat un pic şi trimit iar paraşute, s-ar părea că de data asta sunt oameni.

VII

Chiar erau oameni. Doi sunt amuzanţi. Se pare că tot drumul au făcut exerciţii de judo, şi-au dat unul altuia castane, tăvălindu-se pe sub scaune. Au sărit în acelaşi timp şi s-au făcut că îşi taie unul altuia cu cuţitul corzile paraşutelor. Din nefericire, vântul i-a despărţit şi au fost obligaţi să continue cu focuri de puşcă. Rar vezi trăgători aşa de buni. Acum tocmai îi îngropăm pentru că au căzut de la prea mare înălţime.

VIII

Suntem încercuiţi. Tancurile noastre s-au întors, iar ceilalţi nu au rezistat. Nu am putut să lupt serios din cauza piciorului, dar mi-am încurajat tovarăşii. Era foarte interesant. De la fereastră, vedeam bine, iar paraşutiştii sosiţi ieri se zbăteau ca peştii pe uscat. Acum am o eşarfă din mătase de paraşută galben cu verde pe fond maro, merge cu culoarea bărbii mele, dar mâine o să mă rad pentru permisia de convalescenţă. Eram atât de incitat, încât am aruncat o cărămidă în capul lui Johnny care tocmai ratase o lovitură, şi acum am alţi doi dinţi în minus. Războiul ăsta nu face cât nişte dinţi.

IX

Obişnuinţa toceşte impresiile. I-am spus asta Huguettei – au fetele astea nişte nume – în timp ce dansam cu ea la Centrul Crucii Roşii, iar ea a replicat: „Sunteţi un erou”, dar nu am avut timp să găsesc un răspuns deştept, pentru că Mac m-a bătut pe umăr şi a trebuit să i-o las lui. Ceilalţi vorbeau prost, iar orchestra asta cânta mult prea repede. Piciorul mă mai sâcâie puţin, dar peste cincisprezece zile s-a terminat, plecăm din nou. M-am lăsat peste o fată de pe la noi, dar ţesătura uniformei este prea groasă şi atenuează şi ea

impresiile. Sunt multe fete aici, ele înţeleg totuşi ce le spunem, şi asta m-a făcut să roşesc, dar nu e mare lucru de făcut cu ele. Am ieşit şi am găsit imediat multe altele, nu la fel, mai înţelegătoare, dar costă cinci franci pe puţin, şi asta pentru că sunt rănit. Este ciudat, acestea au accent nemţesc.

Apoi, l-am pierdut pe Mac şi am băut mult coniac. În dimineaţa asta mă doare rău capul în locul în care a lovit *M.P.*-ul. Nu mai am bani, pentru că la sfârşit am cumpărat ţigări franţuzeşti de la un ofiţer englez, le-am simţit gustul. Tocmai le-am aruncat, sunt dezgustătoare, a avut dreptate să scape de ele.

X

Când ieşi din magazinele Crucii Roşii cu o cutie în care să pui ţigările, săpunul, dulciurile şi ziarele, eşti urmărit cu privirea pe stradă şi nu înţeleg de ce, fiindcă în mod sigur îşi vând coniacul destul de scump pentru a şi le putea permite, iar femeile lor nu sunt nici ele pe gratis. Piciorul meu este aproape pe de-a-ntregul vindecat. Nu cred că mai rămân mult aici. Am vândut ţigările ca să pot ieşi puţin, apoi l-am lovit pe Mac, dar nu le lasă uşor. Încep să mă plictisesc. O să ies la cinema în seara asta cu Jacqueline, am întâlnit-o ieri-seară la club, dar nu cred că este prea deşteaptă, fiindcă îmi dă mâna la o parte de fiecare dată şi nu se mişcă deloc când dansează. Soldaţii de aici mă oripilează, sunt prea neglijenţi şi nu sunt doi care să poarte aceeaşi uniformă. În sfârşit, nu e nimic de făcut decât să aştept să vină seara.

XI

Din nou aici. Totuşi, te plictiseai mai puţin în oraş. Avansăm foarte încet.

De fiecare dată când terminăm pregătirea artileriei, trimitem o patrulă şi, de fiecare dată, unul dintre cei doi tipi din patrulă se întoarce pocit de un trăgător izolat. Atunci, o luăm de la capăt cu pregătirea artileriei, trimitem avioanele, care distrug tot şi, două minute mai târziu, trăgătorii izolaţi reîncep să tragă. În acest moment, se întorc avioanele, număr şaptezeci şi două. Nu sunt avioane foarte mari, dar satul este mic. De aici, se văd bombele căzând în spirală cu un zgomot puţin înăbuşit, stârnind frumoase coloane de praf. Vom porni din nou la atac, dar trebuie mai întâi să trimitem o patrulă. Bafta mea, eu urmez. Este aproape un kilometru şi jumătate de mers pe jos şi nu-mi place să merg atât de mult, dar în războiul ăsta nu ni se cere niciodată să alegem. Ne îngrămădim în spatele molozului primelor case şi cred că de la un capăt la altul al satului nu a mai rămas niciuna în picioare. Nu pare să fi rămas nici prea mulţi locuitori, iar cei pe care îi vedem au o figură ciudată, atunci când o mai au, dar ar trebui să înţeleagă că nu putem risca să pierdem oameni pentru a-i salva împreună cu casele lor; trei sferturi dintre ele sunt case foarte vechi, neinteresante. Mai mult, este singura cale pentru ei de a scăpa de ceilalţi. Asta, de altfel, o înţeleg în general, deşi unii cred că nu este singurul mijloc. Până la urmă, îi priveşte, şi poate că ţineau la casele lor, dar în mod sigur ţin mult mai puţin în starea în care se află ele acum.

Îmi continuu patrularea. Sunt din nou ultimul, este mult mai prudent, iar primul tocmai a căzut într-o gaură de bombă plină cu apă. Iese cu casca plină de lipitori. A mai adus şi un peşte mare şi năucit. La întoarcere, Marc l-a învăţat să facă sluj şi nu îi place guma de mestecat.

XII

Tocmai am primit o scrisoare de la Jacqueline, trebuie să i-o fi încredinţat

unui alt tip ca s-o pună la poştă, pentru că era într-unul dintre plicurile noastre. Este într-adevăr o fată ciudată, dar probabil că toate fetele au idei ieşite din comun. Am dat puţin înapoi faţă de ieri, dar mâine avansăm din nou. Mereu aceleaşi sate demolate complet, te înnebuneşte. Am găsit un radio nou. Tocmai îl încearcă, nu ştiu dacă chiar se poate înlocui o lampă cu o bucată de bujie. Mă gândesc că da: se aude cântând *Chattanooga*, am dansat-o puţin cu Jacqueline înainte de a pleca de acolo. Cred că îi voi răspunde dacă mai am timp. Acum cântă Spike Jones; îmi place şi melodia asta şi aş vrea ca totul să se termine ca să merg să îmi cumpăr o cravată civilă cu dungi galbene şi albastre.

XIII

Plecăm mai târziu. Din nou, suntem foarte aproape de front şi obuzele reîncep să vină. Plouă, dar nu este foarte frig, jeepul merge bine. O să coborâm şi o să continuăm pe jos.

Se pare că începe să miroasă a sfârşit. Nu ştiu după ce îmi dau seama, dar aş vrea să încerc să scap cât mai comod posibil. Mai există încă locuri în care suntem obligaţi să luptăm din greu. Nu poţi să prevezi cum va fi.

În cincisprezece zile, am o nouă permisie şi i-am scris Jacquelinei să mă aştepte. Poate că am greşit, nu trebuie să te laşi prins.

XIV

Încă mai sunt în picioare, deasupra minei. Am plecat în dimineaţa asta în patrulare, iar eu mergeam ultimul ca de obicei, au trecut cu toţii pe alături, dar am simţit declicul sub picior şi m-am oprit brusc. Nu explodează decât atunci când retragi piciorul. Le-am aruncat celorlalţi tot ce aveam prin

buzunare şi le-am zis să plece. Sunt singur. Ar trebui să aştept să se întoarcă, însă le-am zis să nu se întoarcă, şi aş putea să încerc să mă arunc pe burtă, dar am oroare să trăiesc fără picioare… Nu am păstrat decât carneţelul şi creionul. O să le arunc înainte de a schimba piciorul şi trebuie neapărat să fac asta, pentru că m-am săturat de război şi pentru că mă năpădesc furnicile.

(Traducere: Nicolette TILOI)

Alice MUNRO

CE RĂMÂNE ÎN AMINTIRE

Într-o cameră de hotel din Vancouver, Meriel cea tânără își pune mănuși scurte și albe de vară. Poartă o rochie bej de în și o eșarfă albă, ușoară peste păr. Păr închis la culoare, la vremea aceea. Zâmbește pentru că și-a amintit ceva ce regina Sirikit a Thailandei a spus – sau se zice c-ar fi spus – într-o revistă. Un citat în citat – ceva ce regina Sirikit a spus că a spus Balmain.

„Balmain m-a învățat totul. A spus: «Poartă întotdeauna mănuși albe. Așa e cel mai bine».“

Așa e cel mai bine. De ce zâmbește? Pare un sfat dat într-o șoaptă abia simțită, o înțelepciune absurdă și definitivă. Mâinile ei înmănușate arată formal, dar moi ca niște pernuțe de pui de pisică.

Pierre o întreabă de ce zâmbește, și ea răspunde: „A, nimic“, apoi îi povestește.

— Cine e Balmain[1]? spune el.

Se pregăteau să meargă la o înmormântare. Veniseră cu feribotul cu o seară înainte de pe insula Vancouver, unde locuiau, ca să fie siguri că ajung la timp la ceremonia de dimineață. Era prima dată de la noaptea nunții când stăteau într-un hotel. Întotdeauna când mergeau în concediu își luau cei doi copii și căutau moteluri ieftine, de familie.

Era abia a doua înmormântare la care mergeau de când se căsătoriseră. Tatăl lui Pierre murise, și mama lui Muriel murise, dar aceste două morți se petrecuseră înainte ca ei doi să se fi cunoscut. Anul trecut, un profesor de la școala lui Pierre murise subit și avusese loc o slujbă frumoasă, la care cântase corul elevilor școlii și se rostiseră cuvintele Slujbei Morților din secolul al șaisprezecelea[2]. Bărbatul avusese în jur de șaizeci și cinci de ani, iar moartea lui abia dacă li se păruse lui Meriel și lui Pierre surprinzătoare și, oricum, prea puțin tristă. Nu conta cu adevărat, aveau ei impresia, dacă mureai la șaizeci și cinci, șaptezeci și cinci sau optzeci și cinci de ani.

Înmormântarea de astăzi era cu totul altceva. Cel care avea să fie îngropat era Jonas, ani de zile prietenul cel mai bun al lui Pierre, de-o seamă cu el – douăzeci și nouă de ani. Pierre și Jonas crescuseră împreună în West Vancouver, pe care și-l aminteau amândoi de dinainte să se fi construit podul Lion's Gate, de pe când părea doar un orășel. Părinții lor erau prieteni. La unsprezece sau doisprezece ani, construiseră un soi de ambarcațiune cu vâsle și o lansaseră de pe digul Dundarave. La universitate, drumurile li se despărțiseră o vreme – Jonas studia ingineria, în timp ce Pierre se înscrisese la catedra de Limbi Clasice. În mod tradițional, studenții umaniști și cei

[1] Pierre Balmain (1914–1982), creator de modă francez, popular îndeosebi în anii 1950–1960, cunoscut pentru eleganța și sofisticarea ținutelor vestimentare concepute; a fost designerul personal al reginei Sirikit a Thailandei (n. 1932). (n.tr.)

[2] Slujbă prevăzută în *A doua carte de rugăciuni a lui Edward al VI-lea* (1552) (n.tr.)

tehnici se disprețuiau unii pe alții. Dar, în anii din urmă, prietenia lor fusese întru câtva resuscitată. Jonas, care nu era căsătorit, venea în vizită la Pierre și la Meriel și stătea uneori câte o săptămână cu ei.

Amândoi erau surprinși de ceea ce li se întâmplase în viață – și obișnuiau să glumească pe tema asta. Inițial, alegerea în materie de profesie a lui Jonas păruse să le dea un sentiment de siguranță părinților lui și trezise o invidie mută în părinții lui Pierre, și totuși, Pierre fusese cel care se căsătorise, obținuse un post de profesor și își asumase responsabilitățile obișnuite, în timp ce, absolvind facultatea, Jonas nu reușise să-și găsească o fată sau o slujbă stabilă. Era tot timpul într-un soi de perioadă de probă care nu sfârșea niciodată prin asocierea fermă cu o firmă sau alta, iar fetele – cel puțin dacă stăteai să-l asculți – se aflau ele însele mai tot timpul în perioada de probă în relația cu el. Ultima slujbă de inginer o avusese în partea de nord a provinciei Vancouver, și rămăsese acolo după ce își dăduse demisia sau fusese concediat. „Contractul de muncă a fost reziliat prin acordul părților", îi scrisese el lui Pierre, adăugând că locuia la hotel, precum oamenii bogați din oraș, și că s-ar putea să-și ia o slujbă la un joagăr. Învăța de asemenea să piloteze avioane și se gândea să devină pilot pe un avion de intervenții. Promitea să le facă o vizită de îndată ce-și lămurea dificultățile financiare curente.

Meriel sperase că vizita n-avea să aibă loc. Jonas dormea pe canapeaua din sufragerie și dimineața arunca așternuturile pe jos, pentru ca ea să le strângă. Îl ținea pe Pierre treaz jumătate de noapte cu discuții despre întâmplări de pe vremea când ei doi erau adolescenți sau chiar copii, îl numea Pi-er-pătrat, poreclă datând de pe timpurile acelea, iar altor prieteni vechi comuni le spunea Puturosu', Doc sau Individu', niciodată pe numele pe care Meriel le auzise întotdeauna – Stan, Don sau Rick. Rememora cu o pedanterie grosolană detaliile unor incidente pe care Meriel nu le considera

nici remarcabile, nici amuzante (punga cu excremente de câine căreia îi dăduseră foc pe treptele de la casa învățătoarei, bătrânul pisălog care le oferea băieților câțiva bănuți dacă-și trăgeau pantalonii în jos) și se enerva dacă discuția aluneca spre prezent.

Când trebuise să-i spună lui Pierre că Jonas murise, Meriel se simțise tulburată și plină de căință. Plină de căință pentru că nu-i plăcuse de Jonas și tulburată pentru că era prima persoană pe care ei doi o cunoscuseră bine, din generația lor, care murise. Dar Pierre nu păruse surprins și nici prea afectat.

— Sinucidere, declarase el.

Ea spusese că nu, un accident. Jonas mergea pe motocicletă, după lăsarea serii, pe un drum de pietriș, și derapase de pe șosea. Cineva îl găsise sau fusese cu el, i se acordase imediat ajutor, dar murise în decurs de o oră. Suferise răni fatale.

Asta era ceea ce-i spusese mama lui la telefon. „Suferise răni fatale." Păruse repede resemnată, deloc surprinsă. La fel ca Pierre atunci când spusese „sinucidere".

Ulterior, Pierre și Meriel abia dacă vorbiseră despre moartea propriu-zisă a lui Jonas – doar despre înmormântare, despre camera de hotel, despre nevoia de a angaja o bonă pentru toată noaptea. Costumul lui trebuia dat la curățat, trebuia găsită o cămașă albă. Meriel fusese cea care aranjase totul, iar Pierre o verificase în mod regulat, ca un soț grijuliu. Ea înțelesese că el voia s-o vadă rezervată și pragmatică, asemenea lui, nu pretinzând că încearcă vreun fel de suferință pe care – era sigur – ea n-avea cum s-o simtă. Ea îl întrebase de ce spusese „sinucidere", și el îi răspunsese: „Asta mi-a venit în cap, pur și simplu", iar ea simțise că această eschivare fusese un fel de avertisment, ba chiar o dojană. Ca și cum o suspecta că ar fi extras din moartea aceasta – sau din faptul că ei aveau îndeaproape de a face cu ea –

un sentiment compromițător și egoist. Un interes morbid, autogratulant.

Tinerii soți erau severi pe vremea aceea. Nu demult fuseseră încă simpli pretendenți, personaje aproape ilare, disperate, umblând cu limba scoasă în agonia lor sexuală. Acum, așezați la patul lor, deveneau fermi și dezaprobatori. Ieșeau pe ușă în fiecare dimineață proaspăt bărbieriți, cu cefele tinere în zgarda cravatei, își petreceau zilele la serviciu, în chinuri neștiute, veneau acasă la vremea cinei ca să examineze cu o privire critică masa de seară și să foșnească din ziarul care-i despărțea de talmeș-balmeșul din bucătărie, de indispoziții, de emoții, de copii. Aveau atâtea de învățat într-un timp atât de scurt! Cum să te ploconești în fața șefilor și cum să-ți strunești soția. Cum să vorbești cu autoritate despre ipoteci, ziduri de susținere, gazon, canale colectoare, politică, precum și despre slujbele care trebuiau să întrețină familia timp de încă douăzeci și cinci de ani. Femeile erau pe atunci cele care – în orele zilei, și întotdeauna gata să reia în orice moment fantastica responsabilitate care le fusese așezată pe umeri, cea a copiilor – își puteau permite să se lase să alunece înapoi într-un soi de adolescență secundă. Odată cu plecarea soților, atmosfera se însenina. Începeau visări rebele cu ochii deschiși, reuniuni subversive, accese de râs care le întorceau în vremea liceului, toate proliferând între pereții caselor pentru care plăteau soții, în orele când ei nu erau acasă.

După înmormântare, câțiva participanți fură invitați acasă la părinții lui Jonas, în Dundarave. Gardul de rododendron era în floare, roșu, roz și violet. Tatăl lui Jonas primi complimente în privința grădinii.

— A, nu știu, spuse el. A trebuit s-o aranjăm puțin cam pe fugă.

Mama lui Jonas spuse:

— Mi-e teamă că nu e un prânz adevărat. Doar o încropeală.

Majoritatea invitaților beau vin de xeres, deși unii bărbați aveau pahare cu whisky. Mâncarea fusese așezată pe masa de sufragerie, lărgită la mijloc:

mousse de somon pe biscuiți sărați, tarte cu ciuperci, crenvurști în foitaj, o prăjitură ușoară cu lămâie, fructe tăiate bucăți, fursecuri cu migdale, plus sendvișuri cu creveți, cu șuncă și cu castravete și avocado. Pierre își luă de toate pe farfurioara de porțelan, iar Meriel o auzi pe mama lui spunându-i:

— Să știi că poți oricând să te întorci să-ți mai iei o porție.

Mama lui nu mai locuia în West Vancouver, ci venise la înmormântare din White Rock[1]. Și nu era suficient de sigură pe sine ca să-l mustre direct, acum că Pierre devenise profesor și bărbat la casa lui.

— Sau credeai că n-o să mai rămână? continuă ea.

— Poate nu din ceea ce voiam eu, spuse Pierre nepăsător.

Mama lui i se adresă lui Meriel:

— Ce rochie frumoasă!

— Da, dar ia uitați! spuse Meriel, netezindu-și cutele care i se formaseră în timp ce stătuse jos la slujbă.

— Asta e problema, într-adevăr, spuse mama lui Pierre.

— Care e problema? întrebă veselă mama lui Jonas, așezând cu dexteritate câteva tarte pe tava de încălzire.

— Asta e problema cu inul, răspunse mama lui Pierre. Meriel tocmai îmi arăta cum i s-a șifonat rochia – nu spuse „în timpul slujbei de înmormântare“ –, și eu i-am zis că asta e problema cu inul.

Se poate ca mama lui Jonas să n-o fi ascultat. Privind peste cameră, spuse:

— Uitați-l pe medicul care l-a îngrijit! A venit de la Smithers cu propriul avion. Serios, ni s-a părut atât de drăguț din partea lui!

— E o adevărată aventură! spuse mama lui Pierre.

— Da, dar… Bănuiesc că așa se deplasează ca să ajungă la pacienții din cine știe ce fund de țară.

[1] Oraș în Columbia Britanică (n.tr.)

Bărbatul despre care discutau stătea de vorbă cu Pierre. Nu purta costum, deși avea pe el un sacou decent, îmbrăcat peste un pulover cu gât.

— Da, bănuiesc că da, zise mama lui Pierre, și mama lui Jonas spuse „da", și Meriel simți că ceva anume – oare ceva legat de felul cum era îmbrăcat medicul? — fusese explicat și clarificat definitiv între ele.

Se uită la șervetele de masă, împăturite în patru. Nu erau nici prea mari, nici prea mici. Fuseseră așezate în rânduri suprapuse, în așa fel încât un colț al fiecăruia (colțul brodat cu o minusculă floare albastră, roz sau galbenă) să se suprapună peste colțul împăturit al șervetului vecin. Șervetele cu flori de aceeași culoare nu stăteau niciodată alături. Nimeni nu le deranjase încă, sau, dacă le deranjase – căci Meriel văzuse câteva persoane în sală cu șervete în mână –, le luase cu grijă de la capătul șirului, ca să păstreze ordinea.

La slujba de înmormântare, pastorul comparase viața lui Jonas pe pământ cu viața unui prunc în pântecele mamei. Pruncul, spusese el, nu cunoaște o altă existență și locuiește în peștera sa caldă, întunecată, plină de apă, fără habar de lumea uriașă și strălucitoare în care va fi curând aruncat. Noi pe pământ avem oarecare habar, dar suntem de fapt incapabili să ne imaginăm lumina în care vom intra după ce supraviețuim chinurilor morții. Dacă pruncului i s-ar putea aduce cumva la cunoștință ceea ce i se va întâmpla în viitorul apropiat, n-ar fi el oare neîncrezător, dar și speriat? Astfel suntem și noi, aproape tot timpul, numai că n-ar trebui să fim, căci nouă ni s-au dat asigurări. Însă, chiar și așa, mințile noastre opace nu-și pot imagina, nu pot concepe în ce lume vom păși. Pruncul este învelit în ignoranța sa, în credința ființei sale inepte și neajutorate. Și noi, care nu suntem cu totul ignoranți, dar nici cu totul știutori, trebuie să avem grijă să ne învelim în credința noastră, în cuvântul Domnului nostru Dumnezeu.

Meriel se uita acum la pastor, care stătea în ușa sălii cu un pahar de xeres

în mână, ascultând ceea ce vorbea o femeie vioaie, cu păr blond înfoiat. N-avea impresia că discutau despre chinurile morții sau despre lumina care ne așteaptă. Cum ar fi reacționat pastorul dacă ea s-ar fi apropiat și l-ar fi abordat pe această temă?

Nimeni n-ar avea curajul. Sau insolența.

Meriel se uită în schimb la Pierre și la doctorul venit de la țară. Pierre vorbea cu o vioiciune băiețească pe care n-o vădise prea des în vremea din urmă. Sau nu față de Meriel. Ea își găsi ocupație prefăcându-se că-l vede pentru prima oară. Părul negru cârlionțat, tuns scurt, începând să se retragă la tâmple, lăsând vederii pielea netedă, ivorie, cu o vagă tentă aurie. Umerii lați, ascuțiți, membrele lungi și frumoase, craniul frumos sculptat, mai degrabă mic. El îi zâmbi fermecător, dar nu premeditat – părea să disprețuiască întru totul zâmbetul de când devenise profesor la un liceu de băieți. Pe frunte i se vedeau liniile abia schițate ale uzurii permanente.

Ea se gândi la o petrecere a profesorilor, cu mai bine de un an în urmă, când amândoi se treziseră, la capetele opuse ale sălii, rămași pe dinafara conversațiilor purtate în vecinătate. Ea înconjurase încăperea și se apropiase de el fără să fie observată, și apoi începuse să-i vorbească ca și cum ar fi fost o străină dispusă la un flirt discret. El zâmbise așa cum zâmbea acum – puțin altfel totuși, așa cum e normal când vorbești cu o femeie seducătoare – și se lăsase antrenat în joc. Schimbaseră priviri cu subînțeles și cuvinte de complezență, până când amândoi izbucniseră în râs. Cineva se apropiase de ei și le spusese că glumele conjugale nu erau permise.

— Dar de ce credeți că suntem căsătoriți? întrebase Pierre, al cărui comportament la asemenea petreceri era de obicei foarte circumspect.

Ea traversă acum sala către el fără vreo asemenea intenție caraghioasă. Trebuia să-i aducă aminte că în curând urma să se despartă. El avea să plece către golful Horseshoe, ca să prindă feribotul, iar ea să străbată tot țărmul

de nord către Lynn Valley, cu autobuzul. Voia să profite de ocazie ca să-i facă o vizită unei femei pe care mama ei, moartă acum, o iubise și o admirase și în cinstea căreia își numise de fapt fiica, și pe care Meriel o numise întotdeauna Mătușa, deși nu existau între ele legături de rudenie. Mătușa Muriel. (Meriel schimbase vocala din nume atunci când mersese la facultate.) Femeia locuia într-un azil de bătrâni din Lynn Valley, și Meriel n-o mai văzuse de mai bine de un an. Îi lua prea multă vreme să ajungă acolo, în timpul rarelor călătorii pe care le făceau la Vancouver, iar copiii erau deranjați de atmosfera din azil și de înfățișarea rezidenților de acolo. Și Pierre era, deși nu-i plăcea să recunoască. O întreba în schimb ce legătură avea ea cu ființa aceasta.

Nu e ca și când ți-ar fi mătușă adevărată.

Așa că Meriel se ducea acum singură s-o vadă. Spusese că s-ar fi simțit vinovată să nu se ducă atunci când avea ocazia. În plus, deși despre asta nu vorbise, abia aștepta să petreacă puțin timp departe de familie.

— Vrei să te duc eu cu mașina? întrebă Pierre. Dumnezeu știe cât o să trebuiască să aștepți autobuzul.

— Nu poți, răspunse ea. O să pierzi feribotul.

Și-i aminti de învoiala pe care o făcuseră cu bona.

— Ai dreptate, spuse el.

Bărbatul cu care vorbise – doctorul – nu putuse decât să le asculte conversația, și spuse pe neașteptate:

— Dați-mi voie să vă duc eu.

— Am crezut că ați venit aici cu avionul, spuse Meriel, exact în timp ce Pierre replica:

— Iertați-mă, aceasta este soția mea, Meriel.

— Nu e tocmai ușor să aterizezi pe muntele Hollyburn, răspunse doctorul. Așa că l-am lăsat la aeroport și am închiriat o mașină.

O curtoazie vag forțată din partea lui o făcu pe Meriel să creadă că fusese agasantă. În cea mai mare parte a timpului era fie prea îndrăzneață, fie prea timidă.

— Chiar nu v-ar deranja? întrebă Pierre. Aveți timp?

Medicul se uită direct la Meriel. Privirea nu-i era dezaprobatoare – nu era nici îndrăzneață, nici șireată, nici nu părea că o judecă. Dar nu era nici întru totul politicoasă.

— Sigur, spuse.

Hotărârâ deci că așa aveau să facă. Aveau să-și ia la revedere acum, Pierre avea să meargă la feribot, iar Asher, căci așa îl chema – sau doctorul Asher – avea s-o ducă pe Meriel cu mașina până în Lynn Valley.

Meriel plănuia ca după aceea s-o viziteze pe mătușa Muriel – poate chiar să rămână la cină cu ea –, să ia apoi autobuzul din Lynn Valley până la autogara din centrul orașului (ratele într-acolo erau destul de frecvente), în fine, autobuzul de seară până la feribot – și apoi acasă.

Azilul se numea Princess Manor. Era o clădire cu un singur nivel, cu aripi largi, învelită într-o stucatură roz-maronie, amplasată pe o stradă aglomerată. Greu de spus că avea curte, și în mod sigur nu exista niciun fel de gard verde sau panou ecranant care să atenueze zgomotul sau să protejeze peticele de gazon. Pe o latură se afla o biserică reformată, cu o fleșă caraghioasă, de cealaltă parte, o benzinărie.

— Cuvântul *manor* nu mai are nicio semnificație astăzi, nu-i așa[1]? întrebă Meriel. Nici măcar nu mai înseamnă că există etaj. Înseamnă doar că ar trebui să credem că o clădire e ceva ce nici măcar nu mai are pretenția că este.

Medicul nu spuse nimic – poate ceea ce spusese ea nu avea nicio logică

[1] *Manor* în limba engleză înseamnă „conac“. (n.tr.)

pentru el. Sau poate că nu merita spus, chiar dacă era adevărat. Pe tot drumul de la Dundarave, ea se ascultase vorbind și se îngrozise. Nu atât pentru că sporovăise aproape întruna – debitând tot ce-i trecea prin cap –, cât mai degrabă pentru că încercase să spună lucruri care ei i se păreau interesante – sau care ar fi putut fi interesante dacă ea ar fi fost în stare să le dea o formă. Dar ideile ei păreau probabil pretențioase, dacă nu nebunești, emise în felul în care o făcuse ea. Probabil semăna cu una dintre femeile acelea hotărâte să nu poarte o conversație obișnuită, ci una *adevărată*. Și, cu toate că știa că nimic n-avea să meargă, că lui vorbăria ei îi părea probabil o pedeapsă, era incapabilă să se oprească.

Nu-și dădea seama de ce. Poate de stinghereală, pur și simplu pentru că vorbea atât de rar cu un străin în ultima vreme. Poate de ciudățenia situației de a merge singură în mașină cu un bărbat care nu era soțul ei.

Îl întrebase chiar, imprudentă, ce credea el despre ideea lui Pierre că accidentul lui Jonas ar fi fost, de fapt, sinucidere.

— Se poate vehicula ideea asta despre o mulțime de accidente violente, spusese el.

— Nu vă chinuiți să intrați pe alee, spuse ea. Pot să cobor aici.

Era atât de stânjenită, atât de nerăbdătoare să se îndepărteze de el și de indiferența lui abia politicoasă, încât puse mâna pe mânerul ușii încă înainte ca el să oprească mașina.

— Aveam de gând să parchez, spuse el, intrând oricum pe alee. Nu vreau să vă las naufragiată aici.

— S-ar putea să dureze, replică ea.

— Nu-i nicio problemă. Pot să aștept. Sau aș putea să vin și eu să arunc o privire. Dacă nu vă deranjează.

Ea se pregătea să spună că azilurile de bătrâni sunt uneori mohorâte, ba chiar înfricoșătoare, dar apoi își aminti că el era medic și că nimic din ceea

ce ar fi putut să vadă aici n-avea cum să-i fie necunoscut. Și ceva din felul în care el spusese „dacă nu vă deranjează“ – un soi de formalism, dar și o nesiguranță în voce – o surprinse. Părea că el îi oferă timpul și prezența lui într-un mod care avea prea puțin a face cu politețea, ci mai degrabă cu ea însăși. Era o ofertă făcută cu o nuanță de umilință candidă, dar nu o rugăminte. Dacă ea ar fi spus că nu vrea să-i mai răpească din timp, el n-ar mai fi încercat s-o convingă, și-ar fi luat rămas-bun cu o politețe egală și ar fi plecat.

Dar așa, se dădură jos din mașină și traversară parcarea unul lângă altul, îndreptându-se către intrarea în clădire.

Câțiva oameni bătrâni sau invalizi stăteau pe un pătrat de asfalt înconjurat de câteva tufe mărunte parcă înfuriate și de câteva ghivece cu petunii, într-o imitație de terasă. Mătușa Muriel nu era printre ei, dar Meriel se trezi împărțind saluturi călduroase. Se întâmplase ceva cu ea. Avea brusc un sentiment misterios de putere și de bucurie, ca și cum, la fiecare pas, un fior strălucitor i se ridica din călcâie până în creștetul capului.

Când ea îl întrebă mai târziu: „De ce ai venit cu mine înăuntru?“, el spuse: „Pentru că nu voiam să te pierd din vedere.“

Mătușa Muriel ședea singură într-un scaun cu rotile, pe coridorul slab luminat, chiar lângă ușa dormitorului ei. Era umflată și licărea – dar asta pentru că fusese învelită într-un șorț de azbest ca să poată fuma o țigară. Lui Meriel i se păru că, atunci când își luase rămas-bun de la ea, cu săptămâni și luni în urmă, o lăsase șezând în același scaun și în același loc – deși fără șorțul de azbest, care corespundea probabil vreunei reguli noi sau reflecta poate declinul tot mai accentuat al purtătorului. Foarte probabil mătușa ședea aici în fiecare zi, lângă scrumiera fixă, plină cu nisip, uitându-se la peretele pictat maroniu-verzui – vopseaua era de fapt roz sau mov, dar arăta maroniu-verzuie din cauza semiîntunericului de pe coridor – și la raftul suspendat de

pe care se revărsa o cascadă de iederă artificială.

— Meriel? M-am gândit eu că tu erai, spuse Mătușa. Mi-am dat seama după pași. După răsuflare. Cataracta mea a ajuns un coșmar. Nu mai văd decât pete.

— Eu sunt, într-adevăr, ce mai faceți? Meriel o sărută pe tâmplă. De ce nu stați afară la soare?

— Nu-mi prea place soarele, spuse femeia. Trebuie să am grijă de tenul meu.

Poate că glumea, dar poate acesta era adevărul. Fața și mâinile palide i se acoperiseră de pete mari, de un alb livid, care reflectau lumina difuză din aer, devenind vag argintii. Fusese o blondă naturală, cu fața rozalie, slabă, cu părul drept și întotdeauna îngrijit, care i se albise înainte de patruzeci de ani. Acum părul îi atârna neregulat, răvășit de perne, iar lobii urechilor îi spânzurau de sub el ca niște sfârcuri plate. Înainte purta în urechi niște cercei mici cu diamante – unde oare-i dispăruseră? Cercei cu diamante, lănțișoare de aur, perle naturale, cămăși de mătase de culori neobișnuite – chihlimbariu, vinețiu – și pantofi înguști eleganți.

Acum mirosea a pudră de spital și a dropsuri de lemn-dulce, pe care le sugea toată ziua între țigările raționalizate.

— Avem nevoie de scaune, spuse ea. Se aplecă înainte, flutură din mâna cu țigara și încercă să fluiere. O rugăminte, dacă se poate. Niște scaune.

— Mă duc să caut, spuse doctorul.

Muriel cea bătrână și cea tânără rămaseră singure.

— Cum se numește soțul tău?

— Pierre.

— Și ai doi copii, nu? Jane și David?

— Într-adevăr. Dar bărbatul cu care am venit…

— A, nu, spuse Muriel cea bătrână. El nu e soțul tău.

Mătușa aparținea mai curând generației bunicii lui Meriel decât generației mamei ei. Fusese profesoara de desen a mamei la școală – mai întâi sursă de inspirație, apoi aliată, apoi prietenă. Pictase tablouri mari, abstracte, dintre care unul – dăruit mamei lui Meriel – atârna în holul din spatele casei în copilăria lui Meriel, de unde era mutat în camera de zi de fiecare dată când autoarea venea în vizită. Fusese zugrăvit în culori întunecoase – nuanțe de grena și de maro (pentru care tatăl lui Meriel îl numea *Grămadă de bălegar pe foc*) –, dar mătușa Muriel părea întotdeauna neînfricată și plină de viață. Locuise în Vancouver în tinerețe, înainte să vină să predea în acest orășel mai înăuntrul continentului. Avusese prieteni artiști ale căror nume se vehiculau azi în ziare. Tânjea să se întoarcă acolo și se întorsese până la urmă, ca să locuiască în casa unui cuplu bătrân și bogat, prieteni și patroni ai artiștilor, cărora le administrase afacerile. Păruse să aibă o mulțime de bani cât timp locuise cu ei, dar, după moartea lor, rămăsese cu buza umflată. Trăise din pensie, începuse să picteze în acuarelă pentru că nu-și mai permitea vopsele în ulei, făcea foamea (bănuia mama lui Meriel) ca s-o poată scoate pe Meriel la prânz, pe vremea când era studentă la universitate. În cursul întâlnirilor acestora debita o avalanșă de glume și de judecăți, subliniind mai ales cum opere și idei foarte la modă erau numai niște prostii, dar cum ici colo – în opera câte unui contemporan obscur sau a vreunui personaj pe jumătate uitat dintr-un alt secol – scânteia ceva extraordinar. Acesta era cuvântul ei cel mai ferm de laudă, „extraordinar“. Spus cu o voce aproape șoptită, ca și cum acolo, în momentul acela, ba chiar spre propria ei surprindere, descoperise în lume ceva care merita să fie onorat în mod absolut.

Medicul se întoarse cu două scaune și se prezentă pe un ton foarte natural, ca și cum n-ar fi avut ocazia s-o facă până acum.

— Eric Asher.

— E medic, spuse Meriel.

Se pregătea să înceapă explicațiile despre înmormântare, despre accident, despre zborul cu avionul de la Smithers, dar conversația îi fu furată.

— Dar nu sunt aici în calitate oficială, nu vă faceți griji, spuse doctorul.

— A, nu, spuse mătușa Muriel. Ești cu ea.

— Da, spuse el.

În clipa aceea el se întinse peste spațiul dintre cele două scaune și apucă mâna lui Meriel, ținând-o pentru o clipă strâns, apoi dându-i drumul. Și îi spuse mătușii Muriel:

— Cum v-ați dat seama? Tot după răsuflarea mea?

— Uite că mi-am dat, spuse ea cu oarecare nerăbdare. Eu însămi am fost o diavoliță.

Vocea cu care rostise cuvintele – freamătul sau chicotul din ea – nu semănase deloc cu niciuna dintre vocile ei pe care le cunoștea Meriel. Avu impresia că un soi de trădare iese la iveală în această femeie bătrână dintr-odată stranie. O trădare din trecut, poate a mamei lui Meriel sau a prieteniei atât de prețuite cu o persoană superioară ei. Sau a prânzurilor cu Meriel însăși, a conversațiilor acelora elevate. Degradarea părea iminentă. Meriel se tulbură și se simți cuprinsă de o vagă înfrigurare.

— Ehe, am avut tot felul de prieteni, declară mătușa Muriel, și Meriel spuse:

— Ați avut o mulțime de prieteni.

Și adăugă câteva nume.

— Sunt morți, replică mătușa Muriel.

Meriel spuse că nu, văzuse ceva recent în ziar, o retrospectivă sau un premiu.

— A, da? Am crezut că a murit. Poate confund cu altcineva… Tu i-ai cunoscut pe soții Delaney?

Vorbise direct cu medicul, nu cu Meriel.

— Nu cred, spuse el. Nu.

— Niște oameni care aveau o casă unde obișnuiam să ne strângem toți, pe insula Bowen. Familia Delaney. Mă gândeam că poate ai auzit de ei. Ei bine. Se petreceau acolo tot felul de chestii. Asta am vrut să spun când am zis că am fost o diavoliță. Aventuri. Mda. Păreau niște aventuri, dar erau de fapt conforme cu scenariul, dacă înțelegi ce vreau să spun. Așa că nu chiar aventuri, de fapt. Ne îmbătam toți turtă, bineînțeles. Dar ei trebuiau să aibă întotdeauna lumânările aprinse în cerc și să le cânte muzica, evident – mai degrabă ca un ritual. Dar nu întru totul. Nu însemna că nu puteai să cunoști pe cineva nou și să dai naibii orice scenariu. Să faci pur și simplu cunoștință, și să începi să te săruți ca doi nebuni, și să fugi în pădure. Dar nu puteai să te duci prea departe. Ah, stați puțin! Afurisita asta de…

Începu să tușească, încercă să vorbească printre tusete, renunță și scuipă violent. Medicul se ridică și o lovi de vreo două ori, cu gesturi pricepute, pe spatele încovoiat. Tusea se încheie cu un mormăit.

— Mi-e mai bine, spuse ea. A, nu, știam ce facem, dar ne prefăceam că nu știm. O dată m-au legat la ochi. Nu în pădure, chestia asta s-a petrecut înăuntru. Era în regulă, am fost de acord. Dar n-a mers chiar atât de bine – adică, i-am știut. Probabil oricum nu era nimeni acolo pe care să nu-l fi putut recunoaște.

Tuși din nou, deși nu cu tot atâta disperare ca înainte. Apoi înălță capul, respiră adânc și zgomotos timp de câteva minute, ridicând brațele ca să stopeze conversația, ca și cum curând avea să mai aibă ceva de spus – ceva important. Dar, în cele din urmă, nu făcu decât să râdă și să încheie:

— Acum sunt legată la ochi pentru totdeauna. Cataractă. Acuma nu mai profită nimeni de mine din cauza asta, în nicio orgie.

— De când aveți cataractă? întrebă medicul cu un interes respectuos, și,

spre marea ușurare a lui Meriel, cei doi începură o conversație care-i absorbi cu totul, o discuție specializată despre evoluția cataractei, despre metodele de îndepărtare, despre argumentele pro și contra acestei operații și despre neîncrederea mătușii Muriel în oftalmologul care se ocupa de pacienții azilului și care – după expresia ei – fusese tras aici pe linie moartă. Fantezia aceea lubrică – asta decise Meriel până la urmă că fusese – se preschimbă fără cea mai mică greutate într-o discuție medicală prietenească, vădind un pesimism agreabil din partea mătușii Muriel și o încurajare atentă din partea medicului. Genul de conversație care probabil că se purta în mod obișnuit între acești pereți.

În scurt timp, medicul și Meriel schimbară o privire, întrebându-se dacă nu cumva vizita durase destul. O privire furișă, îngrijorată, aproape conjugală, a cărei prefăcătorie și intimitate fluidă fură excitante pentru cei care, de fapt, nu erau căsătoriți.

Nu mai era mult.

Mătușa Muriel luă ea însăși inițiativa.

— Scuzați-mă, e nepoliticos din partea mea, dar trebuie să vă spun că obosesc.

Nu mai semăna deja absolut deloc cu persoana care lansase prima parte a conversației. Neatentă, jucând teatru și cu un vag sentiment de rușine, Meriel se aplecă și o sărută de rămas-bun. Simțea că n-avea s-o mai vadă pe Mătușa Muriel – și așa se și întâmplă.

După colț, între ușile deschise către camere în care oamenii zăceau adormiți sau poate doar privind din paturile lor, medicul o atinse pe spate între omoplați și își trecu mâna pe spatele ei, în jos până la talie. Ea își dădu seama că îi apucase materialul rochiei, care i se lipise de pielea umedă când șezuse rezemată de spătarul scaunului. Era umedă și la subraț.

Și trebuia să meargă la toaletă. Căută cu ochii toaletele pentru vizitatori,

pe care i se părea că le zărise când intraseră.

Iată-le. Avusese dreptate. O ușurare, dar și o greutate, pentru că trebui să iasă brusc din raza de atingere a mâinii lui și să spună „Numai o clipă“ cu o voce care ei înseși îi păru distantă și iritată. El spuse „Da“ și porni cu pași grăbiți către toaleta pentru bărbați, și delicatețea momentului se pierdu.

Când ieși în lumina fierbinte a soarelui, ea îl văzu plimbându-se cu pași mari pe lângă mașină și fumând. Înainte nu fumase – nu în casa părinților lui Jonas, nici pe drum și nici cu Mătușa Muriel. Gestul acesta părea să-l izoleze, să vădească o anumită nerăbdare, poate nerăbdarea de a termina un lucru și de a trece la următorul. Iar Meriel nu mai fu sigură dacă ea era următorul lucru sau cel care trebuia terminat.

— Încotro? spuse el după ce plecară. Apoi, ca și cum i se părea că vorbise prea abrupt: Unde ai vrea să mergi?

Era aproape ca și cum i-ar fi vorbit unui copil sau Mătușii Muriel – cuiva pe care era obligat să-l distreze pe durata după-amiezii. Și Meriel spuse: „Nu știu“, ca și cum nu-i rămânea decât să devină copilul acela împovărător. Ținea în ea un vaiet de dezamăgire, un protest al dorinței. O dorință ce părea să fie timidă și sporadică, însă inevitabilă, și care acum era dintr-odată declarată nepotrivită, unilaterală. Mâinile lui pe volan erau numai ale lui, luate înapoi ca și cum n-ar fi atins-o niciodată.

— Ce-ar fi să mergem în parcul Stanley? întrebă el. Ai vrea să faci o plimbare în parcul Stanley?

— Ah, parcul Stanley! spuse ea. N-am mai fost acolo de un car de ani – ca și cum ideea o înviorase și nu-și putea imagina nimic mai plăcut. Și nu făcu decât să strice lucrurile și mai rău adăugând: E o zi atât de frumoasă!

— Da, este. Chiar este.

Vorbeau ca niște caricaturi; era insuportabil.

— În mașinile astea de închiriat nu ți se dă radio. Adică, uneori se dă,

alteori nu.

În timp ce traversau podul Lion's Gate ea învârti mânerul și deschise geamul. Îl întrebă dacă îl deranja.

— Nu. Deloc.

— Pentru mine ăsta e întotdeauna simbolul verii. Să stai cu geamul lăsat, cu cotul afară, și să-ți bată briza în față… Nu cred că m-aș putea obișnui vreodată cu aerul condiționat.

— La anumite temperaturi s-ar putea să te obișnuiești.

Ea se sili să rămână tăcută până când intrară în îmbrățișarea pădurii și copacii înalți și groși reușiră cumva să-i înghită nepriceperea și rușinea. Apoi strică totul printr-un suspin prea admirativ.

— Prospect Point.

El citi indicatorul cu voce tare.

Văzură o mulțime de lume, deși era o după-amiază de mai din cursul săptămânii și concediile încă nu începuseră. Un comentariu pe tema asta părea, între ei doi, iminent. Pe toată aleea care ducea la restaurant erau parcate mașini, și pe platforma unde fusese instalat binoclul cu monede se formase coadă.

— Aha.

El observase o mașină ieșind din locul de parcare. Un răgaz de moment de la nevoia de a vorbi, în timp ce el se apropie cu viteză mică, dădu apoi puțin în spate ca să-i facă loc șoferului care pleca și se strecură în locul destul de strâmt. Se dădură jos în același timp și, ocolind mașina, se întâlniră pe trotuar. El se răsuci în toate părțile, încercând parcă să hotărască încotro s-o ia. Pe toate potecile vedeau oameni mergând în ambele sensuri.

Ei îi tremurau genunchii, nu mai putu răbda.

— Du-mă altundeva! îi ceru.

El o privi drept în față.

— Da, spuse.

Acolo, pe trotuar, în văzul lumii. Se sărutară ca doi nebuni.

Du-mă! spusese ea. *Du-mă altundeva!*, nu *Hai să mergem altundeva!* E important pentru ea. Riscul, transferul de putere, până la capăt. *Hai să mergem!* ar fi însemnat risc, dar nu abdicare, abdicarea aceea care pentru ea – de fiecare dată când retrăiește momentul – este începutul alunecării în erotism. Și dacă el n-ar fi abdicat la rândul lui? *Unde* altundeva? Nici asta n-ar fi mers. El trebuie să spună numai exact ceea ce a spus. Trebuie să spună *Da*.

O duse în apartamentul în care stătea, în Kitsilano. Aparținea unui prieten al lui care plecase cu un vas de pescuit undeva în largul coastei de vest a insulei Vancouver. O clădire mică, decentă, cu trei sau patru niveluri. Tot ce avea să-și amintească erau cărămizile de sticlă din jurul intrării din față și echipamentul muzical greoi, complicat, tipic pentru vremurile acelea, care părea să fie singura mobilă din camera de zi.

Ar fi preferat o altă scenă, așa încât o înlocui, în amintire. Un hotel îngust, cu șase sau șapte niveluri, cândva o clădire stilată de apartamente din cartierul West End al orașului. Perdele de dantelă galbenă, tavane înalte, poate un grilaj de oțel peste o parte din fereastră, un balcon fals. Nimic murdar sau dezonorant de fapt, doar un apartament care să fi văzut la viața lui un șir întreg de suferințe intime și de păcate. Ea ar fi trebuit să traverseze micul vestibul al hotelului cu capul plecat și brațele căzute pe lângă corp, cu tot trupul străbătut de o rușine violentă, în timp ce el ar fi vorbit cu recepționerul pe o voce scăzută, care nu atrăgea atenția, dar care nu se ascundea și nici nu-și cerea scuze de scopul pentru care veniseră.

Apoi călătoria în sus în cutia demodată a ascensorului, lângă liftierul bătrân – sau poate liftiera, poate un infirm, un servitor viclean al viciului.

De ce invoca, de ce adăuga scena aceea? De dragul momentului

expunerii, al sentimentului pătrunzător de rușine și de mândrie care îi copleșea trupul în timp ce traversa (falsul) vestibul, și de dragul sunetului vocii lui, al discreției și filonului autoritar cu care el îi șoptea recepționerului cuvinte pe care ea nu le putea auzi.

La fel ar fi putut fi tonul lui într-o farmacie aflată la câteva străzi depărtare de clădirea de apartamente, după ce parcase mașina și-i spusese: „Așteaptă-mă o clipă". Amănuntele practice care în viața conjugală păreau triste și descurajante puteau în aceste altfel de împrejurări să-i stârnească în trup o căldură subtilă, o letargie și o supunere noi, nemaisimțite.

După căderea întunericului, instalată pe locul din dreapta al mașinii, trecu din nou prin parc, peste pod și prin West Vancouver, la mică distanță de casa părinților lui Jonas. Ajunse în golful Horseshoe aproape în ultimul moment și păși pe puntea feribotului. Ultimele zile din mai sunt printre cele mai lungi din an, și, în ciuda luminilor de pe covertă și a farurilor aprinse la mașinile care intrau în șir neîntrerupt în burta vasului, Meriel văzu un soi de sclipire în cerul asfințitului și, pe fundalul lui, movila neagră a unei insule – nu Bowen, ci una al cărei nume nu-i era cunoscut –, distinctă ca o bucată de prăjitură așezată în gura golfului.

Trebui să se amestece în mulțimea de trupuri care se înghesuiau făcându-și loc pe scări în sus, și, când ajunse pe puntea pasagerilor, se așeză pe primul loc pe care îl văzu. Nici măcar nu se sinchisi, așa cum făcea de obicei, să caute un scaun aproape de fereastră. Într-o oră și jumătate vasul urma să ancoreze de cealaltă parte a strâmtorii, și ea avea multe de făcut până atunci.

Abia se pusese în mișcare vaporul, că oamenii de lângă ea începură să discute. Nu erau necunoscuți care se întâlniseră pe puntea feribotului, ci prieteni sau membri ai aceleiași familii, care se cunoșteau bine și aveau să aibă multe de povestit pe tot parcursul traversării. Așa că ea se ridică și se duse pe puntea superioară, urcă sus de tot, unde întotdeauna erau mai

puțini oameni, și se așeză pe unul dintre butoaiele de tablă în care se țineau vestele de salvare. Trupul o durea peste tot, în locuri așteptate și neașteptate.

Ceea ce avea de făcut, în viziunea ei, era să-și amintească totul – și asta însemna să retrăiască totul în minte, încă o dată – și apoi să-l pună undeva la păstrare pentru totdeauna. Experiența zilei aceleia orânduită integral, fără niciun franj atârnând pe undeva, fără niciun crâmpei rămas pe dinafară, strânsă toată ca o comoară și clasată definitiv, pusă deoparte.

Își întemeia gestul pe două previziuni, una confortabilă, a doua ușor de acceptat deocamdată, deși ea se aștepta să devină tot mai greu de îndurat cu timpul.

Căsătoria ei cu Pierre avea să continue, să dureze.

N-avea să-l mai vadă niciodată pe Asher.

Amândouă se dovediră corecte.

Căsătoria ei dură într-adevăr – timp de mai bine de treizeci de ani după aceea, până când Pierre muri. În etapa timpurie și destul de ușoară a bolii lui, ea îi citi cu voce tare, purtându-l prin câteva cărți pe care le parcurseseră împreună cu ani în urmă și la care voiau să se întoarcă. Una dintre ele era *Părinți și copii*. După ce Meriel citi scena în care Bazarov își declară iubirea violentă pentru Anna Sergheievna, iar Anna se arată îngrozită, făcură o întrerupere ca să discute. (Nu în contradictoriu – deveniseră prea delicați pentru asta.)

Meriel voia ca scena să decurgă altfel. Credea că Anna n-ar fi putut să reacționeze așa.

— Scriitorul e de vină, spuse ea. De obicei nu am sentimentul ăsta la Turgheniev, dar aici simt că pur și simplu autorul intervine și-i desparte, și o face pentru că are un scop în minte.

Pierre zâmbi slab. Toate expresiile lui deveniseră abia schițate.

— Ție ți se pare că Anna i-ar ceda?

— Nu. Nu să-i cedeze. Dar n-o cred, mi se pare și ea la fel de îndârjită ca el. Mie mi se pare că s-ar cupla.

— E prea romantic. Răstălmăcești lucrurile ca să obții un sfârșit fericit.

— N-am spus nimic despre sfârșit.

— Uite ce este, spuse Pierre răbdător. Îi plăcea genul acesta de conversații, dar îi venea greu, trebuia să se oprească din când în când să se odihnească, să-și adune puterile. Dacă Anna ar ceda, ar face-o pentru că-l iubește. Iar, la sfârșit, ea l-ar iubi cu atât mai mult. Nu așa sunt femeile? Vreau să spun, dacă sunt îndrăgostite? Și el ce ar face – el ar șterge-o a doua zi de dimineață, poate fără să-i spună măcar o vorbă. Asta e firea lui. El *urăște* faptul că o iubește. Deci de ce crezi că asta ar fi mai bine?

— Ar avea ceva care i-ar uni. Experiența aceea.

— El ar uita-o probabil mai devreme sau mai târziu, iar ea ar muri de rușine și de respingere. E o femeie inteligentă. Știe asta.

— Hm, spuse Meriel, făcând o mică pauză, pentru că se simțea încolțită. Turgheniev nu spune asta. Spune doar că e luată complet prin surprindere. Că e rece.

— Inteligența o face rece. Inteligența înseamnă răceală, la o femeie.

— Ba nu.

— În secolul al nouăsprezecelea, vreau să spun. În secolul al nouăsprezecelea, asta înseamnă.

În noaptea aceea pe feribot, în timpul în care crezuse că are să pună totul în ordine, Meriel nu făcu nici pe departe asta. Fu silită în schimb să îndure val după val de rememorare intensă, și prin același lucru trebui să treacă – la intervale tot mai mari – vreme de ani buni după aceea. Continuă să-și amintească detalii care îi scăpaseră și care aveau încă s-o umple de fiori. Avea să audă sau să vadă din nou ceva – un sunet pe care îl scoseseră

împreună, vreuna din privirile pe care le schimbaseră, de recunoaștere și încurajare. O privire care putea fi, în felul ei, de-a dreptul rece, dar profund respectuoasă și mai intimă decât oricare alta pe care ar fi putut-o schimba doi soți sau doi oameni care-și datorau ceva unul altuia.

Își amintea ochii lui căprui-cenușii, imaginea de aproape a pielii lui poroase, lipsite de netezime, un cerc ca o cicatrice veche lângă nas, lărgimea lucioasă a pieptului lui când se ridicase de deasupra ei. Dar n-ar fi putut să dea o descriere limpede a felului cum arăta el. Era convinsă că îi simțise prezența, de la bun început, cu atâta forță, încât observația comună devenise imposibilă. Amintirea subită chiar și a momentelor timpurii, nesigure, șovăitoare, o putea face încă să se chircească în sine însăși, de parcă ar fi vrut să-și protejeze surpriza nestăvilită a propriului corp, spirala nestăpânită a dorinței. *Dragostea mea, dragostea mea*, murmura atunci într-un fel aspru, mecanic – cuvinte-balsam, secrete.

Când îi văzu fotografia în ziar, nu simți pe moment niciun spasm de durere. Tăietura din gazetă îi fusese trimisă de mama lui Jonas, care, cât timp trăi, insistă să țină legătura cu Pierre și Meriel și să le amintească, ori de câte ori putea, de fiul ei. „Vă amintiți de doctorul de la înmormântarea lui Jonas?“ scrisese ea deasupra titlului mărunt. „Medic de țară mort într-un accident de avion.“ Era în mod cert o imagine veche, reprodusă neclar. O față mai degrabă pătrățoasă, zâmbind – lucru pe care ea nu s-ar fi așteptat niciodată să-l vadă făcându-l în fața unui aparat foto. Nu murise în propriul avion, ci într-un elicopter aflat în misiune de salvare. Ea îi arătă fotografia și lui Pierre.

— Tu ai înțeles vreodată de ce venise la înmormântare? spuse ea.

— Poate că fuseseră amici. Suflete pierdute din nord.

— Despre ce-ai vorbit cu el atunci?

— Mi-a povestit cum îl luase o dată pe Jonas să-l învețe să zboare. Și a spus: „Nu mai repet experiența.“

Apoi el întrebă:

— Nu te-a dus undeva atunci? Unde?

— În Lynn Valley. La Mătușa Muriel.

— Și voi despre ce-ați vorbit?

— Mi-a fost greu să vorbesc cu el.

Faptul că el murise nu păru să aibă prea mare efect asupra viselor ei cu ochii deschiși – dacă asta erau. Cele în care își imagina întâlniri întâmplătoare sau chiar revederi plănuite cu deznădăjde nu avuseseră oricum niciodată o bază în realitate și nu fură revizuite numai pentru că el murise. Trebuiră să se tocească singure într-un fel pe care ea nu-l putu controla și nu-l înțelese niciodată.

În seara aceea, în timp ce se întorcea acasă, începuse să plouă, nu prea tare. Ea rămăsese pe puntea feribotului. Se ridicase și se plimbase, și nu putuse să se așeze din nou pe capacul recipientului cu veste de salvare fără să-și facă o pată mare și udă pe rochie. Așa că stătuse să se uite la spuma stârnită în siajul vaporului, și îi trecuse prin cap că, într-un anume tip de povestire – din care nimeni nu mai scria în ziua de azi –, ceea ce i-ar fi rămas ei de făcut ar fi fost să se arunce în apă. Exact așa cum era, umplută până la refuz de fericire, răsplătită așa cum în mod sigur n-avea să mai fie niciodată în viață, cu fiecare celulă a corpului impregnată de sentimentul dulce al mândriei de sine. Un act romantic care putea fi considerat – dintr-un punct de vedere interzis – dovada supremă a raționalității.

Fusese oare tentată să se arunce? Probabil se lăsa doar furată de închipuirea tentației. Fără să-i cedeze de fapt, nici pe departe, deși ziua aceea nu făcuse decât să cedeze.

Abia după moartea lui Pierre își mai aminti un detaliu.

Asher o dusese până în golful Horseshoe, la feribot. Ieșise din mașină și venise pe partea ei. Ea stătea acolo, așteptând să-și ia rămas-bun. Făcuse o

mișcare către el, ca să-l sărute – un lucru absolut firesc, după ultimele câteva ore –, și el spusese: „Nu.“

— Nu, spusese. Nu fac asta niciodată.

Bineînțeles că nu era adevărat, că n-o făcea niciodată. Niciodată nu săruta afară, în public, unde putea să-l vadă toată lumea, dar tocmai o făcuse în după-amiaza aceea, la Prospect Point.

„Nu.“

Un lucru foarte simplu. Un avertisment. Un refuz. Ca s-o protejeze, s-ar fi putut spune – și pe el însuși. Chiar dacă nu se sinchisise de asta mai devreme.

Însă „Nu fac asta niciodată“ era cu totul altceva. Un alt fel de avertisment. O informație care n-avea cum s-o facă fericită, dar care era poate menită s-o împiedice să facă o mare greșeală. S-o salveze de la falsele speranțe și de la umilința unui anume gen de greșeală.

Și atunci, cum își luaseră rămas-bun? Își strânseseră mâinile? Meriel nu-și mai amintea.

Dar îi auzea vocea, ușurința și totuși gravitatea tonului, îi vedea chipul hotărât, nu tocmai frumos, îl simțea ieșind din raza atingerii ei. Nu se îndoi că amintirea aceasta era corectă, și nu înțelegea cum de putuse s-o suprime atât de complet, atâta vreme.

Îi veni în minte că, dacă n-ar fi reușit s-o facă, viața ei ar fi putut decurge altfel.

Cum?

Poate că n-ar fi rămas cu Pierre. N-ar fi fost în stare să-și păstreze echilibrul. Încercarea de a potrivi cuvintele de lângă feribot cu ceea ce fusese rostit și făcut mai devreme în aceeași zi ar fi făcut-o mai atentă și mai curioasă. Poate că mândria sau spiritul de frondă ar fi jucat și ele un rol – nevoia de a-l face pe un bărbat să înghită vorbele acelea, refuzul de a-și învăța lecția –, dar asta n-ar fi fost tot. Mai exista un fel de viață pe care ar fi

putut s-o ducă – ceea ce nu însemna că l-ar fi preferat. Și acum probabil doar datorită vârstei (pe care ea uita întotdeauna s-o ia în considerare) și aerului răcoros și rarefiat pe care îl respira de la moartea lui Pierre, ea putu să considere acea altă viață pur și simplu un alt fel de căutare, presărat cu propriile capcane și izbânzi.

Poate că, de fapt, n-ai descoperit ceva chiar atât de nou, până la urmă. Poate e doar același lucru, iar și iar, care ar putea să fie un fapt evident, dar neliniștitor, despre tine însăți. În cazul lui Meriel, faptul că farul ei călăuzitor în viață fusese totdeauna prudența – sau cel puțin o anumită economie în gestionarea emoțiilor.

Acel mărunt gest de autoconservare pe care îl făcuse el, avertismentul acela binevoitor și fatal, atitudinea lui inflexibilă, care păruse puțin învechită, ca un pas țanțoș, dar demodat. Meriel și-l putea închipui acum, într-un soi de mistificare cotidiană, ca pe un soț.

Se întrebă dacă el avea să rămână așa sau dacă nu cumva îi pregătise vreun alt rol, vreo altă întrebuințare pe care să i-o dea în mintea ei, mai departe.

(Traducere: Justina BANDOL)

Chuck PALAHNIUCK

ZOMBI

Griffin Wilson a fost cel care a propus Teoria involuţiei. Stătea cu două rânduri mai în spate la ora de chimie organică, părând însăşi definiţia

încarnată a geniului rău. A fost primul care a făcut Marele salt înapoi.

Toată lumea ştie pentru că Tricia Gedding era la cabinetul medical împreună cu el când a făcut saltul. Stătea pe celălalt pat, după o perdea de hârtie, prefăcându-se că e la ciclu ca să scape de un test-surpriză la Perspective asupra civilizaţiei orientale. A povestit că a auzit un „Biip!“ zgomotos, dar nu şi-a bătut capul să afle ce-i cu el. Când Tricia Gedding şi asistenta medicală a şcolii l-au găsit pe patul lui, s-au gândit că Griffin Wilson e păpuşa pentru resuscitare folosită la cursurile de prim ajutor. Abia respira, abia dacă i se mişca vreun muşchi. S-au gândit că e o glumă, pentru că îşi ţinea portofelul strâns între dinţi şi avea încă firele prinse de o parte şi de alta a frunţii.

Ţinea în mâini o cutie de mărimea unui dicţionar şi încremenise cu degetul pe un buton roşu mare. Văzuseră toţi atât de des cutia aia, că abia au reuşit s-o recunoască, dar de obicei atârna pe peretele cabinetului medical: era defibrilatorul cardiac. Aparatul ăla care inducea şocuri inimii în situaţii de urgenţă. Probabil îl dăduse jos şi citise instrucţiunile. Dezlipise pur şi simplu hârtia cerată de pe electrozi şi îi prinsese de lobii temporali. Cea mai simplă formă de lobotomie, pe care şi un puşti de şaisprezece ani poate s-o facă.

La ora de engleză a domnişoarei Chen am învăţat despre *a fi sau a nu fi*, dar între cele două se întinde o zonă vagă uriaşă. Poate că în vremea lui Shakespeare oamenii nu aveau decât două opţiuni. Griffin Wilson ştia că examenele finale sunt doar poarta spre o viaţă de căcat. Spre căsnicie, colegiu, taxe şi efortul permanent de-a creşte copii care să nu ajungă să-şi împuşte colegii. Griffin Wilson ştia că drogurile sunt doar o cârpăceală. După droguri, ai nevoie de *şi mai multe* droguri.

Problema, când eşti talentat şi special, e că devii *prea deştept*. Unchiu-meu Henry spune că un mic dejun copios e important pentru că ai creierul

încă în creştere. Însă nimeni nu vorbeşte despre cum, uneori, creierul poate să crească *prea mult.*

Suntem practic animale mari, am evoluat îndeajuns ca să deschidem scoici şi să le mâncăm crude, dar acum trebuie să ştim care sunt cele trei sute de surori Kardashian şi cei opt sute de fraţi Baldwin. Serios, în ritmul în care se reproduc, Kardashianii şi Baldwinii o să înlocuiască restul omenirii. Noi, ceilalţi, nu suntem decât fundături ale evoluţiei şi aşteptăm să fim scoşi din joc.

Griffin Wilson putea să răspundă la orice. Puteai să-l întrebi şi cine a semnat Tratatul de la Gent. Parcă era magicianul ăla din desene animate care zice: „Ia uitaţi cum scot un iepure din cur". Abracadabra, şi-ţi dădea răspunsul. La orele de chimie organică, putea să vorbească despre teoria stringurilor până devenea anoxic, însă ce voia el de fapt era să fie fericit. Nu doar să nu fie trist, voia să fie fericit aşa cum e fericit un câine. Şi nici nu voia să moară. Voia să fie şi să nu fie, în acelaşi timp. Aşa un geniu deschizător de drumuri era.

Responsabilul cu problemele elevilor a pus-o pe Tricia Gedding să jure că n-o să spună nimănui, dar ştiţi cum e cu chestiile astea. Conducerea şcolii se temea să nu apară imitatori. Defibrilatoarele alea se găsesc peste tot în zilele noastre.

Din ziua aia, Griffin Wilson e mai fericit ca niciodată. Chicoteşte întruna prea tare şi îşi şterge scuipatul de pe bărbie cu mâneca. Profesorul de Educaţie specială bate din palme şi îl laudă numai pentru că foloseşte toaleta. Dacă nici ăsta nu-i dublu standard… Noi, ceilalţi, ne luptăm cu ghearele şi cu dinţii pentru un gunoi de job acolo, ce găsim şi noi, în timp ce Griffin Wilson o să se îndoape cu bomboane şi o să se uite la *Fraggle Rock* tot restul vieţii. Înainte era nefericit dacă nu câştiga toate concursurile de şah. Acum, ieri de exemplu, îşi scoate puţa şi şi-o freacă în timpul apelului de

dimineaţă. Până să ne grăbească doamna Ramirez să trecem odată de S şi T – toţi răspund *aici* sau *prezent* prea încet, cască gura în alte părţi, nu-s atenţi – şi să apuce să fugă printre rândurile de bănci ca să-l oprească, Griffin Wilson a strigat: „Ia uitaţi cum scot un iepure din pantaloni“ şi a stropit cu albuş o vitrină plină cu o sută de bucăţi din… *Să ucizi o pasăre cântătoare*. Şi râdea.

Lobotomizat sau nu, ştie încă valoarea unei fraze-bombă. În loc să fie un tocilar, acum e sufletul petrecerii.

Electricitatea i-a curăţat şi acneea.

E greu să te pui cu aşa rezultate.

La o săptămână după ce s-a transformat în zombi, Tricia Gedding s-a dus în sala de gimnastică, unde făcea Zumba, şi a dat jos de pe perete defibrilatorul din vestiarul fetelor. După ce şi-a administrat procedura într-o cabină de toaletă, nu-i mai pasă când şi unde-i vine ciclul. Prietena ei cea mai bună, Brie Phillips, a dat jos de pe perete defibrilatorul de lângă toaleta din magazinul Home Depot şi acum umblă pe străzi, fie că plouă, fie că e soare, fără pantaloni pe ea. Şi nu vorbim de scursurile şcolii. Vorbim de şefa clasei şi de şefa majoretelor. Cele mai bune şi mai isteţe fete. Şi cei mai buni sportivi. A fost nevoie de toate defibrilatoarele de aici şi până-n Canada, dar de atunci, când joacă fotbal, nu mai joacă nimeni după reguli. Chiar şi când pierd mingea, rânjesc şi se bat pe spate.

Sunt încă tineri şi sexy, însă nu le mai pasă că într-o zi n-o să mai fie. E sinucidere şi nu e. Ziarele nu raportează situaţia reală. Ziarele sunt naive, se cred mai grozave decât sunt. Pagina de Facebook a Triciei Gedding e citită de mai multă lume decât orice cotidian. Mass-media pe dracu’. Pun pe prima pagină şomaj şi război şi nu li se pare că *asta* are un efect negativ? Unchiul Henry îmi citeşte un articol despre o propunere de schimbare a legii statale. Vor să introducă o perioadă de aşteptare de zece zile la vânzarea oricărui

defibrilator. Vorbesc despre verificări obligatorii şi despre teste de sănătate mentală, dar deocamdată e numai vorbărie.

Unchiul Henry ridică privirea din ziar şi se uită la mine pe deasupra farfuriei cu micul dejun. Mă scrutează inchizitorial şi mă întreabă:

— Dacă toţi prietenii tăi ar sări de pe o stâncă, ai sări şi tu?

Unchiu-meu îmi ţine loc de mamă şi de tată. Nu-şi dă seama, dar dincolo de marginea stâncii ăleia mă aşteaptă o viaţă bună. Parcare pentru handicapaţi pe viaţă. Unchiul Henry nu înţelege că toţi prietenii mei au sărit deja.

Poate că au „dizabilităţi", dar prietenii mei încă se mai combină. Mai mult decât oricând. Au trupuri superbe şi minţi de copii. Au ce-i mai bun din ambele lumi.

Lequisha Jefferson şi-a băgat limba în Hannah Finerman în timpul cursului de Tâmplărie pentru începători, a făcut-o să geamă chiar acolo, printre bormaşini. Şi Laura Lynn Marshall? I-a supt-o lui Frank Randall în ultima bancă, în timpul laboratorului de Gastronomie internaţională. În văzul tuturor. Şi-au ars *falafel*-ul şi n-a făcut nimeni mare caz de asta.

Da, cine apasă pe butonul roşu al defibrilatorului suferă unele consecinţe, dar nu ştie că le suferă. Odată ce-a apăsat pe butonul de lobotomie, un puşti poate scăpa şi dacă a comis o crimă.

În timp ce ne făceam temele, l-am întrebat pe Boris Declan dacă doare. Stătea în sala de mese, cu urmele roşii de arsură proaspete pe tâmple. Îşi dăduse pantalonii jos până la genunchi. L-am întrebat dacă şocul a fost dureros şi nu mi-a răspuns, nu imediat. Întâi şi-a scos degetele din cur şi le-a mirosit gânditor. Cu un an înainte fusese regele Balului bobocilor.

Din multe puncte de vedere, e mai liniştit acum decât a fost vreodată. În curul gol în mijlocul cantinei, îmi întinde un deget să-l miros şi eu îi spun:

— Nu, mulţumesc.

Zice că nu-şi aminteşte nimic. Boris Declan rânjeşte ca un drogat. Bate uşor cu degetul murdar una dintre urmele de arsură. Cu acelaşi deget mânjit de căcat arată spre un perete. Conducerea şcolii a lipit acolo un poster, o pasăre albă cu aripile desfăcute pe fundalul unui cer albastru. Sub ea scrie, cu litere visătoare: „La adevărata fericire ajungi numai printr-un accident". Conducerea a lipit posterul ca să acopere urma lăsată de un defibrilator atârnat acolo.

E clar că, oriunde o să ajungă Boris Declan în viaţă, o să fie locul potrivit. Deja trăieşte în nirvana traumelor cerebrale. Conducerea şcolii avea dreptate să se teamă de o epidemie de imitatori.

Nu vreau să-l supăr pe Iisus, dar nu cei blânzi o să moştenească pământul. Dacă judecăm după reality show-urile televizate, cei care ţipă mai tare o să pună mâna pe tot. Şi eu zic să-i lăsăm. Kardashianii şi Baldwinii sunt ca o specie invazivă. Ca viţa kudzu sau midiile-zebră. Să-i lăsăm să se bată pentru controlul lumii ăsteia reale de căcat.

Multă vreme l-am ascultat pe unchiu-meu şi n-am făcut saltul. Acum nu mai sunt aşa sigur că e un lucru bun. Ziarele vorbesc despre atacuri teroriste cu bombe cu antrax şi tulpini noi de meningită şi singura consolare pe care ne-o oferă ziarele sunt cupoanele de douăzeci de cenţi pentru deodorant.

Să n-ai nicio grijă, niciun regret e destul de tentant. Atâţia puşti cool de la şcoala mea au ales să-şi prăjească creierii, că au rămas numai rataţii. Rataţii şi tâmpiţii. Situaţia e aşa de înfiorătoare, că am toate şansele să ajung şef de promoţie. De aia unchiu-meu vrea să mă mute în Twin Falls. Crede că aşa poate să amâne inevitabilul.

Suntem în aeroport, aşteptăm să ne îmbarcăm şi eu cer să mă duc la baie. În toaleta bărbaţilor, mă prefac că mă spăl pe mâini ca să mă pot uita în oglindă. Unchiu-meu m-a întrebat o dată de ce mă uit atât de mult în oglinzi şi i-am răspuns că nu o fac din vanitate, ci din nostalgie. Oglinzile îmi arată

ce mi-a mai rămas din părinţii mei.

Exersez zâmbetul mamei. Oamenii nu-şi exersează destul zâmbetele, aşa că, atunci când trebuie să arate fericiţi, nu reuşesc să păcălească pe nimeni. În timp ce-mi exersez zâmbetul, îl văd: biletul meu spre un viitor fericit ca angajat la fast-food. Opusul unei vieţi mizerabile ca arhitect sau chirurg faimos în toată lumea.

Deasupra umărului şi puţin în spate în oglindă, ca într-o bandă desenată, în bula care-mi arată gândurile, defibrilatorul. E prins pe peretele din spatele meu, într-o cutie de metal cu geam. Deasupra ei se zăresc iniţialele DAE[1] şi un fulger care trăsneşte o inimă ca de Sf. Valentin. Cutia de metal arată ca alea în care sunt ţinute bijuteriile în filmele cu jafuri.

Cum o deschid, pornesc automat alarma şi lumina roşie intermitentă. Repede, înainte să apară vreun erou în fugă, intru cu defibrilatorul în cabina pentru handicapaţi. Mă aşez pe vasul de toaletă şi-l deschid. Instrucţiunile sunt scrise pe capac, în engleză, spaniolă, franceză, însoţite de imagini. Făcându-l inaccesibil pentru proşti, mai mult sau mai puţin. Dacă mai stau pe gânduri, s-ar putea să pierd ocazia. Defibrilatoarele o să fie sub cheie în curând şi numai paramedicii o să le poată folosi.

Ţin în mâini copilăria mea veşnică. Maşina mea de extaz.

Mâinile mele sunt mai inteligente decât restul. Degetele mele ştiu să scoată hârtia cerată de pe electrozi şi să mi-i lipească pe tâmple. Urechile ştiu să recunoască bipul sonor ce arată că instrumentul e încărcat.

Degetele mele mari ştiu ce-i mai bine. Se învârt încet deasupra marelui buton roşu. Ca şi cum ar fi un joc video. Ca şi cum ar fi butonul pe care apasă preşedintele ca să pornească un război nuclear. O apăsare scurtă şi lumea aşa cum o ştiam până acum se sfârşeşte. Începe o realitate nouă.

---

[1] Defibrilator automat extern (n.r.).

A fi sau a nu fi. Marele dar pe care l-a făcut Dumnezeu animalelor e că nu sunt în stare să aleagă.

De câte ori deschid ziarul, îmi vine să vomit. Peste zece secunde s-ar putea să nu mai ştiu să citesc. Mai bine, nici n-aş mai avea de ce. N-o să mai ştiu de încălzirea globală. N-o să mai ştiu de cancer sau de genocide sau de SARS[1] sau de degradarea mediului sau de conflicte religioase.

Îmi aud numele strigat prin sistemul public de comunicare. În curând nici n-o să mai ştiu cum mă cheamă.

Mi-l imaginez pe unchiul Henry la poartă, aşteptând cu tichetul de îmbarcare în mână. Merită mai mult de-atât. Trebuie să ştie că nu e vina lui.

Cu electrozii lipiţi de tâmple, scot defibrilatorul din toaletă şi mă îndrept spre poartă. Firele electrice îmi atârnă pe obraji ca nişte codiţe albe, subţiri, de porc. Ţin cutia în mâini ca un atentator sinucigaş care o să arunce în aer doar IQ-ul lui.

Când mă văd, oamenii de afaceri îşi scapă trolerele din mâini. Părinţii în vacanţă cu copiii întind braţele, îi trag mai aproape şi le întorc feţele în altă parte. Un tip se crede erou. Strigă:

— Totul o să fie bine. Sunt atâtea lucruri pentru care merită să trăieşti.

Amândoi ştim că e un mincinos.

Faţa îmi transpiră atât de tare, că electrozii mi-ar putea aluneca. E ultima şansă să spun tot ce gândesc şi, cum toţi se uită la mine, o să mă confesez: nu ştiu ce înseamnă un final fericit. Nu ştiu nimic. Uşile se deschid şi jandarmii intră tropăind, mă simt ca unul dintre călugării ăia budişti din Tibet sau de cine ştie unde care se stropesc cu benzină înainte să verifice dacă le merg brichetele. Ce jenant, să fii murat în benzină şi să trebuiască să ceri un chibrit de la un străin, mai ales acum, când aşa de puţină lume mai fumează.

[1] Sindromul Acut Respirator Sever – boală ce afectează sistemul respirator al omului, indusă de un virus de origine animală (n.r.).

Eu, în mijlocul aeroportului, sunt murat în sudoare în loc de benzină, dar gândurile mi-au luat-o cu totul razna, se învârt înnebunite.

Apărând de nicăieri, unchiu-meu mă înşfacă de braţ şi îmi spune:

— Dacă-ţi faci vreun rău, Trevor, îmi faci rău mie.

Mă strânge de braţ şi eu ating butonul roşu. Îl asigur că nu-i ceva atât de tragic. Îi spun:

— Tot o să te iubesc, unchiule Henry… Doar că n-o să mai ştiu cine eşti.

În capul meu, ultimele gânduri sunt rugăciuni. Mă rog ca bateria defibrilatorului să fie încărcată. Trebuie să aibă o tensiune destul de mare ca să şteargă faptul că tocmai am spus cuvântul „dragoste“ în faţa câtorva sute de străini. Mai rău, i l-am spus unchiului meu. N-o să mai pot trăi ştiind asta.

Cei mai mulţi oameni, în loc să mă salveze, îşi scot telefoanele şi se apucă să facă filmuleţe. Fiecare caută unghiul cel mai bun. Asta îmi aminteşte de ceva. Îmi aminteşte de zile de naştere şi de Crăciunuri. O mie de amintiri îmi năvălesc în cap pentru ultima oară şi e ceva ce n-am anticipat. Nu-mi pasă că o să-mi pierd educaţia. Nu-mi pasă că o să-mi uit numele. Dar o să uit şi acel puţin din părinţii mei pe care mi-l mai amintesc.

Ochii mamei, nasul şi fruntea tatei, toate sunt moarte, mai trăiesc numai pe faţa mea. Şi mă doare gândul că n-o să-i mai recunosc. După ce o să-mi fac praf creierii, o să cred că faţa reflectată în oglindă nu sunt decât eu.

Unchiul Henry repetă:

— Dacă-ţi faci vreun rău, îmi faci rău mie.

Îi spun:

— O să fiu încă nepotul tău, doar că nu o s-o ştiu.

Fără vreun motiv, o femeie vine şi-l prinde pe unchiu-meu de celălalt braţ. Femeia asta zice:

— Dacă-ţi faci vreun rău, îmi faci rău mie…

Un tip o apucă de braţ şi e la rândul lui prins de braţ şi toată lumea spune:

„Dacă-ţi faci vreun rău, îmi faci rău mie“. Se prind unii pe alţii de braţ până suntem toţi conectaţi. De parcă am fi nişte molecule care cristalizează în soluţii la ora de chimie organică. Oamenii se ţin unii de alţii şi vocile lor repetă aceeaşi propoziţie: „Dacă-ţi faci vreun rău, îmi faci rău mie… dacă-ţi faci vreun rău, îmi faci rău mie…“

Cuvintele astea alcătuiesc un val blând. Ca un ecou ce se propagă cu încetinitorul, se îndepărtează de mine, se răspândesc pe hol în ambele direcţii. Fiecare om apucă de braţ alt om, care îl apucă pe altul, care îl apucă pe unchiul meu. Chiar aşa se întâmplă. Sună plictisitor, însă asta doar pentru că vorbele fac orice adevăr să sune plictisitor. Pentru că vorbele strică întotdeauna orice încerci să spui.

Voci ale altor oameni, în alte locuri, străini cu totul, spun la telefon, de la distanţă: „Dacă-ţi faci vreun rău, îmi faci rău mie…“ Un puşti iese de după casa de marcat de la Der Wiener Schnitzel, vine tocmai dinspre zona cu mâncare, prinde pe cineva de braţ şi strigă:

— Dacă-ţi faci vreun rău, îmi faci rău mie.

La fel şi puştii care servesc la Taco Bell şi puştii care fac spumă de lapte la Starbucks, se opresc toţi şi prind de braţ pe cineva conectat cu mine la capătul acestei mulţimi vaste şi repetă şi ei. Tocmai când cred că ar trebui să se termine şi să plece toţi, pentru că toată activitatea e blocată şi oamenii se ţin de braţ chiar şi când trec prin detectoarele de metal, tocmai atunci, la televizoarele agăţate de tavan, prezentatorul de ştiri de la CNN îşi pune un deget pe ureche să audă mai bine şi spune: „Ştiri de ultimă oră“. E confuz, evident citeşte ceva de pe prompter, şi zice: „Dacă-ţi faci vreun rău, îmi faci rău mie“. Peste vocea lui se suprapun cele ale comentatorilor politici de pe Fox News şi ale comentatorilor de culoare de pe ESPN şi toţi spun acelaşi lucru.

Televiziunile arată oameni afară, în parcări şi în zone unde parcarea e

interzisă, ţinându-se de mâini, stabilind legături. Toată lumea postează clipuri cu toată lumea, oameni aflaţi la mii de kilometri distanţă, dar conectaţi cu mine.

Întrerupte de bâzâituri şi hârâieli, vocile jandarmilor se aud în walkie-talkie-uri: „Dacă-ţi faci vreun rău, îmi faci rău mie – recepţionat?“.

Deocamdată nu există pe lume un defibrilator atât de mare cât să ne prăjească creierii la toţi. Mda, în cele din urmă o să ne desprindem, dar ne ţinem strâns încă o clipă, încercând să păstrăm contactul pentru totdeauna. Şi dacă acest lucru imposibil se întâmplă, cine ştie câte altele sunt posibile. O fată de la Burger King strigă:

— Mi-e frică.

Şi un băiat de la Jack în the Box strigă:

— Mie mi-e frică *tot timpul.*

Şi toţi dau din cap: Da, şi mie.

În plus, o voce puternică strigă: „Atenţie!“. De sus, spune: „Îmi acordaţi puţină atenţie, vă rog?“. E o doamnă. E vocea doamnei care cheamă oamenii la poarta de îmbarcare. Toată lumea ascultă, se face linişte în tot aeroportul.

„Oricine-ai fi, trebuie să ştii…“, spune femeia. Toată lumea ascultă pentru că fiecare crede că îi vorbeşte lui. Dintr-o mie de difuzoare, femeia începe să cânte. Cu vocea aia, cântă ca o pasăre. Nu ca un papagal sau ca o pasăre a lui Edgar Allan Poe vorbind în engleză. Sunt triluri ca ale unui canar, note imposibil de declinat sau de conjugat pentru orice gură în substantive şi verbe. Ne putem bucura de ele fără să le înţelegem. Şi le putem admira fără să ştim ce înseamnă. Conectată prin telefon şi televiziune, îi sincronizează pe toţi, în întreaga lume. Vocea aia e absolut perfectă, cum îşi revarsă trilurile asupra noastră.

Şi mai bine, vocea femeii pătrunde peste tot şi alungă orice teamă. Cântecul ei ne topeşte urechile într-o singură ureche.

Ăsta nu e tocmai sfârşitul. Pe ecranul fiecărui televizor apar eu, transpirând aşa de tare, că un electrod începe să-mi alunece încet pe obraz.

Ăsta nu e în niciun caz sfârşitul fericit pe care-l plănuiam, dar în comparaţie cu prima parte a poveştii – Griffin Wilson la cabinetul medical, ţinându-şi portofelul între dinţi ca pe-un pistol –, hmm, poate nu e un loc atât de prost de unde să începi.

(Traducere: Dan SOCIU)

Saul BELLOW

VASUL DE ARGINT

Ce te faci în faţa morţii – în cazul de faţă moartea părintelui tău bătrân? Dacă eşti un om modern, în vârstă de şaizeci de ani, care a trecut prin multe, ca Woody Selbst, ce te faci? Să luăm, de pildă, chestiunea doliului şi s-o privim în context contemporan. Cum faci, într-un context contemporan, să-ţi plângi părintele octogenar, aproape orb, cu inima dilatată şi plămânii invadaţi de lichid, un om care doar se târăşte, se poticneşte, lăsând un iz neplăcut de mucegai sau de flatulenţă pe oriunde trece, ca toţi bătrânii? Vorbesc serios! După cum zicea Woody: hai să fim realişti! Ia gândiţi-vă ce vremuri sunt astea! În ziare te întâmpină zilnic ştiri de genul: pilotul de la Lufthansa, ajuns la Aden, e descris de ostatici cum stă în genunchi şi-i imploră pe teroriştii palestinieni să nu-l execute, dar ei îi trag un glonţ în cap. Apoi şi ei, ostaticii, sunt ucişi. Şi mereu sunt unii care îi împuşcă pe alţii sau care-şi trag singuri un glonţ în cap. Asta-i ce te întâmpină în presă, asta vezi

la televizor sau se discută la cină. Astăzi suntem la curent cu tot ce se întâmplă în comunitatea umană, ca un fel de peristaltism global al morţii.

Woody, un comerciant din South Chicago, nu era un ignorant. Ştia multe expresii ca asta pe care tocmai aţi auzit-o, mult mai multe decât te-ai aştepta de la un negustor ce se ocupă cu vânzarea plăcilor ceramice (pentru birouri, foaiere sau toalete publice). Lucrurile pe care le ştia el nu erau din acelea pentru care primeşti titluri academice. Chiar dacă Woody studiase timp de doi ani de zile la seminar, vrând să devină preot. Doi ani de colegiu în vremea Marii Crize erau mai mult decât îşi puteau permite majoritatea absolvenţilor de liceu. După care, în stilul său plin de vitalitate, pitoresc şi original (taică-său, Morris, fusese şi el o figură plină de vitalitate şi pitorească), Woody citise mult, pe diverse subiecte, abonându-se la *Science* şi la alte reviste care ofereau informaţii reale, şi se înscrisese la cursurile serale de la colegiile De Paul şi Northwestern, unde a studiat ecologia, criminalistica şi existenţialismul. De asemenea, călătorise mult în Japonia, Mexic şi Africa şi avusese şi o experienţă africană extrem de relevantă în ce priveşte doliul. Fusese cam aşa: pe o şalupă, lângă cascada Murchison din Uganda, văzuse un pui de bivol prins de un crocodil pe malul Nilului Alb. De-a lungul fluviului tropical erau girafe şi hipopotami şi babuini şi păsări flamingo ori alte păsări strălucitoare care străbăteau aerul fierbinte al dimineţii atunci când puiul de bivol, care intrase în apă ca să se adape, fusese apucat de copită şi tras în jos. Bivolii părinţi nici nu au apucat să-şi dea seama ce se întâmplă. Sub apă puiul continua să se zbată, luptându-se să scape din strânsoare şi tulburând noroiul. Woody, voiajorul vânjos, a înregistrat întâmplarea asta pe când plutea pe ape, împreună cu senzaţia că părinţii patrupezi se întrebau pe muteşte unul pe altul ce se putuse întâmpla. Citise durere în ochii lor, o suferinţă adâncă şi neputincioasă. Astfel, pe apele Nilului Alb avusese impresia că se întoarce în trecutul pre-adamic şi adusese cu el acele gânduri

acasă, în South Chicago. Mai adusese şi o legătură de haşiş din Kampala. Cu asta riscase destul de mult la graniţă în faţa controlorilor vamali, bizuindu-se, probabil, pe constituţia sa solidă şi pe chipul lui sincer şi rumen. Nu arăta deloc a borfaş sau a răufăcător, ci, dimpotrivă, avea aerul unui tip de încredere. Dar îi plăcea să-şi încerce norocul. I se părea că riscul e un stimulent foarte bun. Îşi aruncase nonşalant trenciul pe tejgheaua de la vamă. Dacă aveau să îl caute prin buzunare, era pregătit să spună că nu-i al lui. Dar scăpase cu bine, iar în acel an curcanul de Ziua Recunoştinţei fusese umplut cu haşiş. Spre desfătarea tuturor. Aceasta fusese de fapt ultima petrecere la care taică-său, căruia de asemenea îi erau foarte pe plac riscul şi bravada, a mai fost prezent. Haşişul pe care Woody încercase să-l prăsească în curtea din dos, din seminţele africane, nu s-a prins. Însă în spatele depozitului, unde era parcat Lincolnul Continental, avea un petic de pământ pe care cultiva marijuana. Woody era complet inofensiv, dar nu-i plăcea să se supună cu stricteţe legii. Era ceva ce ţinea de respectul de sine.

După Ziua Recunoştinţei din acel an taică-său a început să se împuţineze la trup, de parcă ar fi avut o fisură în organism. Şi asta a durat câţiva ani. Era mai mult prin spitale, slăbea văzând cu ochii, avea minţile rătăcite şi nu mai era în stare nici măcar să se plângă, cu excepţia momentelor rare din duminicile în care Woody îi dedica o parte din timpul său. Morris, un amator care însă îi atrăsese cândva atenţia celebrului Willie Hoppe, nu mai putea executa nici cele mai simple lovituri la biliard. Putea doar să-şi imagineze lovituri. Începuse să născocească teorii despre o lovitură triplă – ceva imposibil. Halina, poloneza cu care Morris trăia de peste patruzeci de ani, era de-acum şi ea prea bătrână ca să alerge mereu la spital. Aşa că Woody trebuia s-o facă el. În plus, mai era şi mama lui Woody, care se convertise la creştinism şi care avea nevoie de îngrijire. Şi ea avea peste optzeci de ani şi era spitalizată periodic. Toată lumea avea diabet şi pleurezie şi artrită şi

cataractă şi stimulatoare cardiace. Şi toţi trăiseră bazându-se pe trup, iar acum trupul îi trăda.

Mai erau şi cele două surori ale lui Woody, necăsătorite, trecute de cincizeci de ani, bune creştine, cu o morală impecabilă şi care încă mai locuiau cu mama lor, într-un bungalow cu totul creştin. Woody, care îşi asumase întreaga responsabilitate faţă de soarta celorlalţi, trebuia să le interneze din când în când, alternativ, pe fete (care între timp deveniseră nişte fete bolnăvicioase) la spitalul de boli psihice. Nimic grav. Surorile erau nişte femei pe cinste, ambele adevărate frumuseţi la vremea lor, dar niciuna din aceste biete făpturi nu era în toate minţile. Şi apoi toate taberele trebuiau ţinute departe unele de altele: mama, proaspăt convertită la creştinism, surorile, fundamentaliste convinse, taică-său, care citea ziarul în idiş câtă vreme mai putea distinge literele, şi Halina, o catolică ferventă. Woody, care făcuse seminarul cu patruzeci de ani în urmă, se considera agnostic. Taică-său nu era mai religios decât îi dicta ziarul în idiş, însă îi ceruse lui Woody să-i promită că-l îngroapă între evrei, aşa că acum îşi dormea somnul de veci după cum voise, îmbrăcat în cămaşa hawaiiană pe care i-o cumpărase Woody în Honolulu la o întrunire a comercianţilor de ţiglă şi ceramică. Woody nu voise să-l lase pe niciunul dintre angajaţii agenţiei de pompe funebre să-l îmbrace, ci venise el la faţa locului, îmbrăcase cu mâna lui trupul rigid al defunctului în cămaşa cu pricina, încheindu-i şi nasturii, iar bătrânul fusese pus în pământ arătând ca Ben Gurion, într-un coşciug simplu, care în mod cert urma să putrezească foarte curând. Aşa a dorit Woody să se petreacă lucrurile. Cum stătuse pe marginea gropii, îşi scosese şi-şi împăturise cămaşa, suflecându-şi mânecile peste bicepşii viguroşi şi pistruiaţi, făcuse semn micuţului tractor să plece şi prăvălise singur pământul în groapă. Faţa lui mare, care se lăţea la bărbie, se subţia în sus, aidoma caselor olandeze. Şi, opintindu-se să ridice lopata, cu

dinţii de jos puternici muşcându-i buza de sus, el se achitase de ultima îndatorire a unui fiu faţă de tatăl său. Condiţia lui fizică era foarte bună, deci probabil că emoţia, nu azvârlitul pământului în groapă, îl făcuse să se înroşească aşa de tare la faţă. După înmormântare se dusese acasă cu Halina şi băiatul acesteia, un polonez de treabă, ca şi maică-sa – şi pe deasupra şi talentat, fiindcă Mitosh cânta la orgă la meciurile de hochei şi de baschet de pe stadion, ocupaţie care cerea să fii descurcăreţ, căci aveai de-a face cu mulţimi înfierbântate. Aşa că au băut câteva păhărele împreună şi au consolat-o pe bătrână. Halina îi fusese devotată trup şi suflet lui Morris.

Apoi, în restul săptămânii, Woody fusese ocupat, avusese comenzi de onorat, treburi la birou şi responsabilităţi în familie. Locuia singur; nevastă-sa la fel; amanta lui aşijderea – fiecare separat, în locuinţa sa. Fiindcă nevastă-sa, după cincisprezece ani de când nu mai erau împreună, tot nu învăţase să-şi poarte singură de grijă, Woody îi făcea cumpărăturile vinerea, umplându-i congelatorul. Săptămâna asta trebuise să o ducă să-şi cumpere pantofi. Totodată, îşi petrecea serile de vineri cu Helen, care era nevasta lui de facto. Sâmbăta îşi făcea cumpărăturile mari, pentru toată săptămâna. Seara de sâmbătă şi-o dedica mamei şi surorilor lui. Astfel că era prea ocupat pentru a-şi vedea de propriile sentimente, cu excepţia momentelor când şoptea pentru sine „Prima joi în mormânt". „Prima vineri – şi vremea-i frumoasă afară." „Prima sâmbătă. Trebuie să se fi obişnuit cu statul în groapă." Sau, când i se tăia răsuflarea, se pomenea uneori zicând:

— Of, tată!

Însă duminică a fost momentul când s-a simţit cel mai tulburat, în timp ce clopotele răsunau în South Chicago unele după altele – clopotele de la biserica ucraineană, de la cea romano-catolică, grecească, rusească şi metodistă africană. Woody îşi avea birourile în depozit şi îşi construise acolo, la ultimul etaj, un apartament foarte spaţios, cu toate cele trebuincioase.

Fiindcă de obicei duminica pleca la şapte dimineaţa, ca să-şi petreacă ziua cu taică-său, uitase de câte biserici era înconjurată Selbst Tile Company. Era încă în pat când a auzit clopotele şi dintr-odată şi-a dat seama cât de îndurerat era. Această durere copleşitoare pe care o simţea un om de şaizeci de ani, un bărbat cu simţ practic, sănătos şi cu mintea întreagă, trecut prin multe, era teribil de neplăcută. Când se simţea într-o stare foarte proastă, credea că e bine să ia ceva pentru asta. Aşa că s-a întrebat: acum ce să iau? Erau multe remedii posibile. În pivniţă avea rafturi întregi de whisky scoţian, votcă poloneză, Armagnac, vinuri de Mosella şi de Burgundia. Frigiderele gemeau de cărnuri, vânat şi crabi de Alaska. Era mână spartă la cumpărături, lua din toate cu lada şi duzina. Dar în cele din urmă, când s-a dat jos din pat, a băut doar o cană de cafea. În timp ce apa fierbea, şi-a pus costumul japonez de judo şi s-a aşezat jos, ca să reflecteze.

Woody se simţea mişcat de lucrurile care i se păreau oneste. Pentru el grinzile de rezistenţă erau oneste; stâlpii de beton nemascaţi din apartamentele de blocuri-turn erau oneşti. Nu era bine să ascunzi nimic. Ura prefăcătoria. Piatra era onestă. Metalul era onest. Clopotele din duminica asta erau foarte sincere. Se dezlănţuiau, se zdruncinau şi se legănau, iar vibraţiile şi dangătul lor aveau efect asupra lui – îl curăţau pe dinăuntru, purificându-i sângele. Clopotul era un gâtlej cu o singură direcţie, care avea de spus un singur lucru şi-l spunea. Iar el asculta.

La urma urmelor, avea şi el o oarecare legătură cu clopotele şi cu bisericile. Fiindcă era un fel de creştin. Se născuse evreu, după chip era evreu, dar avea în plus şi ceva de indian irochez sau *cherokee*, iar maică-sa fusese convertită la creştinism acum mai bine de cincizeci de ani de către cumnatu-său, reverendul doctor Kovner. Kovner, care fusese student rabinic în Cincinnati, la Hebrew Union College, şi plecase de acolo ca să se facă preot şi să ducă o muncă de misionar, îi dăduse lui Woody o educaţie parţial

creştină. Taică-său însă era împotriva fundamentaliştilor de felul ăsta. El spunea că evreii nu veneau la misiunea creştină decât ca să capete cafea, şunculiţă, conserve de ananas, pâine proaspătă şi lactate. Şi-apoi, dacă trebuiau să asculte şi predicile, nicio problemă – doar era Marea Criză şi nu puteai să strâmbi din nas –, doar că el ştia sigur că vindeau şunca.

Scripturile spuneau clar: „Mântuirea din iudei este".

Cei care-l sprijineau pe reverendul doctor erau fundamentalişti bogaţi, în special suedezi, dornici nevoie mare să grăbească cea de-a Doua Venire prin convertirea tuturor evreilor. Cea mai de seamă dintre susţinătorii lui Kovner era doamna Skoglund, care moştenise o afacere mare cu lactate de pe urma soţului său răposat. Iar Woody era protejatul ei special.

Woody avea paisprezece ani când taică-său plecase cu Halina, care lucra în atelierul lui, părăsindu-şi dificila nevastă creştinată, pe fiul lui convertit şi pe cele două fetiţe încă foarte mici. Venise după Woody în curtea din spate într-o zi de primăvară şi îi spusese:

— De azi înainte tu eşti capul familiei.

Woody se antrena cu crosa de golf, hăcuind capetele păpădiilor. Taică-său apăruse în curte îmbrăcat în costumul lui bun, prea gros pentru vremea de afară, şi când îşi scosese de pe cap pălăria de fetru, pe frunte îi rămăsese un cerc adânc şi avea toată scăfârlia acoperită cu broboane de sudoare mai dese decât firele de păr. Îi spusese:

— Mă mut de-acasă.

Taică-său era îngrijorat, dar ferm hotărât să plece.

— N-are niciun rost. Nu pot trăi aşa.

Imaginându-şi viaţa pe care taică-său *trebuia* pur şi simplu să o trăiască, viaţa lui liberă, Woody îl şi vedea într-un salon de biliard, sub calea ferată suspendată, prins într-o partidă de zaruri, sau jucând pocher sus, la Brown and Koppel's.

— Tu o să fii bărbatul în casa asta, îi zisese taică-său. Totul e în regulă. V-am înscris pe toţi la asistenţa socială. Tocmai m-am întors de la centrul de ajutor de pe Wabansia Avenue.

De asta era în costum şi cu pălărie.

— Or să vă trimită un asistent care o să răspundă de voi.

Apoi adăugase:

— Trebuie să-mi împrumuţi bani de benzină. Din banii tăi de băiat de mingi la golf.

Înţelegând că taică-său nu putea să plece fără ajutorul lui, Woody i-a dat toţi banii câştigaţi la Sunset Ridge Country Club din Winnetka. Taică-său era convins că lecţia valoroasă de viaţă pe care o transmitea în acel moment preţuia mult mai mult decât toţi dolarii ăştia, aşa că ori de câte ori îşi tapa băiatul de bani, chipul său rumen, cu nas coroiat, căpăta un aer de-a dreptul sacerdotal. Copiii, ale căror idei solide proveneau în exclusivitate din filme, îl numiseră Richard Dix. Mai târziu, după ce apăruse banda aceea desenată, îi ziceau Dick Tracy.

Aşa cum vedea lucrurile acum, în sunetele asurzitoare ale clopotelor, Woody avea senzaţia că-şi finanţase propria dezertare. Ha, ha! Totul i se părea minunat – şi mai ales atitudinea lui taică-său, care parcă spunea: „Asta te va învăţa să ai încredere în tatăl tău“. Fiindcă aceasta era o demonstraţie despre ce înseamnă viaţa adevărată şi libertatea instinctelor în raport cu religia şi ipocrizia. Dar mesajul era îndreptat în special împotriva prostiei, arătând cât de degradant era să fii prost. Taică-său avea un dinte contra reverendului doctor Kovner, nu pentru că era un apostat (lui taică-său nici că-i păsa de asta) şi nici pentru că misionariatul lui era o făcătură (fiindcă recunoştea că reverendul doctor era un om onest), ci pentru că doctorul Kovner se purta prosteşte, vorbea ca un prost şi înşira numai braşoave. Îşi dădea părul peste cap atunci când vorbea, ca Paganini (comparaţia asta era

adăugată de Woody; taică-său n-auzise niciodată de Paganini). Dovada faptului că nu era un lider spiritual era aceea că le convertea pe femeile evreice fermecându-le.

— Le face pe toate muierile să fie-n limbă după el, zicea taică-său. Şi nici nu-şi dă seama, pe cinstea mea dacă-şi dă măcar seama cum le lucrează!

De cealaltă parte, Kovner îl prevenea adesea pe Woody:

— Taică-tău e un om primejdios. Sigur că tu-l iubeşti, căci aşa şi trebuie, să-l iubeşti şi să-l ierţi, Woodrow, dar eşti destul de mare ca să-nţelegi că e dedat complet viciului.

Dar nu era vorba de vicii majore, ci de năzbâtii de băietan, care făceau o impresie puternică asupra băiatului. Ca şi asupra maică-sii. Ce, nevestele-s copii mici? Maică-sa îi zicea adeseori:

— Sper că îl pomeneşti pe bruta de taică-tău în rugăciunile tale. Fiindcă uite ce ne-a făcut. Însă doar să te rogi pentru el, să nu faci ca el.

El însă îl imita pe taică-său permanent. Woodrow ducea o viaţă dublă – şi sacră, şi profană. Îl recunoştea pe Iisus Hristos ca mântuitorul lui personal. Mătuşă-sa Rebecca profita de treaba asta şi îl punea la muncă. Trebuia să asculte de ordinele mătuşă-sii Rebecca. Îl înlocuia pe paznicul clădirii parohiei. Iarna trebuia să alimenteze cu cărbuni centrala imobilului şi în unele nopţi dormea lângă camera în care se afla centrala, pe masa de biliard. Uneori forţa încuietoarea cămării de alimente. Îşi lua conserve de ananas şi tăia cu briceagul din calupul de şuncă. Se îndopa cu şunculiţă crudă. Avea ditamai stomacul de hrănit!

Abia acum, în timp ce sorbea din cafeaua Melitta, se întrebă: oare chiar aşa de foame îi era pe-atunci? Nu, îi făcea plăcere să se poarte cu nesăbuinţă. O înfrunta pe mătuşa Rebecca ori de câte ori îşi scotea briceagul şi se cocoţa pe o cutie, ca să ajungă la halca de şuncă. Ea n-avea habar, nu putea dovedi că Woody, un băiat atât de onest, de puternic şi demn de

încredere, care te privea întotdeauna direct în ochi, putea fi hoţ. Dar era şi hoţ. Ori de câte ori femeia se uita la el, Woody era conştient că îl vedea pe taică-său. În curbura nasului, în mişcările ochilor, în constituţia lui solidă şi în faţa-i sănătoasă ea îl vedea pe nemernicul şi sălbaticul de Morris.

Vedeţi dumneavoastră, Morris fusese un băietan de pe străzile din Liverpool – mama lui Woody şi sora ei erau englezoaice prin naştere. Când o pornise spre America, familia poloneză a lui Morris îl părăsise pe acesta la Liverpool, fiindcă avea o infecţie la ochi şi din cauza lui ar fi fost trimişi cu toţii înapoi de pe Ellis Island. Se opriseră o vreme în Anglia, însă ochii lui Morris continuau să curgă, aşa că-l abandonaseră. Plecaseră pe furiş, iar el, la doisprezece ani, trebuise să se descurce singur în Liverpool. Mama lui era de origine mai bună. Taică-său, care dormea în pivniţa casei acesteia, se îndrăgostise de ea. La şaisprezece ani, în timpul unor greve ale marinarilor, el devenise spărgător de grevă, se angajase pe un transatlantic ca muncitor cu lopata şi a coborât de pe punte drept în Brooklyn. A devenit american, iar America n-a aflat nimic. Vota fără acte, conducea maşina fără permis, nu plătea impozite şi ocolea legea în toate felurile. Caii, jocul de cărţi, biliardul şi femeile fuseseră punctele sale de interes o viaţă întreagă – în această ordine crescătoare. Avusese vreo iubire adevărată (fiind aşa de ocupat)? Da, o iubise pe Halina. Îşi iubise fiul. Până-n ziua de azi maică-sa credea că pe ea o iubise cel mai mult şi voise întotdeauna să revină la ea. Aceasta îi dădea ocazia să facă pe regina-mamă, cu încheieturile ei durdulii şi chipul veştejit ca al reginei Victoria. „Fetele sunt instruite să nu-l accepte niciodată", zicea ea. Vorbind ca împărăteasa Indiei.

Sufletul lui Woodrow, lovit de clopotele bisericilor, se învârtejea în această duminică, ieşind afară, intrând în casă şi coborând în trecut, pentru a se regăsi în colţul lui din apartamentul de deasupra depozitului, de la etaj, amenajat într-un mod atât de original. Clopotele se legănau, metalul se

lovea de metal când încoace, când încolo, până ce cupola cuprindea tot oraşul în miez de toamnă, cartierul South Chicago, cu oţelăriile, rafinăriile şi centralele sale electrice, cu toţi croaţii, ucrainenii, grecii, polonezii şi negrii respectabili ce se îndreptau spre bisericile lor, ca să asculte liturghia sau să cânte imnuri.

Woody însuşi fusese un bun cântăreţ în strană. Încă mai ştia imnurile. Şi făcuse mărturisirea de credinţă. Adesea era pus de mătuşă-sa, Rebecca, să se ridice în biserica plină cu scandinaviştii ăia pentru a mărturisi cum el, un băieţandru evreu, îl primise pe Iisus Hristos. Îl plătea cu cincizeci de cenţi pentru asta. Ea făcea plăţile şi ţinea toate socotelile. Ea era contabilul-şef, inspectorul fiscal şi managerul general al întregii congregaţii. Reverendul doctor nu ştia nimic despre operaţiunile financiare. El înflăcăra în schimb sufletele enoriaşilor. Era un predicator autentic, un predicator minunat. Iar Woody? El cum era? Şi el era plin de înflăcărare. Vorbele reverendului îl atrăgeau ca un magnet. Reverendul îl învăţa să-şi ridice ochii la cer, îi dădea acces la o viaţă superioară. În afara acestei vieţi superioare, mai era Chicago-ul – ritmurile zilnice ale oraşului, care erau atât de fireşti, încât nimeni nu se gândea să le pună sub semnul întrebării. Ca, de exemplu, în 1933 (ce vremuri demult apuse, Sfinte Dumnezeule!), la expoziţia universală „Un secol de progres", când Woody era culi şi trăgea o ricşă pe străzi, purtând o pălărie de paie ascuţită şi umblând cu pas apăsat, cu picioarele lui de zdrahon, iar ţăranii roşcovani, zdraveni şi ei – clienţii lui băuţi –, se prăpădeau de râs şi-l băteau la cap să le găsească târfuliţe, el, deşi proaspăt intrat la seminar, nu vedea nimic rău în a răspunde avansurilor pe care i le făceau fătuţele, ba chiar aranja întâlniri amoroase şi accepta bani de la ambele părţi. Se giugiulea prin Grant Park cu o fată corpolentă, care trebuia să meargă repede acasă, pentru a-şi alăpta bebeluşul. Fata mirosea a lapte şi stătea lângă el în tramvaiul spre West Side, strângându-i coapsa de conducător de

ricşă şi udându-şi bluza. Era tramvaiul de pe Roosevelt Road. Apoi, în apartamentul unde locuia ea cu maică-sa, Woody nu-şi amintea să fi întâlnit nici picior de soţ. Ce îi rămăsese întipărit în minte era mirosul puternic de lapte. Fără a-şi pierde din coerenţa fiinţei, a doua zi de dimineaţă se apleca asupra Noului Testament în greacă: lumina luminează în întuneric – *to fos en te skotia fainei* – şi întunericul nu a cuprins-o.

Şi, în tot timpul cât păşea printre pilonii ridicaţi înăuntrul târgului, avea o singură idee în cap, fără nicio legătură cu uriaşii excitaţi care petreceau în oraş: că planul, proiectul, scopul ultim al lui Dumnezeu era (deşi el n-avea habar despre motivul care-l făcea să creadă asta, de vreme ce totul părea să dovedească exact contrariul) ca această lume să fie o lume a iubirii, ca până la urmă să se regenereze şi să fie în întregime o lume a iubirii. Nu s-ar fi apucat să-i zică nimănui asta, fiindcă vedea şi singur ce stupidă părea ideea – personală şi stupidă. Dar, în acelaşi timp, ea se plasa la baza tuturor sentimentelor lui. Şi, pe de altă parte, mătuşa Rebecca avea dreptate să-i spună mereu la ureche, cât să audă numai el:

— Eşti un mic coţcar, exact ca taică-tău.

Existau câteva dovezi pentru asta – sau ceea ce ţinea locul unor dovezi pentru o persoană atât de lipsită de răbdare precum mătuşa Rebecca. Woody s-a maturizat repede – fiindcă n-a avut încotro –, dar, se întreba el, cum să ai pretenţia ca un băiat de numai şaptesprezece ani să interpreteze corect opiniile şi sentimentele unei femei între două vârste şi, mai mult, căreia i se extirpase un sân? Morris îi spunea că asta li se întâmplă doar femeilor neglijate şi că e de fapt un semn. Morris mai zicea că dacă nu mângâi şi nu săruţi sfârcurile sânilor, aceştia se revoltă şi fac cancer în semn de protest. Era un strigăt al cărnii. Iar Woody îl crezuse. Când imaginaţia lui încercă să verifice teoria în cazul reverendului doctor, aceasta se verifică: nu-l putea vedea pe reverend purtându-se aşa cu sânii mătuşii Rebecca!

Teoria lui Morris îl făcuse pe Woody să înceapă să privească de la sâni la soţi şi de la soţi la sâni. Încă mai practica testul ăsta. Oamenii care nu sunt marcaţi pentru totdeauna de teoriile sexuale auzite de la taţii lor sunt teribil de inteligenţi, iar Woody nu era deloc inteligent. O ştia şi el foarte bine. În această privinţă el, personal, îşi dăduse toată silinţa să se comporte cum se cuvine faţă de femei. Să-i dea naturii ce-i de drept al ei. El şi taică-său erau bărbaţi obişnuiţi, grosolani, dar nimeni nu-i chiar atât de grosolan încât să nu aibă idee despre ce-nseamnă delicateţea.

Reverendul predica, Rebecca predica, bogata doamnă Skoglund predica din Evanston, mama predica şi ea. Iar taică-său făcea şi el prozeliţi. Toţi procedau aşa. Pe Division Street, şi într-o parte şi în alta, aproape sub fiecare stâlp erau vorbitori ce ţineau discursuri: anarhişti, socialişti, stalinişti, tipi care voiau un impozit unic, sionişti, tolstoieni, vegetarieni, predicatori fundamentalişti creştini şi mai ştiu eu de care. Predicând, ei dădeau glas fie unei mari nemulţumiri, fie unei speranţe, unui nou mod de viaţă ori de mântuire sau unui protest. Cum se făcea că nemulţumirile acumulate ale tuturor generaţiilor răbufneau astfel atunci când erau transplantate în America?

Iar imigranta aceea suedeză drăguţă, Aase (se pronunţa Ozi), care fusese bucătăreasa familiei Skoglund şi se căsătorise cu fiul lor cel mare, devenind apoi văduva lui bogată şi plină de evlavie – ea era cu totul de partea reverendului doctor. La vremea ei trebuie să fi avut alura unei dansatoare. Iar femeile se pare că au pierdut între timp secretul părului strâns într-un coc înfăşurat în plasă, în vârful capului, cum îl purta ea. Aase îl luase pe Woody sub oblăduirea ei şi îi plătise taxele de studii la seminar. Şi taică-său zicea… Dar în această duminică, liniştită de îndată ce clopotele încetau să bată, în această zi de toamnă catifelată, când verdele ierbii era mătăsos şi strălucitor, înainte de primul îngheţ, când sângele care-ţi circulă prin

plămâni e mai roşu decât îl poate face aerul verii, iar plămânii îţi sunt atât de plini de oxigen, încât te dor, de parcă fierul din corpul tău ar tânji după el şi aerul rece l-ar vârî în tine cu forţa la fiecare răsuflare… Taică-său, aflat la trei metri sub pământ, n-avea să mai simtă niciodată înţepătura asta binecuvântată. Ultimul dintre clopote încă mai trimitea prin aerul proaspăt valuri de vibraţii.

În weekenduri inactivitatea instituţională a zecilor de ani punea din nou stăpânire pe depozit şi se strecura pe sub uşa apartamentului lui Woody. Acesta părea la fel de gol în weekenduri ca bisericile în timpul săptămânii. Înainte de a-şi începe ziua de lucru, înainte ca muncitorii şi camioanele să pornească la drum, Woody făcea jogging pe o distanţă de opt kilometri în echipamentul lui marca Adidas. Dar nu şi în ziua asta, încă rezervată pentru taică-său. Deşi era tentant să iasă, pentru a îndepărta durerea. În dimineaţa asta sentimentul de singurătate îl copleşea. Îşi tot repeta în gând: Eu şi lumea, lumea şi cu mine. Ceea ce voia să însemne că mereu exista o activitate pe care o puteai interpune, un comision sau o vizită, o pânză de pictat (Woody era şi artist amator) sau un masaj, o masă mai festivă… în fine, un scut între el şi singurătatea tulburătoare, al cărei rezervor era lumea însăşi. Dar tata! Marţea trecută Woody se vârâse în patul de spital, lângă tati, pentru că acesta îşi tot scotea din braţ acele de la perfuzii. Surorile i le înfigeau înapoi, iar Woody le uimise pe toate, fiindcă se urcase în pat, lângă bătrân, ca să-l ţină-n braţe: „Gata, Morris, gata, gata!“ Dar tatăl bâjbâia în continuare, slăbit, după catetere.

Când dangătul încetă, Woody nu observă ce lac de linişte nesfârşită se aşternuse peste tot ţinutul în care domnea el, halele de ceramică Selbst. Ce auzea şi vedea era un tramvai vechi, roşu, de Chicago, din cele care aveau culoarea unui juncan din ţarcul de vite. Tramvaiele de tipul ăsta – nişte

hardughii greoaie, cu scaune din răchită şi mânere de alamă pentru pasagerii care stăteau în picioare – fuseseră scoase din uz înainte de Pearl Harbor. Tramvaiele cu pricina opreau de trei ori la fiecare kilometru şi mergeau cu viteza melcului. Aveau pereţii impregnaţi cu un miros de fenol sau ozon şi zvâcneau atunci când li se încărcau compresoarele de aer. Taxatorul trăgea de cordon, iar vatmanul apăsa nebuneşte cu piciorul pedala care declanşa gongul.

Woody se văzu pe sine în tramvaiul de pe Western Avenue, călătorind lângă taică-său, amândoi înfofoliţi în cojoace, cu mâinile şi feţele îngheţate bocnă, într-o zi când afară era ger, iar zăpada năvălea pe platforma din spate ori de câte ori se deschideau uşile, intrând în crăpăturile longitudinale ale podelei. Înăuntru nu era destul de cald ca să se topească. Iar Western Avenue era linia de tramvai cea mai lungă din lume, cum o lăudau unii, de parcă ar fi fost un lucru cu care să merite să te mândreşti. Erau nici mai mult, nici mai puţin de treizeci şi şapte de kilometri de traseu, desenaţi parcă la planşetă cu rigla şi echerul, mărginiţi cu fabrici, antrepozite, ateliere mecanice, parcuri de maşini uzate, depouri de tramvaie, staţii de benzină, diverse firme de pompe funebre, blocuri-tip de şase etaje, servicii publice de tot felul, curţi cu vechituri – toate se înşirau la nesfârşit, de la sud, de unde începeau preriile, până la nord, în Evanston. Woodrow şi taică-său se duceau spre nord, în Evanston, pe Howard Street, apoi mai aveau de mers o bucată de drum până la doamna Skoglund. De la capătul liniei mai aveau de mers încă vreo cinci cvartale. Şi care era scopul călătoriei lor? Ei bine, mergeau să facă rost de nişte bani pentru taică-său. Taică-său îl convinsese să facă treaba asta. Mama şi mătuşa Rebecca or să se înfurie, iar lui Woody îi era frică, dar nu avea ce face.

Morris venise la el şi-i zisese:

— Băiete, am intrat în bucluc. E de rău.

— Cât de rău, tati?

— Halina a luat de la bărba-su bani pentru mine şi trebuie să-i pună-napoi până nu prinde de veste bătrânu' Bujak. Altfel o omoară.

— Şi de ce-a făcut asta?

— Fiule, ştii cum e când vin agenţii de pariuri să-şi recupereze banii? Trimit o gorilă, care o să-mi frângă gâtul.

— Tati! Ştii că nu pot să te duc la doamna Skoglund.

— Şi de ce nu? Eşti fii-miu, nu? Hoaşca bătrână vrea să te-adopte, nu? N-am şi eu dreptul la ceva pentru cât m-am căznit cu tine? Ce, eu tre' să fiu lăsat pe dinafară? Şi uită-te la Halina! Ea-şi pune pielea la saramură pentru mine şi băiatu-miu face nazuri.

— Lasă, că Bujak nu i-ar face niciun rău.

— Woody, o bate de-o lasă latră.

Bujak? Mereu în hainele lui de lucru de un gri închis, scurt de picioare, cu toată puterea stându-i în braţele de meseriaş şi în degetele înnegrite de vopsea şi având un aer obosit – ăsta ţi-era Bujak. Care, după părerea lui tati, ascundea în pieptul lui îngust o violenţă năprasnică sau ceva comparabil cu cascada Niagara. Woody nu şi-l putea închipui niciodată astfel. Bujak n-avea chef de scandal. Mai degrabă se temea că Morris şi Halina aveau să se arunce asupra lui ca să-l omoare, strigând ca sălbaticii. Dar tati nu era un ucigaş psihopat în serie. Iar Halina era o femeie calmă şi serioasă. Bujak îşi ţinea economiile în pivniţă (fiindcă băncile dădeau faliment). Cel mai rău lucru pe care îl făcuseră cei doi fusese că luaseră o parte din bani, cu intenţia de a-i pune la loc. După cum îl ştia Woody pe Bujak, acesta încerca să fie rezonabil. Îşi accepta mâhnirea. Avea un minimum de pretenţii de la Halina: să facă de mâncare, să deretice prin casă, să-i arate respect. Dar în privinţa furtului banilor Bujak ar fi considerat că s-a sărit calul, căci banii erau cu totul altceva, erau o substanţă vitală. Dacă-i furaseră economiile, el avea să se

simtă nevoit să treacă la acţiune, din respect pentru substanţa vitală şi pentru el însuşi – pentru propria-i demnitate. Dar nu puteai să bagi mâna-n foc că tăticul nu inventase şi agentul de pariuri, şi gorila, şi furtul banilor. Întreaga poveste. Era în stare de asta şi trebuia să fii prost ca să nu-l suspectezi. Morris ştia că maică-sa şi mătuşa Rebecca îi spuseseră doamnei Skoglund ce rău era taică-său. Îl zugrăviseră în culori vii, cu stacojiul viciului adânc înrădăcinat, cu negru pentru culoarea sufletului lui întunecat şi cu roşul flăcărilor gheenei: un cartofor ce şi-a părăsit familia, fumător, beţiv, mare fustangiu şi ateu pe deasupra. Şi-acum taică-său era chitit să ajungă la dânsa. Era un lucru riscant pentru toţi. Costurile acţiunilor reverendului erau acoperite de firma de lactate Skoglund Dairies. Văduva îi plătea seminarul lui Woody şi tot ea le cumpăra rochii surorilor lui mai mici.

Acum, ajuns la şaizeci de ani, trupeş şi rotofei, întruchipând parcă victoria materialismului american, Woody zăcea cufundat în şezlongul lui cu braţe învelite într-o piele care-i părea mai moale la atingere decât pielea unei femei şi era uimit şi, în străfundul sufletului, tulburat de un fel de pete amestecate din interiorul lui, pete de lumină din creier şi o pată din piept în care se amestecau durerea şi amuzamentul (oare cum i se strecurase *acest* amestec acolo?). De-atâta îngândurare, pielea dintre ochi i se încreţise şi încordarea pe care o simţea era ca o durere de cap. De ce-l lăsase pe taică-său să facă aşa cum voia? De ce acceptase să se întâlnească cu el în acea zi, în penumbra sălii de biliard?

— Şi ce-ai să-i spui doamnei Skoglund?

— Hoaştei ăleia bătrâne? Nu te-ngrijora, am eu ce să-i spun – şi numai lucruri adevărate. Nu-i ăsta adevărul: că încerc să-mi salvez mica mea spălătorie şi curăţătorie? Nu vine inspectorul să verifice instalaţiile săptămâna viitoare?

Şi tatăl îşi exersă glasul în tramvaiul de pe Western Avenue. Se baza pe

sănătatea şi prospeţimea lui Woody. O înfăţişare atât de deschisă era perfectă pentru a păcăli pe cineva.

Oare mai existau furtuni de zăpadă ca acelea de pe vremuri din Chicago? Acum păreau oarecum mai puţin îndârjite. Veneau viscole direct din Ontario, dinspre Oceanul Arctic, şi aşterneau troiene de zăpadă înalte de un metru şi jumătate într-o singură după-amiază. Apoi ieşeau din depouri nişte maşini cu platforme ruginite şi măturătoare circulare la ambele capete, care veneau să cureţe şinele. În urma lor, într-o procesiune lentă, zece sau douăsprezece tramvaie avansau sau aşteptau cale de câteva blocuri.

Se stătea mult la intrarea în Riverview Park, cu întreg parcul de distracţii adăpostit pe timpul iernii sub prelate sau acoperit cu scânduri bătute în cuie – de la carusele şi gondole rotitoare până la *montagne russe* şi tobogane cu apă, toate aceste maşinării menite distracţiei fiind asamblate de mecanici şi electricieni, oameni destoinici, ca Bujak, meseriaşi pricepuţi la motoare. Viforniţa îşi făcea mendrele în dosul porţilor şi nu puteai vedea ce se întâmpla dincolo de ele; doar câteva becuri se întrezăreau printre uluci. Când Woody şterse aburul de pe geam, văzu că reţeaua de plasă metalică ce proteja sticla era toată îndesată cu zăpadă până la nivelul ochiului. Dacă te uitai mai sus, vedeai aproape exclusiv rafalele de vânt măturând zăpada dinspre nord. Pe locul din faţă stăteau doi cărbunari negri, amândoi cu căşti de aviator din piele, ca a lui Lindbergh, şi ţineau nişte lopeţi între genunchi – se întorceau de la lucru. Miroseau a transpiraţie, a pânză de sac şi a cărbune. Deşi erau acoperiţi de praf negru de cărbune din cap până-n picioare, din când în când chipurile lor străluceau.

Nu erau mulţi călători în tramvai. Oamenii nu ieşeau din casă. Era o zi în care să stai în casă, cu picioarele întinse la gura sobei, mumificat atât de stihiile de afară, cât şi de cele dinăuntru. Doar cine era pus pe treabă serioasă, ca tati, se încumeta să iasă pe o asemenea vreme câinoasă. O

viforniţă ca asta era nemaiîntâlnită şi te puteai măsura cu ea, la scară umană, numai dacă aveai în plan să storci cincizeci de dolari de la cineva. Cincizeci de marafeţi! Bani, nu glumă, în 1933.

— Muierea aia nu mai poate după tine! zisese taică-său.

— E doar o femeie cumsecade, bună cu noi toţi.

— Cine ştie ce-are-n cap. Tu eşti un copil cu caş la gură. Şi nici măcar aşa de copil nu mai eşti.

— E o femeie plină de evlavie. O bună creştină.

— Ştii ceva? Maică-ta nu-i singurul tău părinte. Nici ea, nici Rebecca şi nici Kovner n-or să-ţi împuieze capul cu ideile lor. Ştiu eu că maică-ta vrea să mă şteargă din viaţa ta. Dacă nu te iau eu în grijă, n-o să înţelegi niciodată ce-i viaţa. Fiindcă ei nu ştiu, goim-ii (*Creştin, neevreu. Ebr. – n.t.*) ăştia proşti.

— Da, tati.

— Pe fete n-am cum să le ajut. Sunt prea mici. Îmi pare rău pentru ele, dar n-am ce să le fac. Cu tine lucrurile stau altfel.

Voia să fiu ca el: un american adevărat.

Deocamdată erau blocaţi în mijlocul furtunii, fiindcă tramvaiul de culoarea vitelor aştepta să-i fie reconectat pantograful în vântul sălbatic, care bubuia, zbârnâia şi trosnea. Pe Howard Street urmau să primească vântul direct în faţă, fiindcă mergeau înspre nord.

— Vezi că tu o să vorbeşti mai întâi, zisese taică-său.

Woody arăta ca un comis-voiajor sau ca un vânzător ambulant. Îşi dădea seama de asta când se ridica în biserică să-şi mărturisească credinţa în faţa a cincizeci sau şaizeci de oameni. Deşi mătuşa Rebecca îl remunera pentru asta, el reuşea să-şi facă inima să fie pătrunsă de credinţa pe care o mărturisea public. Însă din când în când, fără ca el să-şi dea seama, inima i-o lua razna când vorbea de cele sfinte şi nu şi-o mai putea regăsi nicăieri. În absenţa ei, sinceritatea punea stăpânire pe comportamentul său. Pentru a-

şi putea rosti mărturisirea, trebuia să se bizuie pe faţă, pe voce – pe comportament. Atunci ochii i se apropiau tot mai mult unul de altul. Şi în această apropiere a ochilor unul de altul simţea apăsarea ipocriziei. Chipul lui, cu musculatura contorsionată de încordare, ameninţa să-l dea de gol. Trebuia să-şi mobilizeze întregul arsenal ca să-şi păstreze aerul onest. Aşadar, întrucât nu putea să suporte cinismul situaţiei, apela la răutate. Şi aici intra în scenă taică-său. Acesta trecea drept printre şirurile acelea îngrădite, interval după interval, şi răsărea în dreapta lui, cu nasu-i coroiat şi faţa lui lătăreaţă. În cazul lui taică-său nu era loc nici de sinceritate, nici de nesinceritate. Fiindcă el, vorba cântecului, voia ce voia şi-atunci când i se năzărea. Taică-său trăia spre cinstirea fizicului la nivel digestiv, sangvin şi sexual. Când devenea serios, îţi spunea cum să te speli la subsuoară sau jos, cum să te usuci între degetele de la picioare, cum să pregăteşti cina, cum să-năbuşi păstăile de fasole şi să căleşti ceapa sau îţi vorbea de pocher ori de-un cal anume de la a cincea cursă din Arlington. Tăicuţul avea ceva primitiv. De aceea era atât de pornit împotriva religiei, a paradoxurilor şi a lucrurilor de acest gen. Pe de altă parte maică-sa doar *îşi închipuia* că e credincioasă, însă Woody ştia că se îmbăta cu apă rece. Da, vorbea cu accentul ei britanic şi niciodată nu lăsa neobservat faptul că ea discuta cu Dumnezeu sau despre Dumnezeu – dă Doamne-n sus, dă Doamne-n jos, dacă vrea Dumnezeu, slavă Domnului. Însă era o femeie zdravănă, în carne şi oase, prozaică şi cu picioarele pe pământ, având îndatoriri dintre cele mai comune, cum ar fi să le dea de mâncare fetelor, să le protejeze, să le facă mai rafinate – şi să le păstreze neîntinată onoarea. Astfel cele două porumbiţe, ţinute numai în puf, creşteau şi se îngrăşau aşa de tare, cu nişte ditamai şolduri şi ditamai pulpanele, încât sărmanul lor cap se iţea prelung şi firav. Un cap de nebun. Drăgălaş, dar nebun de legat – Paula fiind nebună la modul zglobiu, iar Joanna veşnic deprimată şi cu nenumărate căderi nervoase.

— O să-mi dau toată silinţa să fac ce-mi ceri, dar trebuie să-mi promiţi, tati, că nu mă bagi la necaz cu doamna Skoglund.

— Tu faci griji că vorbesc englezeşte stricat? Te ruşinezi? Am accent de jidan?

— Nu-i vorba de asta! Kovner are un accent puternic şi ei nici nu-i pasă.

— Da' cine-s papagalii ăştia să se uite la mine de sus? Tu eşti, practic, un bărbat în toată firea şi-i normal ca taică-tău să se-aştepte să-i fii de ajutor. A dat de necaz. Şi tu-l duci la ea acasă fiindcă are inima largă şi n-ai la cine altcineva să mergi.

— Bine, tati.

Cei doi cărbunari se ridicară pe Devon Avenue. Unul purta o haină femeiască. Pe vremea aia bărbaţii purtau haine de femei şi invers, fiindcă n-aveai de unde alege. Gulerul ei de blană era umed şi mânjit cu funingine. Mişcându-se greoi, îşi traseră după ei lopeţile şi coborâră pe uşa din faţă. Tramvaiul cel lent se urni iar, foarte încet. Era trecut de ora patru când ajunseră la capăt de linie, afară se făcuse cumva între negru şi cenuşiu, iar zăpada se rotea şi se zbânţuia pe sub felinare. Pe Howard Street automobilele fuseseră oprite în toate poziţiile şi abandonate. Trotuarele erau blocate. Woody mergea înainte spre Evanston, iar taică-său îl urma pe mijlocul străzii, pe făgaşele lăsate mai devreme de camioane. După ce înfruntară vântul cale de patru cvartale, Woody începu să-şi croiască drum printre troiene către casa îngropată toată în zăpadă, unde trebuiră să-mpingă poarta de fier forjat, blocată de nămeţi. Erau douăzeci de camere sau şi mai mult în casa asta impunătoare, iar în ele stăteau doar doamna Skoglund cu Hjordis, menajera ei, tot o femeie foarte bisericoasă.

În timp ce Woody şi taică-său aşteptau şi îşi curăţau zăpada topită de pe gulerele din blană de oaie, iar tatăl îşi ştergea sprâncenele cu capetele fularului îngheţat şi asudat, se auzi zăngănitul lanţului şi Hjordis descoperi

gurile de aerisire ale uşii de protecţie, învârtind o bară de lemn. Woody o numea „faţă de călugăr”. În ziua de azi nu mai vezi astfel de femei, din cele al căror chip nu mai păstrează nicio trăsătură feminină. Era simplă, aşa cum o făcuse Dumnezeu. Le zise:

— Cine-i acolo? Ce doriţi?

— Woodrow Selbst. Hjordis? Sunt Woody.

— Nu sunteţi aşteptaţi.

— Aşa-i, dar am venit.

— Ce doriţi?

— Am venit să vorbim cu doamna Skoglund.

— Despre ce vreţi să vorbiţi?

— Spune-i, te rog, c-am venit.

— Trebuie să-i spun şi de ce aţi venit fără să telefonaţi înainte.

— Nu poţi să-i spui, te rog, că suntem Woody şi cu tatăl lui şi că n-am fi venit pe viscolul ăsta dacă nu era ceva important?

Era o măsură de precauţie lesne de înţeles a femeilor care locuiesc singure. Mai ales a unor femei respectabile, ca pe vremuri. Acum nu mai găseai obiceiurile astea respectabile în casele din Evanston, cu verandele lor mari şi curţile întinse în spate şi cu slujnice ca Hjordis, care purta la brâu lanţul cu chei de la cămară şi de la fiecare şifonier, de la sertarele tuturor dulapurilor şi dulăpioarelor, ca să nu mai vorbim de toate lăzile cu lacăt din pivniţă. Şi apoi în Evanstonul Societăţii de Temperanţă a Femeilor Creştine negustorii nu sunau la uşa din faţă. O făceau doar oaspeţii. Iar acum, după o cursă de mai mult de şaisprezece kilometri prin nămeţi, aici apăruseră doi vagabonzi din West Side. La uşa acestui impunător lăcaş, unde o doamnă, imigrantă din Suedia, care cândva fusese ea însăşi bucătăreasă, iar acum era o văduvă dedicată actelor filantropice, visa, prinsă în mijlocul nămeţilor, în timp ce rămurelele îngheţate ale liliacului îi băteau în geam, la Noul Ierusalim

şi la a Doua Venire, la învierea morţilor şi la Judecata de Apoi. Ca să grăbeşti a Doua Venire şi tot restul, trebuia să ajungi la inimile acestor nepricopsiţi care ţeseau numai tertipuri şi care soseau într-o furtună de zăpadă.

Sigur, ne-au lăsat să intrăm.

Atunci, în fierbinţeala care le cuprinse brusc bărbiile învelite în fulare, tatăl şi Woody se dezmeticiră, înţelegând ce puternic fusese viscolul. Obrajii le erau nişte lespezi îngheţate. Rămaseră în picioare, copleşiţi, cu hainele care-i mâncau pe dedesubt şi picurau pe deasupra, acolo, în holul de la intrare, un hol adevărat, cu scară interioară în spirală şi un vitraliu în capăt. Unul cu Iisus şi femeia samariteană. Şi aerul avea o tensiune neevreiască. Poate că atunci când era cu taică-său, Woody făcea observaţii mai evreieşti. Deşi, până la urmă, faptul că tati putea să citească doar ziarele în idiş era trăsătura cea mai pregnant iudaică a sa. Tati era cu poloneza Halina, mama era cu Iisus Hristos, iar Woody mânca şunculiţă crudă din calup. Totuşi i se mai întâmpla din când în când să aibă câte o percepţie evreiască.

Doamna Skoglund era cea mai curată dintre femei – să fi văzut numai unghiile ei, gâtul ei alb, urechile ei! – iar aluziile sexuale pe care tati i le făcea lui Woody erau complet nefondate, fiindcă ea era atât de curată şi îl făcea pe Woody să se gândească mereu la o cascadă, deşi era o femeie cu trup masiv. Avea un bust generos. Imaginaţia lui Woody investigase problema. Ajunsese la concluzia că îşi ţinea foarte strâns tot ce avea pe-acolo, înăuntru, ca să nu se vadă deloc. Dar o dată îşi ridicase amândouă braţele, ca să deschidă un geam de sus, şi bustul ei eliberat răsărise deodată chiar lângă el. Părul ei era ca rafia, pe care trebuie să o înmoi temeinic în apă înainte să o poţi împleti la orele de lucru manual, când făceai covoraşe: era palid, palid de tot. Taică-său rămase în pulover după ce îşi scosese cojocul, fiindcă nu-şi pusese sacou. Privirea cu care fulgera totul în jur îl făcea să pară cumva cocoşat. Cel mai greu le era acestor doi Selbst, cu nasul lor coroiat şi faţa lor

lătăreaţă, aparent deschisă, să pară oameni oneşti. Pe chipul lor erau etalate toate semnele necinstei. Woody se gândise adesea la asta. Avea oare legătură cu trupul lor musculos sau ţinea în esenţă de falca lor – de fălcile lor colţuroase? Ori avea de-a face cu zvârcolirile inimii? Fetele-i ziceau lui tati Dick Tracy, dar ăsta era un personaj pozitiv. Pe cine însă putea să păcălească taică-său? Aici Woody prinse soluţia din zbor. Tocmai pentru că tati arăta cum arăta, o persoană sensibilă se simţea, probabil, vinovată dacă se apuca să-l judece cu asprime sau să-l condamne pe nedrept. Cum, doar din cauză că avea faţa asta? Unii se străduiau să treacă peste asemenea prejudecăţi. Ei bine, atunci erau ai lui. Dar nu şi Hjordis. Dacă ar fi fost după ea, l-ar fi dat pe uşă afară, indiferent dacă era sau nu viscol. Hjordis era religioasă, dar lumea o înţelepţise destul. Doar nu degeaba venise în cala vaporului şi muncise în Chicago patruzeci de ani încheiaţi.

Doamna Skoglund, Aase (Ozi), îi pofti pe vizitatori în salonul din faţă. Camera, fiind cea mai mare din casă, avea nevoie de încălzire suplimentară. Din cauză că tavanul se afla la o înălţime de şase metri şi jumătate, iar geamurile erau mari, Hjordis lăsase să ardă focul în sobă. Era una din acele sobe de sufragerie elegante, care avea un fel de coroană din nichel, o mitră, şi mitra asta, ori de câte ori o dădeai la o parte, ridica automat balamalele unui capac de fier al sobei. Capacul sobei de sub coroană era tot numai funingine şi rugină, ca orice capac de sobă. Aici, la gaura asta, înclinai coşul de cărbune şi auzeai căzând cu zgomot, ca o ploaie de castane, bucăţile de antracit. Ele făceau ca focul să se vadă ca o turtă sau ca un dom, încadrat de ramele din mică. Era o încăpere drăguţă, acoperită pe trei sferturi cu lambriuri. Soba era înfiptă în coşul şemineului de marmură, iar încăperea avea parchet pe jos, covoare de Axminster, tapiţerie victoriană cu franjuri, de culoarea afinei, şi un fel de etajeră chinezească mărginită cu oglinzi într-un dulăpior, pe care erau aşezate urcioare de argint, trofee câştigate la

concursuri de vacile Skoglund, cleştişori fantezişti de zahăr, căni şi pocale de sticlă şlefuită. Mai erau acolo Biblii şi ilustraţii cu Iisus şi cu Ţara Sfântă şi mirosul ăla slab de neevreu, de parcă obiectele ar fi fost curăţate cu o soluţie din oţet diluat.

— Doamnă Skoglund, am venit cu tata la dumneavoastră. Nu cred că l-aţi cunoscut, zise Woody.

— Da, doamnă, eu sunt, Selbst.

Deşi era scund, tati stătea drept, sigur pe sine, cu burta înainte, dar nu moale ca un balon, ci tare. Era genul de ins cu burdihanul tare. Şi nimeni nu-l intimida pe tati. Nu avea niciodată înfăţişarea unui cerşetor. Nu era nimic servil în el. O făcuse să priceapă imediat, prin felul în care îi spusese „doamnă", că era independent şi că ştia pe ce lume trăieşte. Îi mai comunicase şi că ştia să se descurce cu femeile. Chipeşa doamnă Skoglund, ce-şi purta părul împletit într-un soi de coşuleţ, avea peste cincizeci de ani – era cu opt sau, poate, zece ani mai în vârstă ca el.

— Am vrut ca fiu-meu să mă aducă aici, fiindcă ştiu că îl ajutaţi foarte mult. Mi se pare normal să-i cunoaşteţi amândoi părinţii.

— Doamnă Skoglund, tata a intrat în încurcătură şi nu ştiu pe nimeni altcineva căruia să-i cer ajutorul.

Tati nici că dorea altă introducere. Preluă ştafeta şi-i spuse văduvei povestea lui cu spălătoria şi curăţătoria şi cu impozitele datorate la fisc, pe care nu le putea plăti, pomenindu-i şi despre instalaţii, despre înştiinţarea de sechestru de la administraţie şi ce-aveau de gând să-i facă. Apoi adăugă:

— Sunt un om mărunt, care încearcă să se descurce în viaţă în mod cinstit.

— Dar nu vă întreţineţi propriii copii, zise doamna Skoglund.

— Aşa-i, spuse Hjordis.

— Dacă n-am mijloace! Nu i-aş întreţine dac-aş avea mijloace? Sunt atâţia oameni care stau la cozi ca să ia pâine şi supă de pomană. Ce, eu sunt

singurul fără mijloace? Ce am pun la mijloc. Le dau şi copiilor. Eu, tată nevrednic? Credeţi că dacă aş fi un tată nevrednic, fiu-meu m-ar mai fi adus la dumneavoastră în casă? Îşi iubeşte tatăl şi are încredere în el şi ştie că-i un tată destoinic. De câte ori îmi încep şi eu o afacere, oricât de mică, mi se pun beţe-n roate. Iar afacerea asta, chiar aşa mică, ar fi numai bună dacă aş putea s-o menţin. Am trei angajaţi, le plătesc salarii legal – şi dacă închid afacerea, trei oameni vor rămâne în stradă. Doamnă, pot să vă semnez o hârtie şi vă plătesc datoria în două luni. Sunt doar un om simplu, da-s deprins cu munca grea şi-s om de încredere.

Woody tresări când auzi expresia „om de încredere". Era ca şi când din patru zări deodată ar fi răsunat brusc o orchestră de alămuri, avertizând întreaga lume: „Escroc! E-un escroc!" Însă doamna Skoglund, din pricina preocupărilor ei religioase, era undeva departe. Nu auzi nimic. Deşi în partea asta de lume oricine, dacă nu cumva era atins de nebunie, ducea o viaţă impregnată de simţ practic şi nu aveai nimic de spus nimănui, iar vecinii n-aveau nimic să-ţi spună dacă mesajul nu era unul strict pragmatic, doamna Skoglund, cu tot bănetul ei, era de pe altă lume – era cu două treimi afară din lumea asta.

— Daţi-mi o şansă şi-am să vă arăt ce pot. O să vedeţi câte pot să fac pentru copiii mei, zise tati.

Deci doamna Skoglund ezită şi apoi zise c-o să meargă sus, în camera ei, ca să se roage şi să ceară îndrumare, aşa că n-ar vrea ei să ia loc şi s-o aştepte? Lângă sobă erau două balansoare. Hjordis aruncă o privire întunecată către tati (era un individ periculos) şi una acuzatoare către Woody (fiindcă adusese în casă un străin primejdios, ca să le tulbure liniştea unor doamne creştine, cu suflet generos). Apoi ieşi din încăpere împreună cu doamna Skoglund.

Cum plecară, taică-său sări ca ars din balansoar, zicând furios:

— Ce mai e şi chestia asta cu rugăciunea? Trebuie să-i ceară acordul lui Dumnezeu ca să-mi împrumute cincizeci de marafeţi?

— N-are legătură cu tine, tati. Aşa fac oamenii cu frica lui Dumnezeu, zise Woody.

— Nu, spuse taică-său. O să vină înapoi şi-o să spună că Dumnezeu nu i-a dat dezlegare.

Lui Woody nu-i plăcu asta. I se păru că taică-său e necioplit şi-i zise:

— Nu, e sinceră, tati. Încearcă să-nţelegi: e o femeie emotivă, neliniştită şi sinceră şi încearcă să fie dreaptă cu toată lumea.

Iar taică-său îi spuse:

— O s-o convingă slujnica aia să nu dea banii. E o dură. Se vede pe faţa ei că ne crede nişte escroci.

— Ce rost are să ne certăm? replică Woody.

Apropie balansoarul de sobă. Pantofii îi erau plini de apă şi nu avea nicio şansă să-i usuce. Flăcările albastre fluturau ca un banc de peşti în focul de cărbune. Dar taică-său se duse la dulăpiorul sau etajera chinezească şi încercă mânerul, apoi desfăcu lama briceagului şi, într-o clipă, forţă încuietoarea de la uşiţa curbată de sticlă. Scoase de-acolo un vas de argint.

— Tati, ce-i asta? întrebă Woody.

Tati, calm şi cu sânge-rece, ştia exact ce era asta. Închise înapoi etajera, traversă încăperea şi ascultă. Băgă vasul sub curea şi-l împinse în pantaloni. Îşi duse degetul mare, scurt şi gros, la buze.

Aşa că Woody tăcu, dar rămase foarte tulburat. Se duse la taică-său şi-l prinse de mână. Privindu-i chipul, simţi cum ochii i se micşorau tot mai tare, de parcă i se strângea pielea de pe creştet. Asta se cheamă hiperventilaţie – atunci când totul se strânge-n jurul tău, ameţeşti şi totul pare luminos şi apropiat. Respirând cu greu, Woody spuse:

— Tati, pune-l înapoi.

Tati îi răspunse:

— E din argint masiv. Face bani buni.

— Tati, mi-ai spus că n-o să mă bagi la necaz!

— E doar o garanţie, în caz că se-ntoarce de la rugăciune şi-mi zice nu. Dacă zice da, îl pun înapoi.

— Cum?

— N-ai tu grijă, c-ajunge el la loc. Dacă nu-l pun eu, îl pui tu.

— Tu ai forţat încuietoarea. Eu n-aş putea. Nu ştiu cum se face.

— Nu-i mare scofală.

— O să-l punem acum la loc. Dă-mi-l!

— Woody, e sub şliţ, în chiloţi. Nu mai face atâta tărăboi degeaba.

— Tati, zău că nu-mi vine să cred!

— Până una-alta, ţine-ţi gura. Dacă n-aveam încredere în tine, nu te-aş fi lăsat să vezi ce fac. Nu-nţelegi nimic. Ce te-a apucat?

— Înainte să coboare, te rog eu, tati, scoate vasul de la tine din chiloţi!

Chipul tatălui se înăspri. El îşi luă un aer milităros. Îi zise:

— Uite ce e, îţi ordon!

Până să se dezmeticească, Woody sări la taică-său şi începu să se lupte cu el. Era revoltător să-l apuci pe taică-tău cu forţa, să-l împingi cu călcâiul şi să-l lipeşti de perete. Luat prin surprindere, tati zise cu voce tare:

— Vrei să moară Halina? Omoar-o! Haide, că tu o să fii răspunzător de asta.

Opuse rezistenţă, furios, şi se răsuciră de câteva ori până ce Woody, aplicând o şmecherie învăţată dintr-un film western şi pe care o încercase deja pe terenul dejoacă, îi puse piedică lui taică-său şi se treziră amândoi pe jos. Woody, care încă de pe-atunci era mai greu cu vreo nouă kilograme ca taică-său, îl ţintui pe acesta la pământ. Aterizară pe podeaua de lângă sobă, care stătea pe o tavă de cositor cu modele decorative, menită să protejeze

covorul. Din această poziţie, în timp ce apăsa burdihanul tare al lui taică-său, Woody îşi dădu seama că faptul că l-a pus la pământ nu era nici pe departe totul. N-avea cum să bage mâna pe sub cureaua lui tati, ca să recupereze vasul. Şi-acum taică-său se înfurie de-a binelea, aşa cum orice tată are dreptul să se înfurie când fiu-său devine violent faţă de el, îşi eliberă mâna şi-l lovi pe Woody peste faţă. Îl lovi de vreo trei-patru ori în obraz. Apoi Woody îşi îngropă capul în umărul lui şi îl ţinu strâns, spunându-i la ureche:

— Pentru numele lui Dumnezeu, tati, adu-ţi aminte unde eşti. Vezi că imediat se-ntorc femeile alea!

Dar taică-său îşi ridicase genunchiul lui îndesat, se zbătea şi îl pocnea cu bărbia, făcând să-i clănţăne dinţii în gură. Woody se gândi că bătrânul avea de gând să-l muşte. Şi fiindcă era elev la seminar, adăugă în sinea lui: „Ca un duh necurat". Şi îl strânse mai tare. Treptat, taică-său încetă să se mai zbată şi nu îl mai lovi. Ochii îi ieşiseră din orbite şi gura îi rămase deschisă, cu o expresie posomorâtă. Parcă era un peşte grăsuliu. Woody slăbi strânsoarea şi îi întinse o mână, ca să se ridice. Apoi se simţi copleşit de multe sentimente apăsătoare, despre care ştia că bătrânului îi sunt necunoscute. Complet necunoscute. Căci taică-său nu simţea niciodată astfel de emoţii meschine. În asta stătea întreaga lui superioritate. Era ca un călăreţ din Asia Centrală sau ca un bandit din China. Mama lui Woody, născută în Liverpool, era cea înzestrată cu rafinament, cu bunele maniere englezeşti. Sau reverendul, cu costumul lui negru. Ai maniere alese şi tot ce fac ceilalţi e să te calce în picioare?! La naiba cu ele!

Uşa înaltă se deschise şi doamna Skoglund intră în cameră, zicând:

— Mi s-a părut mie sau tocmai s-a cutremurat casa?

— Ridicasem coşul, ca să pun cărbune pe foc, şi mi-a scăpat din mână. Îmi pare rău c-am fost aşa de neîndemânatic, spuse Woody.

Taică-său era prea îmbufnat ca să vorbească. Stătea aşa, cu ochii larg

deschişi şi posomorâţi şi cu părul lui rar căzut pe frunte, şi puteai să-ţi dai seama, după încordarea burţii, cu cât năduf îşi trăgea răsuflarea, deşi avea gura închisă.

— M-am rugat, zise doamna Skoglund.

— Sper că rezultatul e unul bun, răspunse Woody.

— Ei bine, eu nu fac nimic fără călăuzire de sus, dar răspunsul a fost *da* şi-acum simt că fac ce trebuie. Deci dacă vreţi să aşteptaţi, mă duc în birou să completez un cec. Am rugat-o pe Hjordis să vă aducă o cafea. Pe ce furtună aţi venit!

Iar taică-său, mereu un omuleţ teribil, zise de îndată ce se închise uşa:

— Ce, un cec? Ducă-se la dracu' cu cec cu tot! Scoate verzişorii!

— Ele nu ţin bani în casă. Te duci mâine la ea la bancă şi încasezi cecul. Dar dacă văd că le lipseşte vasul, tati, or să anuleze cecul şi-atunci să te văd pe unde scoţi cămaşa.

Taică-său tocmai îşi vârâse mâna sub curea, când Hjordis intră cu tava. Îi spuse pe un ton aspru:

— Se poate să-ţi aranjezi ţinuta aici, domnule? Te crezi în toaleta bărbaţilor?

— Bine, atunci unde-i toaleta? întrebă taică-său.

Hjordis turnase cafeaua în cănile cele mai amărâte din casă, iar acum trânti tava pe masă şi îl conduse pe tati pe coridoare, apoi rămase de pază la uşa de la baie, ca să nu-i dea ocazia să cutreiere prin toată clădirea.

Doamna Skoglund îl chemă pe Woody la ea în birou şi, după ce îi dădu cecul împăturit, îl invită să se roage împreună pentru Morris. Aşa că Woody se trezi iar în genunchi, sub şiruri întregi de fişete din marmură pline cu dosare mirosind a mucegai şi lângă lampa de pe marginea biroului, al cărei abajur avea marginile franjurate, ca şi bomboniera. Doamna Skoglund, cu accentul ei scandinav – un contralto plin de emoţie –, îşi ridică glasul către

Iisuuus Hristoooos, în timp ce vântul şfichiuia copacii, izbind în pereţii casei şi învolburând zăpada pe pervazurile ferestrelor, şi îl rugă să-i dea lumiiiină, călăuziiire şi să pună o iniimă noouă în pieptul lui tati. Woody îl rugă pe Dumnezeu doar să-l facă pe taică-său să pună vasul la loc. O ţinu pe doamna Skoglund în genunchi cât mai mult timp. Apoi îi mulţumi, radiind de candoare (atâta cât putea), pentru bunătatea ei creştinească şi îi zise:

— Ştiu că Hjordis are un văr care lucrează la YMCA în Evanston. Ar putea să-l sune şi să ne găzduiască acolo, ca să nu trebuiască să înfruntăm iar viscolul până acasă? Vă rog. Suntem cam la fel de aproape de YMCA ca şi de linia de tramvai. Poate că la ora asta nici nu mai circulă tramvaiele.

Dacă la început Hjordis fusese suspicioasă, acum, când apăru, la chemarea doamnei Skoglund, era foc şi pară. Ăştia dau întâi buzna-n casă, apoi se instalează comod, cer bani, stau la cafea şi lasă, probabil, şi gonoree pe colacul de la closet. Woody îşi aduse aminte că Hjordis era genul de femeie care ştergea clanţele cu alcool după ce plecau musafirii. Totuşi telefonă la YMCA şi le făcu rost de o cameră cu două paturi pentru şaizeci de cenţi.

Astfel că taică-său avu destul timp să forţeze iar uşa de la etajeră, căptuşită cu oglindă sau argint nemţesc (ceva extrem de delicat şi înşelător), şi, imediat cum cei doi Selbst ziseră mulţumesc şi la revedere şi se treziră iar în mijlocul străzii, cu zăpada până la genunchi, Woody îi spuse:

— Ei bine, te-am acoperit. Ai pus înapoi lucrul ăla?

— Sigur că da, îi răspunse taică-său.

Îşi croiră drum cu greu până la clădirea micuţă a YMCA, înfăşurată într-o reţea de sârmă şi semănând cu o secţie de poliţie – având şi cam aceleaşi dimensiuni. Era încuiată, dar după ce au făcut suficient zgomot, izbind zăbrelele, apăru un negru mic, care le dădu drumul înăuntru şi îi duse, târşâindu-şi picioarele, până sus, pe un coridor de ciment cu uşi joase.

Semăna cu căsuţa pentru mamifere din Lincoln Park. Le spuse că nu aveau nimic de mâncare, aşa că îşi scoaseră pantalonii uzi, se înfăşurară strâns în păturile kaki, de armată, şi se lăsară în voia somnului pe priciurile de-acolo.

Dimineaţa, primul lucru pe care l-au făcut a fost să meargă la Banca Naţională din Evanston şi să încaseze cei cincizeci de dolari. Însă nu fără probleme. Casierul de la ghişeu se duse să-i telefoneze doamnei Skoglund şi lipsi destul de mult.

— Unde naiba s-a dus? întrebă taică-său.

Dar când se întoarse, casierul îi întrebă:

— Cum vreţi banii?

Tăicuţul răspunse:

— În bancnote de un dolar.

Şi apoi îi zise lui Woody:

— Bujak îi strânge în bancnote de un dolar.

Dar de-acum Woody nu mai credea că Halina furase banii bătrânului.

Apoi ieşiră iar în stradă, unde lucrau echipele de la deszăpezire. Soarele strălucea, clar şi limpede, pe cerul senin al dimineţii şi tot oraşul Chicago avea să se scuture în curând de frumuseţea efemeră a acelor troiene imense.

— Nu trebuia să sari pe mine aseară, fiule.

— Ştiu, tati, dar mi-ai promis că nu mă bagi la necaz, nu?

— Bine, e-n regulă. Trecem cu vederea ce-ai făcut, fiindcă ai fost alături de mine, la nevoie.

Numai că taică-său luase vasul de argint. Bineînţeles că-l luase. Aşa că peste câteva zile doamna Skoglund şi cu Hjordis au descoperit asta, iar pe la sfârşitul săptămânii îl aşteptau cu mic, cu mare pe Woody în biroul lui Kovner, la casa misiunii. Din grup făcea parte şi reverendul doctor Crabbie, directorul seminarului, iar Woody, care până atunci zburase fără griji pe un

cer senin, s-a văzut doborât şi mistuit de flăcări. Le-a spus că el nu avea nicio vină. Chiar şi în timp ce se prăbuşea, i-a avertizat că îl nedreptăţeau. A negat faptul că el sau taică-său se atinseseră de bunul doamnei Skoglund. Obiectul lipsă – despre care nici nu ştia ce era de fapt – fusese, poate, rătăcit prin casă şi avea să le pară foarte rău când o să apară. După ce toţi ceilalţi au terminat cu el, doctor Crabbie i-a spus că, până se va hotărî să spună adevărul, era exmatriculat din seminar, unde oricum performanţele lui nu erau satisfăcătoare. Mătuşa Rebecca l-a luat deoparte şi i-a zis:

— Eşti un mic coţcar, exact ca taică-tău. De-acum încolo uşa asta ţi-e închisă.

La care comentariul lui taică-său fusese:

— Şi ce dacă, fiule?

— Tati, nu trebuia să faci ce-ai făcut!

— Nu? Ei bine, dacă vrei să ştii, nu dau doi bani pe toată chestia asta. Poţi să-ţi iei înapoi vasul dacă vrei să te pui bine cu toţi ipocriţii ăştia.

— Nu-mi place că am tâlhărit-o pe faţă pe doamna Skoglund, care a fost aşa de cumsecade cu noi.

— Cumsecade?

— Da, cumsecade.

— Eşti cumsecade, plăteşti.

Sigur, nu aveai cum să câştigi în polemicile cu tati. Dar au continuat să dezbată problema, din diverse unghiuri, din diverse perspective şi în diverse stări de spirit, timp de patruzeci de ani şi mai bine, pe măsură ce gradul lor de intimitate se schimba, se dezvolta, se maturiza.

— De ce-ai făcut-o, tati? Pentru bani? Ce-ai făcut cu cei cincizeci de dolari? l-a întrebat Woody zeci de ani mai târziu.

— Am rezolvat cu agenţii de pariuri şi restul l-am investit în afacere.

— Ai mai pariat pe nişte cai.

— Poate că da. Dar am împuşcat doi iepuri deodată. Mie nu mi-am făcut rău, iar ţie ţi-am făcut un serviciu.

— Ai făcut-o pentru mine?

— Aveai o viaţă cam aiurea. Nu era de tine, Woody. Cu toate muierile alea-n jur… Kovner nu era bărbat adevărat, era undeva la mijloc. Dacă te făceau preot? Preot creştin! Întâi şi-ntâi, n-ai fi putut să suporţi, iar în al doilea rând mai devreme sau mai târziu te-ar fi aruncat afară.

— Poate că da.

— Şi nu i-ai fi făcut să se convertească pe evrei, iar ei asta voiau în primul rând de la tine.

— Şi ce moment să-i baţi la cap pe evrei era şi ăla! zise Woody. Măcar nu am facut-o şi *eu*.

Taică-său îl adusese de aceeaşi parte a baricadei unde se afla el, sânge din sângele lui, cu aceiaşi pereţi groşi ai trupului, cu aceeaşi fire aspră. Nu erau croiţi pentru o viaţă spirituală. Pur şi simplu nu se ridicau la înălţimea ei.

Tati nu era mai rău decât Woody, Woody nu era mai bun decât tati. Tati nu voia să aibă nicio legătură cu teoria, dar îl împingea mereu pe Woody spre o anumită atitudine – o atitudine veselă, deschisă, firească, plăcută şi lipsită de principii. Iar dacă Woody avea vreo slăbiciune, aceea era că nu putea fi egoist. Taică-său se slujea de ea, dar asta nu-l împiedica să-l critice pe Woody din cauza ei.

— Iei prea multe asupra ta, îi zicea el mereu.

Şi, ce-i drept, Woody îi dăruia cu totul lui taică-său inima lui, pentru că taică-său era atât de egoist. În general oamenii cei mai egoişti sunt şi cei mai iubiţi. Ei fac tot ceea ce tu îţi refuzi, iar tu îi iubeşti pentru asta. Le încredinţezi sufletul tău.

Aducându-şi aminte de chitanţa de amanet pentru vasul de argint,

Woody s-a trezit râzând atât de tare, încât l-a apucat o criză de tuse. După ce a fost dat afară de la seminar şi din casa misiunii catolice, taică-său i-a zis:

— Îl vrei înapoi? Ia chitanţa. Am amanetat chestia aia. Nici nu făcea aşa de mult cum credeam.

— Cât ţi-au dat pe el?

— Doar doişpe dolari jumate. Dar dacă-l vrei înapoi, trebuie să scoţi tu mălaiul de undeva, fiindcă eu nu mai am.

— Cred că la bancă te-au trecut sudorile cât am stat să-l aşteptăm pe tipul de la ghişeu să verifice cecul de la doamna Skoglund.

— Am fost puţin nervos, zise taică-său, dar nu credeam că or să observe atât de repede lipsa vasului.

Furtişagul ăla făcuse parte din războiul lui taică-său cu maică-sa. Cu maică-sa, cu mătuşa Rebecca şi cu reverendul. Tati îşi păstra cu fermitate perspectiva realistă. Maică-sa reprezenta forţele religiei şi ipohondria. Vreme de solide, de ani războiul nu încetase nicio clipă. Cu trecerea timpului, mama şi fetele s-au transformat în personalităţi solide, pierzându-şi contururile individuale. Ele, săracele, au devenit nişte persoane întreţinute şi pline de ciudăţenii. Între timp Woody cel păcătos s-a transformat în fiul şi fratele lor iubitor. El se ocupa de întreţinerea bungalow-ului – asta însemnând că le repara acoperişul, ascuţea diversele scule din gospodărie, se ocupa de instalaţiile electrice, de izolaţii, de aerul condiţionat –, le plătea facturile la căldură şi curent, le cumpăra mâncare şi haine de la Sears, Roebuck şi Wieboldt's şi le-a luat şi un televizor, la care se uitau cu aceeaşi devoţiune cu care se rugau. Paula se ducea la un curs, ca să înveţe cum se cos macrameuri şi se fac broderii cu igliţa, şi uneori mai găsea câte o slujbă temporară, de responsabil cu activităţile recreative în câte o grădiniţă, la grupa mică. Dar nu era destul de serioasă ca să se poată ţine de slujbă.

Păcătosul de taică-său îşi petrecuse o mare parte din viaţă scoţând petele de pe hainele oamenilor. În ultimii ani el şi cu Halina avuseseră o curăţătorie chimică în West Rogers Park – o afacere aşa şi aşa, de genul unei spălătorii automate –, care-i lăsa destul timp liber ca să se ocupe de biliard, de cursele de cai, de rummy şi pinacle. În fiecare dimineaţă se ducea în spatele peretelui despărţitor, ca să verifice filtrele echipamentelor de curăţare. Găsea acolo lucruri amuzante, aruncate în cuve împreună cu hainele – iar uneori, când avea noroc, şi câte un lănţişor cu medalion sau o broşă. După ce aducea la concentraţia dorită lichidul de curăţare, tot turnând nişte chestii albastre şi rozalii din bidoane de plastic, citea din *Forward* în timp ce bea cea de-a doua ceaşcă de cafea a zilei, apoi pleca, lăsând totul în grija Halinei. Când aveau nevoie de bani pentru chirie, îi ajuta Woody.

După ce în Florida s-a deschis noul Disney World, Woody le-a plătit tuturor celor pe care îi întreţinea o vacanţă acolo. Îi trimitea, desigur, în serii separate. Halina s-a bucurat cel mai mult de trataţia asta. Vorbea întruna despre discursul ţinut de automatul Abraham Lincoln.

— E minunat cum se ridică-n picioare şi-şi mişcă mâinile şi gura! Parcă e de-adevăratelea! Şi cât de frumos vorbeşte!

Dintre ei toţi, Halina era cea mai întreagă la minte, cea mai umană, cea mai onestă. Acum, că tati nu mai era, Woody şi cu băiatul Halinei, Mitosh, organistul de la stadion, o ajutau financiar cu cât îi mai era necesar pe lângă ce primea de la stat ca ajutor social, împărţind cheltuielile între ei. După părerea lui tati, asigurările sociale erau o aiureală. El nu-i lăsase Halinei decât nişte echipamente ieşite din uz.

Dar Woody îşi făcea bucurii şi lui însuşi. O dată pe an, iar uneori şi mai des, îşi lăsa afacerea să meargă de la sine, aranja cu conducerea băncii sale să se ocupe de angajaţii lui şi pe-aici ţi-e drumul! Organiza o excursie în stil mare, cu multă imaginaţie şi mulţi bani. În Japonia nu a pierdut prea mult

timp la Tokyo. Trei săptămâni le-a petrecut în Kyoto, la hanul Tawaraya, o clădire din secolul al şaptesprezecelea sau cam aşa ceva. A dormit pe podea, cum era obiceiul în Japonia, şi a făcut baie în apă clocotită. A văzut şi cel mai porcos spectacol de striptease din lume, dar şi locurile sfinte, şi grădinile templelor. Mersese şi la Istanbul, la Ierusalim, la Delphi, şi fusese în safari la Burma, în Uganda şi în Kenya, unde se purtase cât se poate de democratic cu şoferii, beduinii şi negustorii din bazare. Deschis, generos, familiar, tot mai corpolent, dar încă musculos (făcea jogging, ridica greutăţi) – când rămânea în pielea goală, începuse să semene cu un curtean din Renaştere complet îmbrăcat –, şi tot mai roşcovan cu fiecare an ce trecea, era tipul de om care-şi petrece mult timp în aer liber, cu pistrui pe spinare şi pete pe fruntea roşie şi nasul lui onest. În Addis Abeba a luat cu el de pe stradă o frumuseţe etiopiană şi a spălat-o, intrând sub duş împreună cu ea şi săpunind-o cu mâinile lui mari, lătăreţe. În Kenya a învăţat-o pe o negresă anumite obscenităţi americane, ca să le strige în gura mare la momentul cuvenit când făceau dragoste. Când era pe Nil, mai la vale de cascadele Murchison, eucalipţii se ridicau uriaşi din mâl, iar hipopotamii de pe bancurile de nisip râgâiau duşmănoşi înspre vasul care luneca pe apă. Unul din ei dănţuia pe limba lui de nisip, săltându-se cu totul de pe sol şi apoi căzând înapoi pe toate cele patru labe. Acolo îl văzuse Woody pe puiul de bivol dispărând, tras la fund de un crocodil.

La vremea aceea mama lui, care avea să-i urmeze în curând lui tati, era complet aiurită. Când era în prezenţa altora, vorbea despre Woody, băieţelul ei – „Ce credeţi despre puiul mamei?" –, ca şi când acesta ar fi avut zece ani. Se purta cu el complet prosteşte, iar comportamentul ei era frivol. Aproape că flirta cu el. Pur şi simplu nu părea să-şi dea seama ce se întâmplă de fapt. Iar în spatele ei toţi ceilalţi îşi aşteptau rândul să se dea pe tobogan, ca nişte copii pe terenul de joacă: câte unul pe fiecare treaptă, înaintând

spre platforma de sus.

Deasupra reşedinţei lui Woody, care era totodată şi locul unde-şi făcea afacerile, se ridicase o cupolă de linişte ce avea acelaşi perimetru ca şi clopotele bisericii în timp ce băteau, iar în această dimineaţă melancolică, încărcată de soare şi toamnă, Woody jelea sub ea. Îşi analiza viaţa, îşi evalua situaţia – sau ce mai rămăsese din ea întorcând-o pe toate părţile. Însă dacă această durere în inimă persista, avea să iasă din casă şi să alerge, pentru ca s-o facă să dispară. O cursă de aproape cinci kilometri – sau de opt, dacă era nevoie. La prima vedere, ai fi zis că toată chestia asta cu joggingul nu era decât o activitate fizică, aşa-i? Dar uite că mai era şi altceva. Căci pe vremea când mai era încă elev la seminar şi se afla, între braţele ricşei, la expoziţia universală „Un secol de progres", avea parte de experienţe religioase în timp ce trăgea de ea (eficient şi ferm) şi înainta în pas săltat. Poate că nu era decât o experienţă unică, una care se repeta mereu. Simţea adevărul coborând asupra lui din soare – o comunicare ce era în egală măsură lumină şi căldură. Această experienţă îl ducea foarte departe de pasagerii lui excitaţi din Wisconsin, fermieri ale căror îndemnuri grosolane şi ţipete de curviştine nici nu le mai auzea când intra într-una din stările alea. Şi dinspre razele soarelui arzător îi venea necontenit încredinţarea secretă că scopul acestui pământ era să se umple de bunătate, să fie impregnat de ea. Asta după tot ce era revoltător pe lume, omul care-i lup pentru om şi moartea-crocodil care îi trăgea pe toţi în mâl. Lucrurile n-aveau să se petreacă aşa cum îşi imagina doamna Skoglund când îl mituia ca să-i adune pe evrei şi să grăbească a Doua Venire, ci într-un cu totul alt mod. Asta era intuiţia lui stângace. Nu mergea mai departe, în consecinţă, îşi urma drumul prin viaţă după cum simţea că-i dictează ea.

Mai rămânea ceva în această dimineaţă, ceva de natură explicit fizică, care începea ca o senzaţie în braţe şi în piept şi care, din pricina apăsării, îi

străbătea întreg corpul şi îi ajungea până în adâncul pieptului:

S-a întâmplat astfel: a intrat în salonul de spital şi l-a văzut pe taică-său cu marginile patului ridicate, ca la un leagăn de copil, teribil de slăbit, zbătându-se şi complet ştirb, ca un bebeluş, cu pământul care-i invadase deja chipul, intrându-i în riduri. Taică-său voia să-şi scoată perfuziile şi dinspre el se auzea răsuflarea grea a morţii. Tampoanele de tifon, prinse cu leucoplast peste ace, erau mânjite cu sânge închis la culoare. Atunci Woody şi-a scos pantofii, a coborât marginea patului, s-a urcat lângă el şi l-a luat în braţe, ca să-l mângâie şi să-l facă să stea liniştit. I-a zis, ca şi cum el ar fi fost tatăl lui taică-său:

— Gata, tati, gata!

Apoi totul se desfăşurase ca în încăierarea din salonul doamnei Skoglund, când taică-său se înfuriase ca un duh necurat şi Woody încercase să-l liniştească, zicându-i:

— Vezi că imediat se-ntorc femeile alea!

Acolo, lângă soba cu cărbuni, când tati îi dăduse lui Woody un cap în gură şi apoi se posomorâse, ca un peşte grăsuliu. Dar încleştarea din spital a fost slabă – vai, cât de slabă! Plin de milă, Woody îl strângea pe taică-său, care părea scuturat de friguri. De la oamenii ăia, îi spusese tati, n-o să afli niciodată ce-i viaţa, fiindcă ei nu ştiu. Da, tati… Dar ce-i viaţa, tati? Era greu de înţeles că taică-său, care ducea în spate povara celor optzeci şi trei de ani ai lui şi care făcuse tot ce-i stătuse în putinţă să reziste, acum nu-şi dorea nimic altceva decât să se elibereze. Cum putea Woody să-l lase pe bătrân să-şi smulgă perfuziile din braţ? Încăpăţânatul de taică-său, care voia ce voia atunci când i se năzărea. Dar ce voia acum, la sfârşit, Woody nu mai putea să-şi dea seama, fiindcă deodată toate se întorseseră pe dos.

După un răstimp rezistenţa lui taică-său s-a topit. A cedat iar şi iar. Se sprijinea de fiul său, cu trupul lui mic ghemuit la pieptul acestuia. Surorile

veniseră să vadă ce se mai întâmplă. Nu erau de acord cu ce vedeau, dar Woody, care nu-şi putea mişca niciuna din mâini, ca să le facă semn să plece, a arătat doar cu capul spre uşă. Taică-său, pe care Woody crezuse că-l făcuse să se liniştească, găsise doar o cale mai bună să-l păcălească. O făcea renunţând la căldura trupească. Căldura îl părăsea cu totul. Aşa cum se întâmplă şi cu animalele mici când le ţii în palmă, Woody îl simţi cum se răceşte. Apoi, în timp ce el se străduia să-l mai reţină şi credea că reuşeşte, taică-său se împărţi în două. Şi când se despărţi de căldura lui, alunecă pe nesimţite în moarte. Şi acolo rămase doar fiul său cel vârstnic, mare şi musculos, care îl ţinea încă în braţe, strângându-l, deşi nu mai avea ce strânge. Nu-l puteai ţintui în niciun fel pe acel om încăpăţânat. Când era el gata să facă o mişcare, atunci o făcea – mereu când şi cum voia el. Şi întotdeauna, dar întotdeauna avea pregătit un as în mânecă. Aşa era el.

(Traducere: Ioana ZIRRA)

Ludmila ULIȚKAIA

RUDE SĂRMANE

Dacă ziua de douăzeci şi unu nu cădea duminica, în timpul mort dintre prânz şi ceaiul de seară, la Ana Markovna venea verişoara ei de-a doua, Asia Şafran. Dacă data de douăzeci şi unu pica duminica, când se aduna toată familia-n păr, Asia venea luni, pe douăzeci şi două, fiindu-i ruşine că e săracă şi slabă de minte.

La ora patru suna la uşă, după o vreme auzea zgomotul paşilor grei venit din fundul apartamentului şi întrebarea prostească „Cine-i acolo?”, fiindcă, după chicotitul ei neghiob, ba chiar şi după data din calendar, Ana Markovna

trebuia să ştie că era Asia.

„Am venit şi eu, Anecika, am trecut prin dreptul casei, am zis să văd dacă eşti acasă…" spunea Asia, sărutându-i Anei obrazul umflat, şi continua să chicotească întrecând orice limită, unde mai pui că era inutil şi suna fals… se vedea cât de colo că a venit ea, ruda săracă a Anei, după ajutorul primit lună de lună.

Cândva, demult, învăţaseră în aceeaşi clasă la liceu, merseseră în aceleaşi uniforme gri-albastre, cusute de croitorul cel mai bun din Kaluga, purtaseră pe pieptul generos aceleaşi însemne *LFSK,* anticipând cu mult vremea când vor fi toţi atinşi de boala abrevierilor. Totuşi literele SK, cusute cu migală, nu însemnau nicidecum Sovietul din Kaluga, iar L şi F nu abreviau cuvinte ca Liniile Ferate, după moda anilor ce urmau să vină, ci erau iniţialele Liceului de Fete Sadovaia din Kaluga. Fiind o instituţie privată, liceul îşi permitea să instruiască fetele evreilor bogaţi, provenind dintr-o populaţie evreiască puţin numeroasă în oraşul Kaluga, aşezare preponderent rusească, pe jumătate rurală, în care caprele rătăceau pe uliţele viitoarei capitale a cosmonauticii.

Ana era premiantă, purta o coadă groasă, ţinută pe umăr; ultima pagină din caietele ei nu arăta altfel decât prima, care era deosebit de frumoasă şi îngrijită. Asia nu era la fel de sârguincioasă ca Ana: verbele franţuzeşti, şirurile interminabile de date şi fleacurile de teoreme, bune la nimic, intrau val-vârtej în urechea acoperită pe jumătate cu cârlionţii bălai, mişcându-se în dezordine, şi, cât timp desena cu creionul bine ascuţit caricatura lui Semion Afanasievici, profesorul de istorie, un ticălos, acestea îi ieşeau pe urechea cealaltă. Asia clocotea de viaţă, era o domnişoară veselă şi simpatică, dar nimeni în afară de Ana Markovna nu şi-o amintea aşa…

Fardată ca dracu', cu un tremur imperceptibil al capului, Asia îşi scoase paltonul de culoarea caisei, cusut pe deasupra cu fâşii de mătase neagră. Era

paltonul Anei Markovna, îi dădea de-o viaţă Asiei lucrurile sale vechi, împăcându-se cu obiceiul acesteia de a-i transforma cu îndemânare, uneori dintr-o singură mişcare a mâinilor dibace, hainele onorabile în zdrenţele unui nebun. Fâşiile negre cusute de Asia se descususeră pe alocuri, se încurcaseră între ele formând noduri şi funduliţe, şi toate la un loc semănau cu costumul ingenios, de bal mascat, desenat într-un caiet de notiţe.

De sub bereta verde îi atârnau pe frunte franjuri negre, un hibrid între voal şi breton, iar pe buze avea un zâmbet forţat, gata oricând să dispară sau să se risipească într-un chicotit linguşitor.

— Intră, Asia, o întâmpină Ana Markovna cu un aer amabil şi maiestuos şi o lăsă să treacă în sufragerie.

Pe canapeaua acoperită cu un covor stătea lungit Grigori Veniaminovici, soţul Anei. Nu se simţea prea bine, plecase mai devreme de la universitate, lăsând cele două ore din cursul lui strălucit de histologie în seama unui asistent foarte inteligent, dar cam neglijent.

Văzând-o pe Asia, el pufni acru, o întrebă ce face şi, fără să aştepte răspunsul, plecă alături, în dormitorul vecin cu sufrageria, închizând după el uşa dublă de sticlă.

— Grişa nu se simte bine, explică Ana Markovna prezenţa lui acasă la orele amiezii şi dispariţia lui.

— Am trecut pentru o clipă, Anecika. În pasajul Petrovski sunt termosuri chinezeşti. Am cumpărat câteva, minţi ea. Sunt foarte frumoase. Cu păsărele. Să-ţi cumpăr şi ţie?

— Nu, mulţumesc. Am unul, nu mi-e de trebuinţă, slavă Domnului.

În mintea ei, termosul era bun pentru vizitele la spital, şi nu pentru excursiile în afara oraşului.

— Ce face Irocika? întrebă Asia despre nepoata ei.

Nu trebuia să inventeze întrebările de fiecare dată, întreba luând la rând

toţi membrii familiei, şi de obicei Ana Markovna răspundea scurt, dar uneori punea patimă în răspunsuri şi plasa amănunte destinate unor interlocutori mult mai importanţi. De data asta prima întrebare pică la ţanc, fiindcă Irocika îi anunţase ieri că se mărită, şi toată familia, complet nepregătită, era agitată şi supărată într-o oarecare măsură. Aşa că Ana Markovna se apucă să povestească pe larg ce se întâmplase, cu gândul să pună pe două coloane plusurile şi minusurile.

— Băiatul e bun, s-au împrietenit la şcoală, e tot în anul doi, la aviaţie, învaţă bine, la prima vedere merge, dar e lung cât o prăjină, slab, e îndrăgostit lulea de Irka, sună în fiecare zi de câte cinci ori, e muzical – n-a învăţat muzică niciodată, vine, se aşază la pian şi cântă după ureche, prinde din zbor orice melodie. Familia lui e o familie de oameni foarte simpli, pricepi cum vine treaba…

Asia dădu din cap în semn că-nţelege.

Ana Markovna continuă:

— Tatăl e administrator la bloc, e invalid. Vorbeşte lumea că le cam trage la măsea.

La auzul unor asemenea cuvinte, Asia chicoti cu măsură.

Ana Markovna continuă:

— Mama însă e o femeie foarte cumsecade. Demnă de tot respectul. Au patru copii, doi băieţi mai mari la institut, cei doi mici sunt gemeni, un băieţel şi o fetiţă, adorabili…

(Pentru Ana Markovna toţi copiii, fără excepţie, erau adorabili.)

— I-am văzut: curăţei, îngrijiţi, educaţi. Pe mama lui Serioja o ştiu de mult, a fost secretară la şcoala lui Irocika. În orice caz, nu pot să spun nimic rău despre ea. Bineînţeles că băiatul e foarte tânăr, sărac lipit pământului, nici tu casă, nici tu masă, trebuie să-i ţinem încă mult timp pe amândoi, dar nu aici e buba. Grişa socoteşte că ei trebuie să locuiască separat. Să stea cu

chirie! Îţi închipui una ca asta? Irka trebuie să înveţe, şi, când colo, o să alerge la cumpărături, o să gătească, o să spele, culmea ar fi să mai şi nască… o să se lase de institut! Asta n-am s-o iert!

Ana Markovna îşi dădu seama, în sfârşit, că Asia nu trebuie să afle toate amănuntele. Aceasta însă o asculta cu plăcere stând pe scaunul negru, din lemn de stejar, cu obrazul pomădat, sprijinit în mână, zâmbea fericită, pleoapele i se mişcau iute, era nerăbdătoare să prindă o pauză în vorbăria Anei Markovna ca să-i spună:

— Lasă-i să stea la mine, Anecika!

— Ce-ţi veni, Asia?! o luă în serios Ana Markovna.

Şi-i apăru în faţa ochilor camera lungă a Asiei de pe Piatniţkaia, la capătul coridorului, chiar la cotul lui, lângă bucătărie. Dugheană de telal, nu casă de om. Pe toţi pereţii sunt cuie mari şi mici, bătute alandala, într-unul atârnă un palton bărbătesc, într-altul o bluză, în al treilea o ilustrată sau un mănunchi de iarbă. Miroase oribil, locuinţă de nebun, nu-ncape îndoială; dai peste teancuri de ziare împrăştiate peste tot, pentru care Asia are o adevărată slăbiciune…

Ana Markovna începu să râdă – cum de-i veni s-o ia în serios?

La râsul Anei, Asia răspunse cu un râs umil, apoi întrebă:

— De ce nu? Am şi paravan. Le-aş pregăti mâncarea de dimineaţă. Lasă-i să stea la mine!

Ana Markovna dădu din mână în semn că n-are de gând să ţină seama de propunere.

— Bun, s-or descurca singuri. La urma urmelor, Irocika are părinţi. Şi-or bate şi ei capul măcar o dată-n viaţă, cât despre el, el e obişnuit – părinţii s-au descotorosit, nu se ştie cum, de un cumnat de-al lor pe care familia nu-l prea iubea – aşa că Serioja e pregătit, se aşteaptă la orice… Hai să bem ceaiul, Asia, propuse Ana Markovna şi strigă prin uşa deschisă:

— Pune de ceai, te rog, Nina!

Pe Asia o întrebă cu un aer amabil, fără mare interes:

— Tu ce noutăţi ai, Asia?

— Am fost ieri la Berta. Vrea să-i cumpere un palton nou lui Matias, iar el nu se lasă atras în cursă. Raia din Leningrad e-n vizită la ei. Ne-a arătat fotografiile nepoţilor.

— Câţi ani au? începu să fie interesată Ana Markovna.

— Fata e mare de tot, bună de măritat, celălalt are doisprezece ani.

— Ce spui?! Când au crescut aşa mari?

Înşirau vrute şi nevrute despre nimicurile vieţii, Ana Markovna o făcea cu îngăduinţă, cu sentimentul că-şi face datoria de rudă, Asia o făcea cu inima deschisă, dându-şi toată osteneala.

Nina, fata-n casă, intră cu ceainicul şi-l puse pe măsuţa rezemată de perete. O frumuseţe de femeie; părul ondulat permanent, arătând ca o mătură, îi atârna pe umeri, prins cu două spelci la tâmple.

Conversaţia continuă în franceză, fapt care o făcu pe Nina să se-nfurie pe tăcute. Era convinsă că stăpâna o suduie în evreieşte.

— E noua noastră slujnică. Fată de toată isprava. E nepoata lui Dusia, din satul ei. Ne-a făcut-o cadou după ce s-a măritat, începu să râdă Ana Markovna.

— Foarte frumoasă fată, zise Asia neputându-şi lua ochii de la Nina.

— Da, zise cu mândrie Ana Markovna, frumuseţe rusească autentică.

Ana Markovna avea mână bună – le găsea un rost slujnicelor ei, fete de la ţară. Le aranja să înveţe la şcoala serală, era o condiţie obligatorie, urmau ceva cursuri, pe urmă se măritau şi veneau în vizită de sărbători cu copiii şi soţii lor.

Băură ceaiul din ceşti albastre, scumpe. În farfurioarele rotunde, roz, făcute dintr-o sticlă într-atât de ciudată că păreau sparte, Ana Markovna puse

dulceaţă verde de agrişe, preparată după o reţetă unicat, spunea că e meritul ei în totalitate.

— Ce grozav arată dulceaţa ta! zise Asia entuziasmată.

— Îţi aminteşti lecţiile de menaj?

— Sigur că da, le ţinea chiar Lidia Grigorievna Salova. Toate îmi ieşeau mai rău decât celorlalţi, zise Asia cu o ciudată mândrie.

— Îţi aminteşti, Asia, de tortul pe care i-l făceam de ziua numelui?… Da, da… zise Ana Markovna dându-şi brusc seama că a pierdut atâta timp degeaba, am pregătit câte ceva pentru tine. Uite o cămaşă de noapte, o cârpeşti puţin, e rezistentă, mănuşile din piele de cămilă ale lui Grişa, uite şi nişte mărunţişuri.

De data asta, Ana Markovna nu-şi mai îngădui să intre în amănunte umilitoare, întrucât pe scaun aşteptau, aranjate în ordine, teancurile de rufe peticite…

Geanta din vremuri preistorice cu o încuietoare mare, de baga, le înghiţi repede pe toate, laolaltă cu patru bucăţi de plăcintă şi o conservă de peşte. Întrevederea de o oră se apropia de punctul culminant şi de deznodământ. Ana Markovna se ridică, se duse în dormitor, cheile zăngăniră în uşa dulapului, ea ieşi de acolo după un minut, aducând plicul cenuşiu, pregătit din vreme cu bancnota cea mare, multicoloră, de o sută de ruble, ruble vechi, se-nţelege de la sine.

— Asta-i pentru tine, Asenka, zise Ana Markovna dându-i plicul cu un aer solemn.

Asia, care era puţin mai înaltă decât Ana Markovna, se înroşi ca un copil şi îşi încovoie puţin spatele ca raportul de forţe să fie corect: ea, micuţa Asenka, primeşte un cadou de la verişoara ei mai în vârstă şi mai înaltă. Luă plicul cu amândouă mâinile, geanta burduşită bine îi atârna la încheietura mâinii, se căzni s-o scoată, s-o deschidă şi să vâre în ea plicul mare.

Întâlnirea luă sfârşit. Ana Markovna îşi conduse musafira în antreu, o sărută cu o căldură îndoielnică pe obrazul pomădat, iar Asia răsuflă uşurată, fapt care îi ştirbi într-o oarecare măsură iubirea sinceră şi respectul nemăsurat pentru verişoara de-a doua. Coborî de la primul etaj aproape sărind pe scări, străbătu cu picioarele subţiri, uşoară ca fulgul, ditamai distanţa dintre strada Dolgoruki şi Sadovoie kolţo şi, exact după patruzeci de minute, ajunse la intrarea Kostianski, la prietena ei Marusia Fomiciova.

Descărcă darurile preţioase pe masa şubredă, sprijinită de peretele jilav. Rămase o clipă-n cumpănă uitându-se la mănuşile din piele de cămilă, le scoase şi pe ele, iar sub maldărul de rufe cârpite vârî plicul cenuşiu.

— Ia te uită, ia te uită! Mă răsfeţi, Asia Sam… o… lna, bălmăji bătrâna sfrijită, pe jumătate paralizată.

Asia Samoilovna Şafran, ruda noastră smintită, radia de bucurie.

(Traducere: Gabriela RUSSO)

All the rights reserved UCS, may, 2015 ;)